

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 764

8. PROSINCA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Koncertima u blagdane

Bačka
obećana zemlja

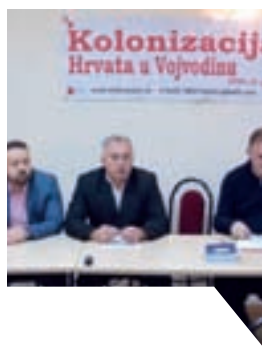
Na kolinju
u Monoštoru

SADRŽAJ

7

Treći ciklus univerzalnog periodičnog pregleda u okviru UN-a
Stanje ljudskih prava

8

Obljetnica kolonizacije Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu
Bačka obećana zemlja

12

Katarina Korponaić, o svojim knjigama
Istraživanjem drugih do spoznavanja sebe

20

Godišnji koncert HKC Bunjevačko kolo
»Lipo je ić u Kolo, lipo je bit u kolu«

26

Na kolinju kod Branka Matina u Monoštoru
Delicija, da joj ravne nema

45

ŽRK Sonta ima najmlađu ekipu
Dvije strane medalje

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,

Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrcka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Nema nazad

Ljudi vole serije, pogotovo one televizijske. Stari vic kaže da neki vole turske serije, jer imaju tužan kraj, neki vole španjolske, jer imaju sretan kraj, a najviše ljudi vole indijske serije, jer one nemaju kraj. Postoje i novinski serijali. Tako se u ovom broju našeg tjednika nastavlja serijal o kulturno-povijesnoj baštini Srba u Hrvatskoj, o obnovi i očuvanju te baštine.

Ne radim ovaj serijal i razgovaram sa Srpkinjama i Srbima koji žive u Hrvatskoj, povodeći se samo prema dobroj vijesti – evanđelju, gdje piše »Nema više Židov-Grk«, nego i zbog činjenice da živimo u vremenu koje karakterizira poništavanje uloge kulturnih memorija pri formiranju naših identiteta. Kako to? Pa nije se američki politički filozof **Francis Fukuyama** probudio jednog jutra, te odlučio napisati *Kraj povijesti i posljednji čovjek*. O čemu se zapravo radi?

S tvrdnjom Fukuyame i neoliberalnih bankarskih poglavara o okončanju historije i priznavanju noeliberale demokracije, kao krajnjeg oblika vladavine čovjeka, dovedeno je u fokus i pitanje samorazumijevanja čovjeka, koji je pretendirao da svoju ljudskost i njeno humanističko samorazumijevanje univerzalizira i uzdigne u rang transcendentnog horizonta. I lijepo smo nakon moderne počeli falširati, dakle, živjeti s greškom. Jednostavno rečeno, prohujalu modernu epohu, koja je odavno iza nas, karakterizirali su racionalnost i funkcionalnost, ali i poriv kulturne moderne, dok naša aktualna postmoderna epoha izražava samo funkcionalne zakone države i ekonomije, tehnike i znanosti, ali bez poriva za kulturnom postmodernom.

Ruski religijski i politički filozof **Nikolaj Aleksandrovič Berđajev** je napisao i kako se u »historijskom u pravom smislu otkriva suština bića, otkriva unutrašnja duhovna suština svijeta, unutrašnja duhovna suština čovjeka, a ne samo vanjska pojava«.

Treba to imati u vidu i u situaciji da se u »malo« širem podneblju, osim ovog našega, nestaje duha, kvalitetu zamjenjuju količine. U civilizaciji, kao i uvijek, nužno vlada ekonomizam, a kultura se danas svela na refleks, iluziju, više nije realnost društva.

Velike filozofije i velike umjetnosti sada nema, ali nema nazad i baš zbog toga trebamo čuvati duhovne dubine koje se nalaze i u kulturno-povijesnoj baštini.

Ali! Zato imamo vijest kako je počeo najbolji advent u Europi, a di bi bilo, nego u Zagebu. Prema vijestima, na frekventnim lokacijama prodavači mogu zaraditi i 60.000 kuna u mjesec dana. Možda bi se i **Isus** u slučaju da ponovno dođe iznenadio kako se ljudi pripremaju za proslavu njegovog rođendana.

A u vezi s povijesnom memorijom, ali bez kulture, predsjednik Programskog savjeta RTS-a **Milivoje Pavlović** smatra da emisija *Da možda ne*, koja je bila posvećena presudama Haškog tribunala, odudara od uređivačkih standarda te kuće. A zbog čega?

Kaže Pavlović »da se priča okrenula iz rasprave o presudi Haškog tribunala kojom je utvrđena odgovornost hrvatske države i da je u presudi napisano da je Hrvatska izvršila agresiju na BiH u raspravu o odgovornosti Srbije... a to je da je Srbija izvršila agresiju i onda se sve pretvorilo u razgovor o srpskoj odgovornosti«.

E da, ta surova povijest. I nema unazad, pogotovo kad se počine ratni zločini. Tako i oni počinjeni u Ahmićima.

Z. S.

Javne konzultacije o Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina

Manja prava nacionalnim manjinama

U Nacrtu su brojna rješenja kojima se prava nacionalnih manjina umanjuju, odnosno spuštaju na nižu razinu u odnosu na postojeći Zakon, kaže Sarić Lukendić

U tijeku su javne konzultacije o radnom tekstu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina koje provodi Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, uz podršku Misije OEES-a u Srbiji.

Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** kao član Koordinacije nacionalnih vijeća sudjelovao je na prvim javnim konzultacijama koje su održane prošloga tjedna u Skupštini AP Vojvodine (Novi Sad). On ističe da su u Nacrtu brojna rješenja kojima se prava nacionalnih manjina umanjuju, odnosno spuštaju na nižu razinu u odnosu na postojeći Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Objašnjava i da, za razliku od javnih rasprava, kod javnih konzultacija predlagatelj zakona nije dužan odgovoriti na bilo koji način onima koji predlažu nekakve intervencije na postojeći tekst.

»Mi se sada javno konzultiramo i vrhunac involviranja predstavnika državnih institucija i predlagača ovoga Zakona jest da nas pažljivo saslušaju. Time su oni ispunili svoju zakonsku obvezu. Konzultacije služe tomu da se pred različitim europskim institucijama može reći kako su nacionalne manjine i nacionalna vijeća u Srbiji bili uključeni u proces donošenja zakona«, kaže Sarić Lukendić.

Ima i usvojenih primjedbi

Izmjene i dopune ovoga Zakona traju već nekoliko mjeseci, a do sada su na prijedlog Koordinacije nacionalnih vijeća tri intervencije usvojene i unijete u radnu verziju Nacrta.

»Radna verzija iz prethodnog Zakona predviđala je da se imovina nacionalnih vijeća u slučaju gašenja institucije prenosi na tijela Republike Srbije. Budući da je dobar dio imovine HNV-a stečen zahvaljujući dotacijama iz Hrvatske smatrali smo to neprimjerenim i to je promijenjeno – stečena sredstva iz javnih prihoda se prenose na institucije Srbije, a ostatak ostaje u hrvatskoj zajednici«, kaže Sarić Lukendić.

Druga usvojena primjedba Koordinacije bila je u svezi suradnje nacionalnih vijeća s regionalnim organizacijama, s organizacijama i ustanovama u matičnim državama i s nacionalnim vijećima i sličnim tijelima nacionalnih manjina u drugim državama.

»Prvobitno je bilo predviđeno da se suradnja mora odvijati u okvirima vanjske politike Srbije. Krajnje jedna rastegljiva odredba koja je podložna diskrecijskom ili kreativnom tumačenju zakonodavstva i koja, da je u tom momentu i na taj način ostala, mogla biti iskorištena kao element pritiska i discipliniranja nacionalnih vijeća«, kaže Sarić Lukendić i ističe da nacionalna vijeća niti imaju ingerenciju niti se bave vanjskom politikom Srbije.

Radna verzija Zakona prvobitno je predviđala i da je maksimalan postotak proračunskih sredstava koji se mogu utrošiti

na redovite troškove 30 posto. Kako navodi Sarić Lukendić, za HNV to ne bi predstavljalo osobiti problem, međutim kako kaže, problematična je činjenica da se ovakva odredba našla u zakonu. Koordinacija je uspjela ovaj postotak podignuti na 50 posto.

Javna konzultacija u Subotici

Usvajanje Zakona očekuje se do konca godine, a najavljeno je još nekoliko javnih konzultacija. Jedna od njih održat će se na zahtjev nacionalnih savjeta i u Subotici, 15. prosinca. Sarić Lukendić kaže da će javnost blagovremeno biti obaviještena o mjestu i vremenu njihovog održavanja te poziva predstavnike institucija i udruga da u što većem broju prisustvuju ovome događaju kako bi mogli dati svoje primjedbe i komentare na dokument.

»Ovaj je Zakon posljednja linija obrane kolektivnih manjinskih prava. Ono što se njime utvrdi, utvrdilo se jer su sve te prilike propuštene u ranijim fazama ili u drugim dokumentima«, navodi Sarić Lukendić. Tekst prijedloga Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina dostupan je na mrežnim stranicama HNV-a.

J. Dulić Bako

Najavljena revizija Akcijskog plana za manjine

Javna prezentacija izvješća o ostvarivanju Akcijskog plana za poglavlje 23 Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina održana je u organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava 4. listopada u palači *Srbija* u Beogradu. Ovome sastanku, gdje je prezentirano izvješće za treći kvartal, prisustvovala je i šefica pregovaračkog tima za pridruživanje Srbije Europskoj uniji **Tanja Mišćević** koja je najavila otvorenje procesa revizije Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. »Ovo će biti prilika za predstavnike nacionalnih manjina da se sve ono što je uočeno kao nedostatak ili manjkavost u Akcijskom planu popravi, da se ugrade određene aktivnosti koje su važne, kao i da se bolje definiraju mjerila uspješnosti realizacije«, kaže predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** koji je prisustvovao skupu.

Sajam manjina u Beogradu

Drugi po redu Sajam manjina u Beogradu bit će održan u nedjelju, 10. prosinca. Sajam organizira Vlada Srbije u suradnji s nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava.

I ove godine hrvatska zajednica u Srbiji predstaviti će se kroz nekoliko udruga – HKC *Bunjevačko kolo*, HGU *Festival bunjevački pisama* i UBH *Dužijanca* iz Subotice, HKPD *Matija Gubec* i Galerija prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, KUD *Bodrog* iz Monoštora, HKC *Srijem* iz Srijemske Mitrovice, Hrvatska čitaonica iz Surčina, a svoj rad prikazat će i NIU *Hrvatska riječ* te Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Posjetitelji će imati i prigodu na štandu hrvatske zajednice kušati risarski ručak, risarsku rakiju, dalmatinske kozje sireve iz Stanišića i vina iz Monoštora.

Da je Sajam dobra prigoda za predstavljanje hrvatske zajednice široj javnosti u Srbiji smatra predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**. On ističe i da na ovaj način Hrvati u Srbiji mogu prikazati svoj kulturni i gospodarski doprinos ukupnim aktivnostima države. »Naše krajnje opredjeljenje jeste da djelujemo integrativno i ovo je jedan od načina da pokažemo svoje namjere u tome pravcu«, kaže Sarić Lukendić.

J. D. B.

Zaključci Foruma manjina

U skladu s temom 23. Foruma hrvatskih manjina, održanom u koncem studenoga, razmatralo se stanje tradicijske kulture u hrvatskim manjinskim zajednicama, njezin sadašnji položaj i perspektive, kao bitnog, ako ne i ključnog elementa identiteta hrvatskih manjinskih zajednica. Posebno se to odnosilo na njezin odnos s ruralnim ambijentom koji postupno iščezava i mogućnošću opstanka tradicijske kulture u urbanom okruženju. Zato posebnu pozornost traže mijene kojima je ova podvrgnuta u novim okolnostima i njezin suživot s često agresivnim elementima urbane kulture. Na kraju, postoje li kulturni oblici koji bi zamijenili ili nadopunili ona identitetska obilježja koja sa sobom nosi tradicionalna kultura?

Stoga su donijeti sljedeći zaključci:

1. Smatramo bitnim njegovanje elemenata tradicijske kulture u obrazovnom procesu od samih početaka odgoja i obrazovanja djece i mladih. U tom slučaju oni će uspjeti opstati kao dio identiteta hrvatskih manjinskih zajednica i u bitno promijenjenim kulturnim i društvenim okolnostima.
2. Oni dijelovi tradicijske kulture koje je teško ili nemoguće uklopiti u tokove suvremenog društva trebaju se sačuvati kao dio sjećanja budućih naraštaja putem muzeja i arhiva. U tu svrhu treba poticati i razvijati zbirke koje sadrže građu vezanu za hrvatsku tradicijsku kulturu. U tom nastojanju traži se podrška država i lokalnih zajednica u kojima žive hrvatske manjine kao i institucija Republike Hrvatske.

3. Slabljenje i nestajanje društava i udruga koje gaje tradicijsku kulturu hrvatskih manjinskih zajednica u ruralnim sredinama treba nastojati nadomjestiti organiziranjem i jačanjem takvih društava u gradskom miljeu.

4. Opreka između »modernog« i »tradicionalnog«, posebno izražena kod mlađih naraštaja, treba se nastojati premostiti poticanjem kulturnih oblika koji povezuju i prepliću elemente tradicijske i moderne kulture. U tu svrhu organizirati predstavljanje glazbenih sastava koji njeguju takav oblik glazbenog stvaralaštva.

5. Hrvatske manjinske kulture dio su kulture zemalja u kojima ove žive. Usprkos tome, oštro se protivimo nastojanjima da se njihov hrvatski karakter umani ili čak u potpunosti zaniče. U tim nastojanjima očekujemo potporu država u kojima žive hrvatske manjine, Republike Hrvatske kao i međunarodnih institucija. To se posebno odnosi na status Bokeljske mornarice u Republici Crnoj Gori i žetvenih svečanosti *Dužijanci* u Republici Srbiji.

O prehrani srijemskih Hrvata

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira predavanje na temu *Tradicijaska prehrana srijemskih Hrvata*, koje će biti održano u nedjelju, 10. prosinca 2017. godine, u župnoj dvorani župe sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici, s početkom u 19 sati. Uvodničarka je **Kruna Jambriški**, studentica preddiplomskog studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, smjer sociologija, etnologija i kulturna antropologija, sudionica terenskog etnološkog istraživanja srijemskih Hrvata tijekom 2017. godine, realiziranog u suradnji Odsjeka i Zavoda, pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**.

Dan izbora prvog saziva HNV-a

Hrvatsko nacionalno vijeće obilježit će praznik hrvatske zajednice – Dan izbora prvog saziva HNV-a svečanom akademijom u petak, 15. prosinca, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati.

Tim povodom bit će proslavljeno 15 godina postojanja Hrvatskog nacionalnog vijeća i 15 godina obrazovanja na hrvatskome jeziku.

Svečanoj akademiji prethodit će sveta misa zahvalnica u Fra-njevačkoj crkvi, s početkom u 18 sati.

Novi Savjet, nova pravila

»Naš cilj je i očuvanje dobrih međuetničkih odnosa ali i ostvarivanje svih zagwarantiranih prava koja nam kao nacionalnoj manjini zakonski pripadaju«, kaže Josip Pavlović

Na posljednjoj sjednici Skupštine općine Šid izabrani su novi članovi Savjeta za međunacionalne odnose. Nacionalna vijeća hrvatske, slovačke i rusinske nacionalne manjine dala su prijedloge za izbor članova Savjeta pripadnika nacionalnih manjina, dok je Odbor za mandatsko-imunitetska pitanja Skupštine općine Šid dao prijedlog za izbor članova savjeta srpske nacionalnosti. Savjet je izabran u sastavu: u svojstvu predsjednice **Katica Vijuk**, za zamjenika predsjednice na razdoblje od godinu dana (ispred hrvatske zajednice) izabran je **Josip Pavlović**, zatim **Aleksandra Žigić**, **Dejana Manojlović**, **Blaženka Đerčan** i **Dejan Bobalj**. Stav Zaštitnika građana je da obaveza osnivanja Savjeta (iako oni prema njegovom posebnom izvješću nisu zaživjeli u praksi) proizlazi iz potrebe da na lokalnoj razini postoji tijelo koje će omogućiti svim nacionalnim zajednicama da zajedno razmatraju pitanja međuetničkih odnosa i ostvarivanja prava nacionalnih manjina. Posebno važno je zauzimanje zajedničkog stava svih nacionalnih zajednica, koje su zastupljene u Savjetu, prilikom davanja mišljenja i prijedloga koji će pridonijeti kvaliteti donijetih odluka, toleranciji i stanju ljudskih i manjinskih prava. U tom smislu, u Općini Šid uvedene su izvjesne novine koje će prema očekivanjima unaprijediti rad Savjeta a samim tim i očuvati stabilne međuetničke odnose.

Veći broj nadležnosti

Prema izvješću Zaštitnika građana, 80 posto savjeta nije imalo niti jednu sjednicu u 2016. godini i kako se navodi, uobičajeno objašnjenje za takvo stanje je da su dobri međuetnički odnosi razlog zbog kojih savjeti ne održavaju sjednice. Na temelju rezultata posljednjeg popisa stanovništva povećan je broj lokalnih samouprava koje ispunjavaju zakonski uvjet za osnivanje Savjeta. Tako, recimo, Općina Indija ima osnovan Savjet od 2010. godine, koji funkcionira iako ne postoji obaveza osnivanja tog tijela u smislu zakonskog uvjeta. Prva skupštinska odluka o formiranju Savjeta za međunacionalne odnose u Šidu donijeta je 2008. godine.

»Već iduće godine u skladu s tom odlukom je imenovana komisija, a mandat članova komisije je trajao tri godine. Nakon isticanja njihovog mandata 2012. godine, u općini nije postojala komisija, a ona je formirana tek ove godine na posljednjoj sjednici Skupštine. Članovi komisije će se sastajati i odlučivati o pitanjima vezanim za obrazovanje, informiranje, kulturu i službenu upotrebu jezika nacionalnih manjina, ali i o svim ostalim pitanjima u kojima nacionalne manjine imaju svoj interes«, kaže rukovoditeljica odjeljenja opće uprave Općine Šid **Milica Dre-**

novac, ističući kako je također dogovoreno da se članovi savjeta sastaju i u drugim situacijama.

»Kada je u pitanju rad novog saziva savjeta, uvedena je jedna novina. Dogovoreno je da se sav materijal predviđen za sjednice Skupštine, a koji se tiče programa rada škola, događanja u oblasti kulture, rodne ravnopravnosti i slično, prije održavanja sjednice dostavi i Savjetu za međunacionalne odnose. Članovi Savjeta će imati mogućnost dati svoj komentar i svoje mišljenje na dostavljeni materijal. Također, Savjet mora jedanput godišnje podnijeti Skupštini izvještaj o svom radu, u kome će navesti broj održanih sjednica, teme i zaključke sa sjednica savjeta, kao i njihove prijedloge za unaprjeđenje daljeg rada«, ističe Drenovac.

Odluke tek predstoje

Zamjenik predsjednice Savjeta za međunacionalne odnose Općine Šid Josip Pavlović kaže kako je »svakako poželjno da takvo tijelo postoji u našoj općini s obzirom na mješovitu nacionalnu strukturu. Zadovoljan sam što su predstavnici naše općine voljni i spremni redovno nas informirati o svim skupštinskim odlukama koje su u nadležnosti našega rada. Kao predstavnik hrvatske nacionalne manjine još uvijek nisam definirao sve naše potrebe. Želja mi je da dam prijedlog o emitiranju emisije na hrvatskom jeziku na RTV-u *Kopernikus*, ali to su samo prvobitne ideje s obzirom na to da smo tek formirani. Očekujemo dolazak predstavnika republičke vlasti s kojima ćemo tek imati razgovore o daljem radu u smislu realiziranja konkretnih mjera i ozbiljnih projekata. Nadam se da će oni zaživjeti u praksi, s obzirom na to da su sada stvoreni i bolji uvjeti za ulazak Srbije u Europsku uniju. Osim toga, naš cilj je i očuvanje dobrih međuetničkih odnosa kao i ostvarivanje svih zagwarantiranih prava koja nam kao nacionalnoj manjini zakonski i pripadaju, a posebno u oblasti informiranja i službenoj upotrebi našeg jezika«, ističe Pavlović.

Inače, u zaključku izvješća o Savjetima za međunacionalne odnose Zaštitnika građana, savjeti ne funkcioniraju zbog nepreciznosti zakona i zato što se »nacionalna ravnopravnost« i »međuetnički odnosi« dovode u vezu s lošim međuetničkim odnosima, što je u praksi dovelo do toga da su se uloga Savjeta i njegovo djelovanje vidjeli samo u situacijama međuetničkih tenzija i sukoba. Također se navodi da je konačno potrebno osigurati uvjete da savjeti budu funkcionalna tijela čiji doprinos i ulogu u razmatranju lokalnih odluka o ljudskim i manjinskim pravima i međuetničkim odnosima prepoznaju i tijela jedinica lokalne samouprave i svi građani, ali i nacionalna vijeća nacionalnih manjina.

S. Darabašić

Treći ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda u okviru UN-a

Stanje ljudskih prava

Srbija je prihvatila preporuke koje su države članice UN-a dale za nacionalne manjine, ali ostaje upitnost njihove implementacije

Univerzalni periodični pregled predstavlja jedan od novijih mehanizama nadzora poštivanja ljudskih prava u zemljama članicama Ujedinjenih naroda koji je uspostavljen od strane Vijeća za ljudska prava UN-a. Univerzalni periodični pregled Vijeća za ljudska prava ostvaruje se razmatranjem tri osnovna dokumenta: 1. Državno izvješće o stanju ljudskih prava, 2. Izvješće Ureda visokog povjerenika UN-a za ljudska prava koji se zasniva na izvješćima ugovornih tijela UN-a, 3. Izvješće Ureda visokog povjerenika UN-a za ljudska prava koje se zasniva na informacijama dobivenim od strane relevantnih nevladinih udruga i drugih zainteresiranih subjekata.

Poseban dio ostvarivanja navedenog mehanizma predstavlja i usmeni dijalog s državnim izaslanstvima članica UN-a. Pregled se provodi u okviru Radne skupine Vijeća za ljudska prava UN-a. Tijekom prvog ciklusa izvještavanja koji je realiziran od 2008. do 2011. razmotreno je stanje u 192 države. Za svaku državu posebice usvojeno je izvješće o stanju ljudskih prava kao i zaključci i preporuke.

Preporuke Srbiji

Kada je u pitanju Srbija, tijekom prvog ciklusa bile su grupirane 24 preporuke od čega su vlasti Srbije prihvatile 18. Drugi ciklus izvještavanja realiziran je od 2012. do 2016. dok je sama Srbija kroz provjeru prošla 2013. Tijekom drugog ciklusa, kada su u pitanju nacionalne manjine, Srbiji je preporučeno da nastavi s poduzimanjem koraka k promoviranju jednakosti i nediskriminacije među različitim nacionalnim manjinama (preporučila Kuba), da se usvoje neophodne mjere kako bi pripadnici nacionalnih manjina bili u mogućnosti ostvariti sva svoja prava (Čile), da se intenziviraju aktivnosti kako bi se poboljšala integracija manjina u srbijansko društvo (Švicarska), da se zaštite prava manjina garantirana postojećim zakonima i da se ta prava potvrde u novim zakonima i da se ne umanjuje kvota manjinske zastupljenosti u izbornoj proceduri (Slovenija) i da se pristupi izradi strategije za smanjivanje siromaštva među manjinskim zajednicama (Brazil). Srbija je prihvatila preporuke koje su države članice UN-a dale za nacionalne manjine, ali ostaje upitnost njihove implementacije.

Razmjerno upošljavanje i dalje upitno

Vlada Srbije je 31. listopada 2017. na svojoj sjednici usvojila Izvješće za treći ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda. Izvješće je sačinjeno u skladu sa stavom 5. Aneksa rezolucije 16/21 Savjeta za ljudska prava Ujedinjenih naroda.

Kada je u pitanju Treće izvješće, čije predstavljanje tek predstoji u siječnju 2018. u Ženevi, potrebno je istaknuti da je izvješće podijeljeno u 28 tematskih cjelina koje se odnose na različita područja ljudskih prava. Trinaesti dio u cijelosti se odnosi na prava i položaj nacionalnih manjina i obuhvaća točke 73-80, dok se preostale točke odnose na romsku zajednicu. Već u prvoj točki se konstatira da je Srbija u proteklih deset godina uspostavila dobar normativni okvir za zaštitu nacionalnih manjina te da se njime uređuje i položaj nacionalnih manjina, što svakako nije točno jer srbijanske institucije nikada nisu donijele poseban zakon kojim bi se uredio položaj nacionalnih manjina. S druge strane, potrebno je istaknuti i to da predstavnici manjinskih institucija smatraju da je cjelokupan normativni okvir zaštite nacionalnih manjina potrebno unaprijediti i poboljšati, dok je posve otvoreno pitanje njegove provedbe. U nekolicini točaka se spominje i razmjerno upošljavanje nacionalnih manjina, što je isto posebice osjetljivo ukoliko se u vidu ima da srbijanske institucije i dalje nisu uspostavile učinkovit mehanizam putem kojeg bi se pratilo razmjerno zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u državnoj upravi, a što je jedna od najvažnijih aktivnosti u Akcijskom planu za nacionalne manjine.

Veliki propust predstavlja i to što nacionalna vijeća nacionalnih manjina nisu bila pozvana da sudjeluju u izradi navedenog izvješća, jer se značajan dio odnosi upravo na prava i položaj pripadnika nacionalnih manjina. Važnost ovakvog dokumenta veoma je velika jer se iz vida nikako ne smije ispustiti činjenica da OUN predstavlja upravo jednu od najrelevantnijih globalnih organizacija kroz čije su djelovanje i uspostavljeni neki od prvih standarda zaštite nacionalnih manjina.

Darko Baštovanović

72. obljetnica kolonizacije Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu

Bačka obećana zemlja

***Poslije kolonizacije u Stanišiću i Riđici bilo je skoro 3.000 Hrvata.
Danas je njihov broj tek nekoliko stotina u oba sela***

Do kraja Drugog svjetskog rata u Riđici i Stanišiću većinsko stanovništvo bili su Nijemci. Nakon njihovog odvođenja u logore, sela su ostala skoro prazna, a u napuštene kuće useljeni su kolonisti. Prema prvom planu kolonizacije Vojvodinu je trebalo naseliti i 5.500 hrvatskih obitelji s oko 33.000 članova. Najviše hrvatskih obitelji naseljeno je u Stanišić i Riđicu.

Obiteljske priče

Marinko Primorac

Majka **Marinka Primorac** iz Stanišića došla je tijekom kolonizacija 1946. iz Vrgorca, točnije sela Zaovane kraj Vrgorca, sa sestrom i majkom.

»Kolonizirane su u Stanišić, a u Stanišiću se i upoznala s mojim ocem koji je došao u berbu kukuruza. Vratili su se samo kratko u stari zavičaj radi vjenčanja 1951. godine. Iz priča znam da se odmah poslije dolaska baba željela vratiti, ali su kćeri bile protiv toga, pa su ostale. Kada su pravili popise za kolonizaciju zvali su ih da idu jer tamo

gdje se trebaju naseliti ima puno zemlje i bit će hrane. Nisu one ništa posebno donijele iz Vrgorca, ne sjećam se da je u kući bilo nošnje ili nečega drugog što bi ih podsjećalo na zavičaj«, priča Primorac.

Kaže, nije 90-ih bilo lako biti Hrvat u Stanišiću, ali nikada nije razmišljao da ode. Brata je rat zatekao u Dalmaciji i on je ostao u Šibeniku gdje i danas živi.

I **Ivan Perić** sjeća se 90-ih godina u Stanišiću, ali kaže nije nikada pomišljao na odlazak.

»Moj otac **Jerko** došao je u Stanišić iz okolice Sinja, selo Hercegovci. U obitelji je bilo devetero djece, ali nisu došli svi, već njih petero. Običaj je bio da najmlađe dijete ostane s roditeljima, pa je tu zadaću

Ivan Perić

imao i moj otac. Nije bio najmlađi, ali je najmlađi brat otišao u vojnu školu, pa je skrb o roditeljima pala na njega. Svi ostali – moji stričevi i tetke su se vratili u sinjski kraj«, kaže Perić.

Nije se, priča dalje, novim doseljenicima bilo lako navići na novi kraj. U Stanišiću je bilo električne struje, kuće su bile uređene, ali vremenom su se naviknuli.

»Veze sa starim krajem nikada nismo prekidali. I ja sam posjećivao to naše selo iz kog potječemo i još osjećam miris tog kamena. Dolazili su i oni kod nas i te veze nikada nismo pokidali. U Stanišiću je za nas Hrvate najteža bila 1995. godina. Bacali su tada i bombe na kuće Hrvata. Imao sam tada troje djece od pet, sedam i devet godina, ali nisam razmišljao o odlasku. Mogao sam otići, imao sam gdje i kod koga otići, ali nisam htio dozvoliti da me neka, da kažem seoska bagra, istjera odavde gdje sam rođen, gdje smo i moj otac i ja radili. Nisam to mogao prihvatiti«, kaže sugovornik.

Iako je rođen u Stanišiću, on smatra da je greška njegove obitelji bila što su se uopće i doselili u Vojvodinu.

»Bolje da su poslije Drugog svjetskog rata ostali u Dalmaciji. Ne znam ja što je bio smisao te seobe. Trebam li se ja sada poslije 40-50 godina opet seliti? Pa to nema nikakvog smisla«, priča Perić. Njegova djeca danas žive u Subotici i Novom Sadu. Ne pomišljaju da se vrate u stari zavičaj, ali obiteljske veze ne prekidaju, čak su zahvaljujući društvenim mrežama pronašli i davno »izgubljene« rođake.

Vanja Klinac rođena je u Pločama, a u Stanišić ju je dovela ljubav prema jednom Stanišićancu čija obitelj također podrijetlo vodi iz Ploča. Moj svekar se čak želio vratiti, jer nije mogao podnijeti život ovdje. U Stanišiću su dobili zemlju, pol kuće. Nije za njih ovdje bio normalan život, ali su se borili i radili i još pomagali ostatak obitelji koja je ostala u Pločama. Trajalo je to godina-ma, dok nije dobio svoju djecu«, priča Vanja Klinac.

Kaže, do kraja su ostali oni pravi, genetski Dalmatinci i do kraja života ostali su vjerni svojoj dalmatinskoj ikavici.

»Moja svekrva je do kraja života na ognjištu pekla kruv, onaj dalmatinski, iz Dalmacije im je redovito stizalo i vino«, kaže Vanja.

Ovo su priče malobrojnih Hrvata koji su ostali živjeti u Stanišiću. Danas ih je tek dvjestotinjak, a tijekom kolonizacije doseljeno ih je oko 2,5 tisuće. Na taj dolazak tijekom Savezne kolonizacije svake godine prisjeća se HKD-a **Vladimir Nazor**, koje je ove godine obilježilo 72. obljetnicu kolonizacije.

Stanišić

Predsjednik **Nazora Ivan Karan** podsjetio je, pozivajući se na istraživanje dr. sc. **Maria Bare**, da je tijekom kolonizacije u Vojvodinu doseljeno oko 5.000 Hrvata.

Ivan Tepeš, Ivan Karan i Vitomir Perić

gao 7. prosinca 1945. godine iz kotara Benkovac i Zadar. Drugi transport s područja kotara Šibenik i Knin, s 200 obitelji, stigao je 12. ožujka 1946. godine i posljednji, treći, s 80 obitelji iz Benkovca i Zadra došao je u ožujku.

»Prema prvom poslijeratnom popisu, koji je rađen 1948. godine, u Stanišiću je popisano 2.480 Hrvata, od ukupno 7.740 stanovnika. U Riđici 470 od ukupno 4.160«, kazao je Karan.

Prvih godina poslije kolonizacije u stari kraj vratio se veliki broj obitelji iz okolice Metkovića i s otoka, a razlog je bio teško privikavanje na život u ravnici. Tijekom godina selili su se Hrvati u veća i razvijenija mjesta, a napose tijekom rata 90-ih. Danas ih je u Stanišiću i Riđici ostao mali broj, žive još u Somboru, Novom Sadu, Subotici.

»Važno je podsjećati se toga, razgovarati. Kada je u pitanju povijest, nije dovoljno samo zabilježiti. Kolega Bara je

to izvrsno uradio. Sljedeći korak bi bilo sakupljanje fotografija i drugih materijalnih tragova, živa iskustva o samom dolasku i integraciji na novi prostor. I na koncu, na koji način dalje razvijati to memoriranje? Da li spomen pločom ili nekim memorijalnim spomenikom? Kada to uraditi, gdje to uraditi? Ne samo kada je u pitanju dolazak, već i ono što je veći izazov, a to su protjerivanja 90-ih godina. Trebalo bi napraviti popis značajnih Hrvata koji su u oblastima u kojima su djelovali ostavili značajne prinose. Istražiti grobove, pratiti obiteljske povijesti«, kazao je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**, koji je prisustvovao obilježavanju kolonizacije.

Obilježavanju obljetnice kolonizacije Hrvata prisustvovali su i **Ivan Tepeš i Snježana Jurišić**, zamjenik ravnatelja i rukovoditeljica Odjela za kulturu Hrvatske matice iseljenika.

Z. V.

»Prvi kolonizirani Hrvati u Bačku su stigli 6. prosinca 1945. godine. Bio je to transport od 150 obitelji s područja Šibenika, Obrovca, Sinja i Knina. Bili su upućeni u Riđicu, ali im se svidio Stanišić za koji su čuli da je veći i bogatiji od Riđice. Zato nisu htjeli dalje i zauzeli su kuće u zapadnom dijelu sela koji je najbliži željezničkoj postaji. Međutim, plan kolonizacije nije se mogao mijenjati i poslije šet mjeseci prijemora s vlašću ipak su morali odseliti u Riđicu. Drugi transport, odnosno prvi koji se naselio u Stanišiću bio je transport s 230 obitelji s oko 1.500 članova, s područja kotara Sinj i Split došao je u Stanišić 19. prosinca 1945. godine. Treći transport, pretežito iz kotara Knin, naseljen je u siječnju 1946. godine. Te godine došao je i četvrti transport s oko 160 obitelji iz raznih krajeva Dalmacije. U siječnju te 1946. godine stigli su i kolonisti sa šibenskog područja. U petom transportu, tijekom ožujka 1946. godine uglavnom su bili Hrvati iz kotara Metković. Posljednji transport sa 150 obitelji stigao je u Stanišić u jesen 1946. Naseljenici su bili iz raznih krajeva. Oko 60 obitelji zadržalo se u Stanišiću, a ostali su se odselili u Sivac. Bilo je nakon toga manjih obiteljskih doseljavanja. Ukupno je doseljeno 1.029 obitelji s 5.434 člana«, kazao je Karan.

Prvih dvadesetak dana kolonisti su provodili u zajedničkim prostorijama, hranu su dobivali iz centralne kuhinje mjesnog narodnog odbora. Poslije toga raseljavani su u kuće koje su dobivali. Uz kuće, dobili su i zemlju, ukupno 11.500 jutara. Dobivalo se od šest do osam jutara, ili čak između 10 i 12 u ovisnosti od brojnosti obitelji i posebnih zasluga nekih od članova.

»Najgore kuće dobivale su hrvatske obitelji i većina tih kuća srušila se poslije desetak godina«, kaže Karan.

Riđica

Riđica je kolonizirana kolonistima uglavnom iz sjeverne Dalmacije, a novi doseljenici stigli su u tri transporta. Hrvatske obitelji bile su podrijetlom sa zadarskog i šibenskog područja i pripadajućih otoka. Prvi transport, s 220 obitelji, u Riđicu je sti-

Da je bilo *Dalmatinke*

Ravnatelj Kulturno-umjetničkog središta iz Sinja **Vitomir Perić**, koji u Stanišiću ima dio obitelji, iznio je zanimljivu analizu značaja otvaranja tvornice *Dalmatinka* u Sinju koja je preporodila taj kraj. »Pitanje je što bi bilo da je *Dalmatinka* izgrađena 1945. godine, prije kolonizacije i da su ljudi umjesto u Vojvodinu upućeni na rad u tu tvornicu«, upitao je Perić.

Tvornica je kasno izgrađena da bi spriječila kolonizaciju, ali je zato školovala djecu stanišićkih kolonista koji su se vratili u Sinj.

Kulturno-povijesna baština Srba u Hrvatskoj (II.)

Kula Jankovića – svima otvorena vrata

Ministarstvo kulture Hrvatske kontinuirano financira od 2002. godine građevinsku obnovu objekta * Do sada je ukupno utrošeno oko 4,7 milijuna kuna * Već je Vladan Desnica želio da vrijednosti i ljepote Kule budu dostupne svima, kaže Nataša Desnica Žerjavić

Materijalna i nematerijalna kulturna baština Srba u Hrvatskoj nastala je u različitim povijesnim kontekstima i zbog toga je raznovrsna. O bogatstvu i raznolikosti kulturno-povijesne baštine Srba u Hrvatskoj svjedoče i mnogi arheološki lokaliteti iz različitih povijesnih razdoblja, zatim srednjovjekovne utvrde, kao i sakralni objekti i artefakti, te stari pravoslavni manastiri. Zaštita i obnova kulturno-povijesnog naslijeđa jedan je od ključnih elemenata za potvrdu suvremenog srpskog kulturnog identiteta u Hrvatskoj, čemu veliki doprinos daje hrvatska država.

Serijal o očuvanju kulturno-povijesne baštine Srba u Hrvatskoj nastavljamo pričom o obnovi Kule Stojana Jankovića nadomak sela Islam Grčki u Ravnim Kotarima, blizu Zadra. Kula Jankovića, kao izuzetan i vrijedan primjerak stambenog i fortifikacijskog objekta iz 17. stoljeća na nekadašnjoj granici Osmanskog carstva zaštićeni je spomenik kulture još od 1949., a od 2006. godine, upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Obnovljena historijska jezgra

»Ministarstvo kulture Hrvatske kontinuirano financira od 2002. građevinsku obnovu objekta, tako da je historijska jezgra uglavnom obnovljena. Do sada je ukupno utrošeno oko 4,7 milijuna kuna, ali u projektu obnove predviđena je i obnova periferijnih dijelova, koji će, nadamo se, postupno dolaziti na red. Mnogo manji dio sredstava za građevinsku obnovu dobiven je iz nekih međunarodnih natječaja. Međutim, zanimljivo je da su za razne kulturne programe iz EU fondova dobivena sredstva koja čak i premašuju ukupni trošak građevinske obnove, što pokazuje kulturni pa i turistički potencijal Kule«, kaže kćer **Vladana Desnice**, viša lektorica na Odsjeku za romanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i prevoditeljica **Nataša Desnica Žerjavić** i navodi kako je Kula Jankovića, koju je 1670. **Stojan Janković** dobio za zasluge u borbama u mletačko-turskim ratovima bila u posjedu porodice Janković do 1871., kad se **Olga Dede-Janković**, Vladanova baka, udala za Vladimira Desnicu.

»Sad je dakle u vlasništvu potomaka Vladana Desnice, sina **Uroša**, kćeri **Olge**, **Jelene** i mene, te njihove djece, koji se, u očekivanju da se osnuje muzej, svi zajedno trude na održavanju i oživljavanju njezinog kulturnog i društvenog značaja.«

Nataša Žerjavić kaže kako su se čak i u još nepotpuno uređenim prostorima organizirale svakog ljeta brojne kulturne priredbe.

»Vlasnici prvenstveno djeluju kroz svoju udrugu *Kula Jankovića*, koja je bila partner, nerijetko i predlagač, niza projekata, među kojima i dva velika i dva manja europska projekta te jedan američki. Kroz te projekte organizirano je dosad u Kuli oko 50 raznih kulturnih događanja i manifestacija – stručni i znanstveni skupovi, simpoziji, predavanja, književni susreti, muzički i filmski programi, kazališne predstave i performansi, izložbe, ljetne škole, radionice, volonterski kampovi itd. Aktivnosti u Kuli imaju najčešće vrlo široki odjek u medijima. Dio medijskih odjeka – TV priloga, video-zapisa, te izbor napisa u štampanim medijima – prenesen je u cijelosti na stranicama: <http://www.kulajankovica.hr/drustvo/kula-u-medijima/> i na stranicama <http://kula-jankovica.unizg.hr/hr/>, posebno u rubrikama *Aktivnosti* i *Novosti*.

Funkcija Kule Jankovića

U ovome zaštićenom spomeniku kulture za sada samo jedna prostorija ima stalni postav: to je *Stara kužina* s etnografskom zbirkom, uređena na istom mjestu i na isti način kako ju je uređio Vladan Desnica sredinom 20. stoljeća.

»Što se tiče sudjelovanja u obnovi Kule, moramo reći da starija generacija, zajedno sa snahom **Dunjom**, svoje umirovljeničke dane posvećuje gotovo u 'punom radnom vremenu' planiranju, dogovorima, prepiscima i pisanju projekata, kao i organiziranju ljetnih kulturnih događanja. U tome važnu ulogu imaju naši partneri: multidisciplinarna grupa sa Sveučilišta u Zagrebu koju je okupio prof. **Drago Roksandić**, zatim Centar za mirovne studije, Centar za kulturnu dekontaminaciju, Teatar *Verdi*, Društvo hrvatskih pisaca. Uz sredstva iz domaćih i EU natječaja, financijski nas podržavaju i Srpsko narodno vijeće, te lokalna županijska i općinska tijela. Velika pomoć dolazi i od mlađe generacije koja svojim kompetencijama iz različitih područja sve više doprinosi ostvarenju ciljeva porodice koji se tako sretno podudaraju s viđenjem funkcije Kule Jankovića od strane naših partnera«, kaže Desnica Žerjavić.

Na upit pomaže li Kula Stojana Jankovića, kao kulturna baština, za opće dobro naselja Islam Grčki sugovornica kaže:

»Već je Vladan Desnica želio da vrijednosti i ljepote Kule budu dostupne svima. Tako je 1950-ih i 1960-ih godina otvorio za javnost najstariji dio dvorca, uredivši, znalački i s puno ukusa, nekoliko ambijentalno najvrjednijih prostorija i pretvorio ih u izložbeni prostor za dio zbirke. I mi, kao nasljednici Vladana Desnice, današnji vlasnici, osjećamo odgovornost da se ovo kulturno dobro održi kao zajednička baština ne samo Islama Grčkog nego i šireg kraja. Naime, otkad pamtimo, Kulu Jankovića spontano su posjećivali i razgledali ljudi ne samo iz okolice nego iz svih krajeva bivše države. U početku, 50-ih i 60-ih godina prošlog stoljeća, obilazili su je prvenstveno kao simbol uskočke epopeje o borbi za oslobođenje od Turaka – krajeva od Like, Dalmacije pa sve do Hercegovine, opjevane u nizu narodnih pjesama, koje su slušali od svojih starijih. Dolazili su ljudi različite vjere i nacionalne pripadnosti, jer su je doživljavali kao dio zajedničkog povijesnog pamćenja i vlastitog identiteta, što je razumljivo s obzirom na rasprostranjenost područja kojim se pronosio glas o ratničkim podvizima Stojana Jankovića. Tako ga često spominje i slavi njegovo junaštvo i **Andrija Kačić Miošić** u svom *Razgovoru ugodnom naroda slovinskoga*, što pokazuje da je kršćansko stanovništvo obje vjeroispovijesti doživljavalo Stojana i druge uskočke vođe kao zajedničke legendarne junake i simbole zajedničke obrane od Osmanlija. Kasnije su u većem broju počeli dolaziti i poštovaoci književnog djela našeg oca. Zato smatramo da je naš dug da svima otvorimo vrata; podupiremo, potičemo i pomažemo svaku inicijativu koja vodi obnovi i revitalizaciji Kule Jankovića. Želimo da ova vrijedna kulturna baština posluži za opće dobro te pomogne dobrobiti kraja i njegovom održivom razvoju«, kaže Desnica Žerjavić i naglašava kako Kula posebno može pomoći razvoju Islama Grčkog koji ima velikih potencijala za razvoj turizma.

»Uz blagu klimu, blizinu prometnih cesta i mora, a istovremeno daleko od ljetne vreve, uz mirnu, pastoralnu atmosferu

pogodnu za obiteljski odmor, jedan živi spomenik kulture može značajno povećati atraktivnost toga sela za turiste.«

Višeslojne vrijednosti Kule

Priči o Kuli nikad kraja. Uz ovaj objekt višeslojnih historijskih, kulturno-umjetničkih, ambijentalnih i pejzažnih vrijednosti vezan je niz značajnih imena: između uskočkog serdara Stojana Jankovića (? – 1687.) i književnika Vladana Desnice (1905. – 1967.) i nekoliko najistaknutijih: conte Ilije Dede-Jankovića (1818. – 1874.), svestranog intelektualca Vladimira Desnice (1850. – 1922.), političara i poduzetnika, **Sime Matavulja** (1852. – 1908.), pripovjedača i romanopisca, **Uroša Desnice** (1874. – 1941.), političara, odvjetnika i esejista te **Boška Desnice** (1886. – 1946.), povjesničara, odvjetnika i publicista.

»Kompleks se sastoji od više zgrada obrambene, stambene i gospodarske namjene, koje su nadograđivane od 17. do 20. stoljeća, tako da danas ima oblik nepravilnog pravokutnika, približno 80 x 60 m, ograđenog dijelom zgradama, a dijelom visokim zidom. Troetažna kamena zgrada, Stara kuća – srce planiranog muzeja, te Kula – osmatračnica i vidikovac, dijele unutrašnjost kompleksa na dva nejednaka dijela s prednjim i stražnjim dvorištem – velika i mala avlija. Izvan zidina nalazi se srednjovjekovna crkva svetog Đurđa u kojoj je pokopan Vladan Desnica, te bujni park – oko 3 hektara, s izvorima vode i ribnjakom.

Kroz tri stoljeća kontinuiranog života porodice Janković-Desnica u objektu se nakupilo više dragocjenih zbirki, posebno ikona iz 16-18 stoljeća, galerija slika, zbirka grafika, mala arheološka zbirka, bogata etnografska zbirka, velika knjižnica na različitim jezicima, zbirka starih fotografija, zbirka starih katastarskih i geografskih karata, kao i izvanredna arhivska građa u rasponu od preko tri stoljeća«, kaže Desnica Žerjavić o kulturnom bogatstvu Kule Jankovića.

Zvonko Sarić

Katarina Korponaić,

o svojim knjigama u kojima se prepliću obiteljska i gradska povijest i... novinarstvu

Mene je jako zanimala povijest grada, jer volim odgovore na pitanja zašto je negdje »nešto« i zašto je to baš »tako«, ali i stoga što svi ti detalji pričaju o tome kako su naši preci razmišljali i živjeli * Novinarstvo sigurno nije ni zamišljeno niti je nastalo zato da bi objavljivalo plakatske vijesti, tj. izvještaje s nekih događaja a da ih se pri tomu i ne komentira i da se određeni događaj ne pokuša sagledati sa svih aspekata

Istraživanjem drugih do spoznavanja sebe

Bogata je i plodna novinarska karijera **Katarine Korponaić**: više od tri desetljeća čitatelji *Subotičkih novina* mogli su pratiti njene tekstove, najviše vezane za oblast zdravstva i socijalne skrbi, a u mirovinu je otišla nakon nepune tri godine provedenih također u tjedniku pod imenom *Dnevnik Subotičke*. I dok se nemali broj kolega nerijetko odlučuju na »ukoričavanje« svojih tekstova objavljenih u različitim medijima, Katarina Korponaić opredijelila se za nešto drugo: svojevrsni nastavak novinarstva u formi knjiga. U tom je poslu Kaća, kako ju prijatelji zovu, pronašla zaista rijedak spoj zadovoljstva i koristi: i općeg i osobnog. Naime, i prije pet godina objavljena knjiga *Stare subotičke porodice* i prije nešto više od mjesec dana *Tajanstvena Subotica* otkrivaju paralelne povijesti: prvu grada i njezinih uglednih obitelji, a drugu Subotice i okolice i familije kojoj autorica pripada. Uostalom, čitatelji *Hrvatske riječi* svakoga se petka mogu uvjeriti s koliko predanosti Katarina Korponaić u svojoj rubrici *Nekad i sad* piše o Subotici i njezinoj okolini, nalazeći uvijek nove ljude i objekte kao svjedoke koji javnosti otkrivaju malo poznate detalje o svom postojanju. I pored bogatog iskustva koje je stekla u novinarstvu, Katarina Korponaić kaže kako joj je tijekom rada na najnovijoj knjizi susret s ljudima i dokumentima otkrivao nove i nove detalje o gradu u kom živi i porodici čije prezime nosi, a koje se na subotičkom području prvi puta pojavljuje 1721.:

Na predstavljanju knjige *Stare subotičke porodice* u Gradskom muzeju proletjela mi je misao kako su njeni odjeci među sudionicima razgovora bili pozitivni zbog toga što su mlađi članovi prvi puta sagledali kontinuitet svojih porodica. Tada mi je palo na um da znam povijest o 25 porodica, a da na svojoj nisam ništa poradila iako sam već imala neka saznanja o tome. Stoga sam te večeri i odlučila da ću se ovim pitanjem više baviti. Naravno, nisam tada imala predstavu da će to biti knjiga niti sam znala što me očekuje tijekom istraživanja. Najviše podataka imala sam o svom pradjedu **Šimi**, ali nisam znala niti kada su moji preci došli u ovaj grad niti kamo će me istraživanje odvesti. Mene su ti putevi odveli sve do subotičke tvrđave i vremena kada ovdje još nije bilo grada nego vojna utvrda, s kućama u okruženju, s puno rječica i bara. Zar to onda zbilja nije tajanstvena Subotica kada čovjek pođe istraživati iza onoga što mi danas vidimo i čemu smo svjedoci? Jer sve kuda mi danas prolazimo ima svoju povijest; svaka kuća ima svoju povijest. Grad i danas nosi trago-

ve tog starog doba, što se najbolje vidi po regulacijama ulica koje su pravljene u skladu sa starim vodotokovima. Mene je jako zanimala povijest grada, jer volim odgovore na pitanja zašto je negdje »nešto« i zašto je to baš »tako«, ali i stoga što svi ti detalji pričaju o tome kako su naši preci razmišljali i živjeli. Kada sam ozbiljnije krenula istraživati porodične korijene i nailazila na podatke u matičnim knjigama, svako od tih razdoblja htjela sam osvijetliti i s aspekta grada i njegove okolice, odnosno pustara koje su ga okruživale. Naime, okolica Subotice u to je vrijeme po broju stanovnika bila u ravnopravnom statusu u odnosu na sam grad, o čemu svjedoče i podaci s konca XIX. stoljeća. Poradi svih tih podataka koji su mi se otkrivali sam se i odlučila za naslov *Tajanstvena Subotica*, jer on na najbolji način oslikava ono s čim sam se tijekom istraživanja susretala.

HR U jednom dijelu knjige posebno podvlačite ulogu obiteljskih povijesti kao vrlo važan segment sveukupne slike povijesti grada. Koliko su Vam one pomogle da grad u kom živite sada vidite i iz neke druge perspektive?

To je zapravo tekst kog sam pripremila za jedan stručni skup u *Našoj radosti* o ulozi obitelji nekada i danas, a ja sam upravo imala priliku da o ulozi obitelji kroz vrijeme, i to nekoliko pokoljenja, razmišljam još tijekom pripreme knjige *Stare subotičke porodice*. Mogu reći da je i mene iznenadila snaga jedne porodice kroz vrijeme, jer mi sve promatramo iz ovog trenutka. Stoga mislim da su podaci iz razdoblja o kom se piše veoma bitni, jer je bitno da se shvati ozračje i milje vremena u kom su određena pokoljenja živjela. Tek kroz kontinuitet nekoliko pokoljenja može se pratiti i snaga jedne porodice i njezina životnost. Pri tomu je za mene potpuno nebitno jesu li iza sebe ostavili neka velika imanja ili što slično, jer su svojoj lozi ostavili najvrjednije: da ona traje i unutar sebe čuva svoje vrijednosti. To svaku porodicu čini jedinstvenom i neponovljivom. Zbog toga, kada je o ovome riječ, nema istih priča.

HR Istraživački put na koncu Vas je odveo do Krupine u Slovačkoj i Ostrogon (Esztergom) i Đura (Győr) na sjeveru Mađarske. Planirate li posjetiti mjesto za koje pretpostavljate da Vam je zavičaj i po kom nosite prezime, kao i ona gdje se ono još pojavljivalo?

U tim krajevima još nisam bila, ali sam kroz tekstove koje sam našla i na internetu shvatila da se iz tog područja Slovačke o

kom pišem stanovništvo rasulo na sve strane. Tako sam i saznala da su i u Slovačkoj i Mađarskoj, pa i zajedno, organizirani stručni skupovi upravo na teme što se događalo s pojedinim porodicama. Naišla sam i na podatak koji je vezan za našu franjevačku crkvu. Naime, početkom XVIII. stoljeća u Subotici je, po svemu sudeći, bilo nekoliko franjevaca koji su bili Slovaci, pa je moguće da su ljudi i za njima dolazili ovdje. Ja i po imenu prvog našeg pretka, za koga nalazim dokumentirane podatke, koji se zove **Ioannes**, a upisan je i kao **Jano**, povezujem da je moguća pretpostavka da su stigli iz nekadašnje Korpone (danas Krupine) i po mjestu porijekla ponijeli prezime. U krugu bliže obitelji o ovome smo već razgovarali i odlazak u Slovačku svakako bi bilo novo poglavlje u cijelom istraživanju. Ali, konkretan dogovor još ne postoji.

HR Nakladnik Vaše knjige je Povijesni arhiv u Subotici, a u knjizi se nalaze podaci koje ste koristili i iz drugih institucija. Koliko su one, prema Vašim iskustvima, otvorene za ovakva istraživanja?

I prvu i drugu knjigu osjećala sam da ih ja trebam uraditi, odnosno da ono što imam od podataka, a da su oni vrijedni za grad, trebam ostaviti sačuvano u obliku knjige. Kada je u pitanju druga knjiga, gdje se jedna nit odnosi na porodicu **Korponaić**, odnosno **Korponai**, ja sam te detalje prepričavala u svom okruženju i shvatila da ih ljudi ne znaju, te sam smatrala da je vrijedno da ih zabilježim. Zašto? Stoga što i sama u svom radu koristim stare podatke. Tu mi je pomoglo i moje novinarsko iskustvo, jer znam da će i ono što sami pišemo u aktualnom trenutku jednog dana postati dokument. Pošto sam smatrala da je naprosto moja »misija« da prikupljene podatke trebam ostaviti gradu, to znači i da sam puno surađivala s institucijama koje se bave tim poslom. Od neizmjernog značaja je pomoć Povijesnog arhiva, ali tu je i Gradski muzej kao dvije ključne institucije koje čuvaju tu baštinu. Također, ono što sam otkrila tijekom istraživanja jest da mnogi Subotičani podatke o svojim precima mogu tražiti i u Kunbaji, koja se danas nalazi u Mađarskoj a nekada smo bili u istoj državi. Naime, nekada je područje Šebešića, Čikerije i Tavankuta bilo gusto naseljeno i praktički spojeno s Kunbajom, gdje je crkva postojala još na početku XIX. stoljeća i naravno da je ljudima bilo najlakše tamo otići i krstiti svoje dijete. Tako sam u crkvenim knjigama u Kunbaji pronašla i podatke o svom šukundjedu **Mihovilu**, ali i o mnogim drugim prezimenima, tipičnim za ovo područje.

HR Osim toga, objavljivanje knjige prate i poprilični finansijski troškovi. Na koliko ste tu naišli razumijevanja, posebno kada je riječ o Gradu Subotici?

Ispostavilo se da je knjigu lakše napisati, iako je to posao od nekoliko godina, nego ju objaviti. Ja sam sudjelovala na natječaju koji je Grad raspisao u oblasti kulture, ali sam dobila sredstva iz kojih je nemoguće bilo što ozbiljnije uraditi. Sve ostalo prikupljeno je donacijama više ljudi koji su, u skladu s današnjim mogućnostima, bili spremni pomoći, uključujući i Porodicu koja je u značajnoj mjeri sudjelovala u ovom dijelu objavljivanja knjige.

HR I pored toga što ste formalno u mirovini, i danas se aktivno bavite novinarstvom, među ostalim i u Hrvatskoj riječi.

Kakvim danas vidite ovu profesiju, kako u Subotici tako i u Srbiji?

Usporedbu s današnjim vremenom mogu napraviti samo s vremenom kada sam ja radila u novinarstvu. Sve vrijeme dok sam radila, bilo u *Subotičkim novinama* bilo kasnije u tjedniku *Dnevnik Subotičke*, ja sam novinarstvo osjećala kao jednu snagu; snagu od značaja za ukupnu javnost. I naklade tih novina bile su vrlo visoke, što znači da ih je čitao veliki broj ljudi, a to se vidjelo i po povratnim informacijama koje su stizale u uredništvo, što znači da je grad živio s tim novinama. To se jednako odnosi i na ostale novine u gradu na drugim jezicima, kao i na Radio Suboticu i mislim da su u jednoj tako organiziranoj novinarskoj strukturi građanima bile dostupne sve informacije. Mislim da smo pratili sve događaje i da smo mogli slobodno informirati, o kakvim god da je stavovima bilo riječi. Osim toga, često smo sami pokretali teme u gradu o kojima se trebalo razgovarati, te smo i nametali rasprave koje je trebalo povesti. Danas sam ja u poziciji čitatelja, slušatelja i gledatelja i ne mislim da su mediji u tolikom intenzitetu prisutni u životu našh sugrađana. Naravno, došlo je i do značajnih promjena u tom smislu, jer su mnogi ljudi usmjereni na društvene mreže gdje se odvija jedan paralelni svijet informiranja koji u sebi nosi i opasnost da ne mora značiti da je svaka informacija istinita. To istodobno znači i da je svakom čovjeku ostavljena mogućnost da i bez dovoljno podataka donosi sud o svakom događaju. Ustvari, u novinarstvu se događa isto ono što se događa i ukupnoj suvremenoj populaciji, a to je jedan oblik otuđenja, i to u svakom segmentu. To nije dobro i mislim da ovakva knjiga može imati i tu ulogu da nas vrati jedne drugima. Čini mi se da smo sve više zatvoreni u neke male oaze, a ja grad zamišljam tako da živimo spojeno. Konačno, grad se samo tako mogao i razvijati, jer su u njega ljudi stizali sa svih strana i morali su ga graditi zajedno.

HR Slažete li se s ocjenom da je većina novinara danas u službi propagande političara, institucija na vlasti i kapitala i da su oni sami najveći krivci zbog toga?

Novinarstvo sigurno nije ni zamišljeno niti je nastalo zato da bi objavljivalo plakatske vijesti, tj. izvještaje s nekih događaja a da ih se pri tomu i ne komentira i da se određeni događaj ne pokuša sagledati sa svih aspekata. To znači da svaka redakcija mora imati i nekoliko generacija novinara kako bi mogla realizirati takve ciljeve: i mlađih, koji uče taj poziv, ali i starijih, koji imaju svoje stavove i mnogo više iskustva i koji, shodno tome, mogu i pratiti i ocijeniti određene događaje. To meni danas nedostaje, jer je izvještaj s događaja najjednostavniji oblik novinarstva. Ajdemo korak dalje. A zna se što je to: to je tema, to je komentar, kolumna, reportaža... istraživačko novinarstvo. Ja jednostavno ne znam gdje su svi ti oblici u posljednjih nekoliko godina nestali. Svako je vrijeme na određeni način nezgodno i u svakom od njih potrebna je hrabrost. Ali... budimo ljudi i pokažimo da imamo vlastiti stav o nečemu, pa makar se i ne poklapao s nekim drugim. I sama sam se povremeno u svom novinarskom poslu suočavala s tom težinom i osobnim preispitivanjem je li moj sud o određenom događaju (bio) ispravan. Ali... ne možemo stati samo na izvještajima.

Zlatko Romić

Vera Dulić, vjeroučiteljica i dopredsjednica HKPD-a *Đurđin*

Dugogodišnji rad s djecom

U prethodnih 15 godina postojanja Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Đurđin* Vera Dulić je uključena u rad, a ujedno je i jedna od osnivača Društva. Za manifestacije koje organizira HKPD *Đurđin* – Godišnji koncert i Prelo priprema s djecom recitacije, igrokaze i pjesme.

Vera je diplomirana katehistica te predaje katolički vjeronauk u osnovnoj školi u *Đurđinu*, suradnica *Gerardovog lista* od početka njegova tiskanja, kao i katoličkog mjesečnika *Zvonik*.

Kad ste počeli predavati vjeronauk u školi i ima li zainteresirane djece za ovaj predmet i izvan hrvatskih odjela?

Čim je uvedena vjerska nastava u škole, 2001. godine, počela sam predavati vjeronauk u školi. Vjerska nastava je krenula s prvim razredom i svake godine se povećavao broj odjela. Od uvođenja izbornih predmeta u škole u *đurđinskoj* školi više od polovice učenika se uvijek upiše na katolički vjeronauk. Tako je i ove školske godine – od ukupno 88 učenika u školi 52 ide na katolički vjeronauk. To govori o sastavu stanovništva, ali i o roditeljima koji su u ovome pogledu većinom savjesni, te župnicima čija podrška više-manje nije izostala. Djeca iz hrvatskih odjela sva idu na vjeronauk, a ima i onih koji pohađaju nastavu na srpskom ali svejedno idu na katolički vjeronauk.

Vaš rad u župi sv. Josipa Radnika je velik. Od čega se sve on sastoji?

Istodobno čim sam počela predavati vjeronauk u školi, počela sam animirati i djecu u župi. Okupljam ih na probe pjevanja za misna slavlja, učimo nove pjesme, a svake godine Dječji zbor sudjeluje i na *Zlatnoj harfi*. Za blagdane Materice, Oce, Božić, pripremamo prigodne programe. Za akademiju u sastavu *Dužijance* također dajemo svoj doprinos recitacijama i pjesmama. Većina djece redovito dolazi na probe dok se neki uključuju povremeno. Svi su uvijek dobrodošli jer sve što radimo, radimo na veću slavu Božju. To mi je ujedno i satisfakcija i motiv za dalji rad. A one djece i roditelja kojima uvijek nešto ili ništa nije po volji, uvijek će biti. Zato je svatko slobodan odabrati gdje će se prikloniti. Propusti se svakako događaju. Sugestije i prijedlozi, a osobito pomoć su uvijek dobrodošli.

Kao vjeroučiteljica u selu odakle je jedan kandidat za sveca, otac Gerard Tomo Stantić, imate zadaću i približiti ga djeci. Kako to činite?

Prije desetak godina sam uvela da svaki sat vjeronauka u školi započinjemo molitvom Oče naš i molitvom ocu Gerardu. To znači da svatko tko završi osam razreda, a išao je na katolički vjeronauk, zna i tu molitvu, jer ju je naučio spontano, bezbroj puta ponavljajući. Također potičem djecu da šalju literarne i likovne radove na natječaj koji se organizira za Gerardovo, te da u što većem broju sudjelujemo na ovom slavlju svake godine, 24. lipnja u Somboru kod karmelićana.

Kako povezujete svoj rad u Društvu, župi i školi?

Prije 15 godina, 2002. godine, kada je HKPD *Đurđin* osnovan nastavila sam rad s djecom koji sam započela u školi i crkvi i na

ovome području. Međutim, to je pretežno rad s istom djecom, tako da su sva tri polja vrlo povezana i nikada ne odvajam djecu za priredbe koje priređujemo u školi, crkvi ili u organizaciji Društva. Tko god je zainteresiran za rad je uvijek dobro došao. Nekada sam za razne događaje imala 40-ak djece s kojima sam mogla raditi, a sada ih ima aktivnih 20-ak jer je manje djece i u školi. Na probe se odazivaju najviše osnovnoškolci, a na pojedine priredbe uključim i mlađu djecu. Većina roditelja je otvorena za suradnju i oni su mi velika podrška u ovome što radim. HKPD *Đurđin* godišnje organizira dva događaja: proslavu sv. Nikole, kada nam je ujedno i godišnji koncert, te Prelo. Za oba ova događaja s djecom pripremam recitacije i igrokaze. Probe imamo u župnoj dvorani, a posljednjih godina zbog nedostatka prostora ovdje se održavaju i nastupi, tako da smo opet vezani za župu.

Imate četvero djece koji su vrlo aktivni u vjerskom i kulturnom životu hrvatske zajednice. Koji je i ima li uopće recepta za to?

Suprug i ja oduvijek idemo na manifestacije koje organizira hrvatska zajednica i često smo sa sobom vodili i djecu. Osim toga, uvijek smo išli skupa, a i danas idemo i na nedjeljnu svetu misu na kojoj svi aktivno sudjelujemo kroz pjevanje, čitanje, sviranje... Tako su naša područja interesiranja djeci postala sasvim prirodna, jer su odrasli uz njih. Čim smo imali priliku, upisali smo ih i na nastavu na hrvatskome jeziku. Ovaj posao koji radim zahtijeva trud i vrijeme, osobito pred blagdane kad je i u kući više posla. Nastojim uskladiti obiteljske obveze sa svim spomenutim angažmanom.

J. Dulić Bako

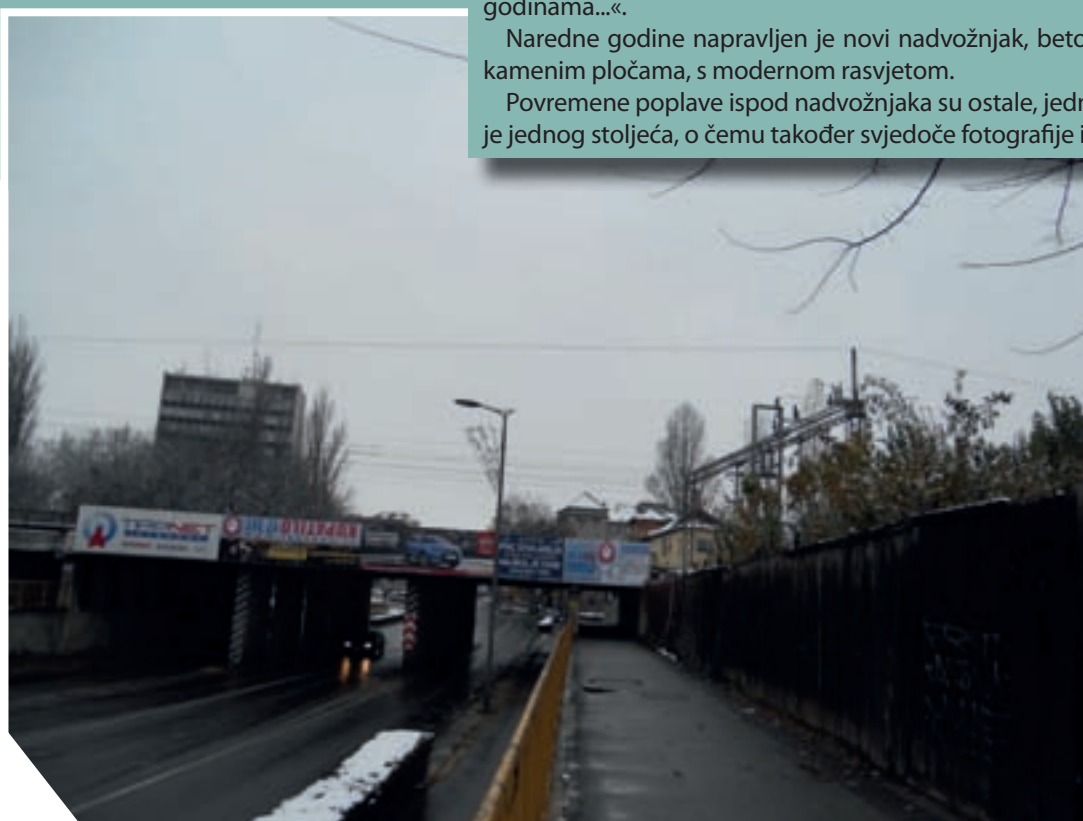
Propadanje starog nadvožnjaka

Mjesto gdje se susreću Segedinski put i željeznička trasa, često »usko grlo« ceste ka sjeveru, obilježeno je u prošlosti s više velikih nevolja i opasnih događaja za grad i ljude. Fotografija iz travnja 1941. godine prikazuje ratno doba i srušeni nadvožnjak kod željezničke stanice nakon eksplozije i miniranja. Čitavo ovo okruženje sa širokim pojasom uz prugu stradalo je i u bombardiranjima 1944. godine. Stari nadvožnjak nastavio je život poduprt debelim drvenim balvanima ulivajući nesigurnost svima koji su ovuda prolazili i vozili. A onda se dogodila još jedna nevolja: baš na mostu su se 1957. godine sudarile dvije kompozicije, nakon što su otkazale kočnice u jednoj od njih. To je već prelilo »čašu žuči«...

Subotičke novine pišu: »Poslednji sudar vozova na podvožnjaku uznemirio je mnoge stanovnike našeg grada. Pukim slučajem nije došlo do ljudskih žrtava. Međutim, to ne znači da jednog dana neće i do toga doći, ukoliko se opasnost ne ukloni i grad oslobodi jedne velike brige. Hiljade Subotičana i oni koji prolaze ovim međunarodnim drumom, nisu sigurni da im se jednog dana neće srušiti lokomotiva ili neki vagon. Suvišno bi bilo dokazivati kolike opasnosti prete već godinama...«.

Naredne godine napravljen je novi nadvožnjak, betonski, ukrašen kamenim pločama, s modernom rasvjetom.

Povremene poplave ispod nadvožnjaka su ostale, jednako kao i prije jednog stoljeća, o čemu također svjedoče fotografije iz prošlosti.

Mikulaš od čokolade

Mikulaši i krampusi

Kada sam bio mali, prosinac je za nas djecu bio vrlo značajan, jer smo čak dva dana dobijali darove. Prvi put 6. prosinca na dan sv. Nikole, nama Subotičanima poznatog i kao dan Mikulaša. Po priči naših roditelja i rođaka, trebali smo prethodnu večer očistiti svoje cipele, koje smo najčešće stavili u prozor. Ako smo bili dobri, onda su se u cipeli našli Mikulašovi darovi. Ako smo pak bili neposlušni i rđavi, onda nam je Krampus (Đavo) u cipelu stavio virgač, tojest šibu, kao znak da od svojih roditelja trebamo dobiti batine. Ovaj prastari narodni običaj zapravo je priča o dobrom i zlu što cijelog života prati čovjeka. Naravno, otišao sam i kod bake i tete provjeriti što mi je kod njih ostavio Mikulaš. Nikad neću zaboraviti moju baku, koja mi je u ruci, od reume iskrivljenih prstiju, dala jednu naranču i par gurabli u obliku srca ukrašenu komadićima oraha. Meni je ta naranča, često pomalo i sasušena, tada bila najslađa na cijelom svijetu, a gurable sam obožavao. Istina, već davno nisam jeo ovu slatku, često medenu slasticu koju su nekad naši muškarci nosili sa sobom odlazeći u vojsku, u lov, na put itd. jer se smatralo da je to pecivo, vjerojatno njemačkog podrijetla, dugotrajno. Gurable davno nisam vidio i pitanje je kako bi s protezom svladao ovu čvrstu slasticu, ali da mi ih netko ispeče, snašao bih se nekako.

Božićna noć

Drugi dan u prosincu, kojem smo se mi djeca, ali vjerujem i roditelji, najviše radovali bio je Božić, kada je ispod ukrašenog bora Jezuška stavio darove za sve članove obitelji. Obično su u sobi gdje je stajalo ukrašeno drvo, lampe bile ugašene i svi smo morali otići u kuhinju, gdje smo iščekivali zvono kojim se označilo da nas je Jezuška posjetio i donio svoje darove. Naravno, kasnije sam bio svjestan da su Mikulaša i Jezušku igrali moji roditelji. Kako je vrijeme odmicalo i socrealizam se učvršćivao, na scenu se pojavio i Djed Mraz koji je za Novu godinu donio svoje darove i time se pojavio još jedan dan za darovanje. Dok su baka i djed bili živi, za Božić smo odlazili kod njih, a nakon djedove smrti sve manje smo išli kod bake, obično je samo moj otac posjetio svoju mamu. Kako je vrijeme prolazilo lik Mikulaša i Djeda Mraza se stopio u jedno. Lik Jezuške je postao Isus Krist koji se konačno pojavio na kazališnim daskama kao Superstar.

Poznati i manje poznati redatelji počeli su snimati filmove o životu i stradanju Božjeg sina koji sada možemo vidjeti i na TV-u, obično na noć Isusovog rođenja. Uvaljeni u fotelji ili u toplom krevetu, možemo pratiti i ponoćnicu koju u bazilici sv. Petra u Rimu celebrira sam Papa, poglavar Katoličke Crkve. Nekako je nestala nekadašnja čarolija Božića, kada je npr. Glava obitelji, u mom slučaju Djed, gasio božićnu svijeću s nekoliko kapi bijelog vina. Svaka čast onima koji se i danas drže tradicije, ali čini mi se da ih je sve manje i manje, jer sve se nekako komercijaliziralo i poklon više nije samo običan poklon već i stvar prestiža, tko će nešto skuplje darovat. Današnja djeca, često izravno pitaju »a što si mi ti darovao?!«. Nema više priče o Mikulašu, Djedu Mrazu, zamijenio ih je univerzalni čokoladni »Djed-Mikulaš« koji je, odjeven u šarenu haljinu od staniola, postao uvijek prigodan poklon.

Božićni vašar

Po svemu sudeći, zahvaljujući »biznisu«, cijeli prosinac se pretvori u jedan veliki permanentni vašar, koji često ima i elemente cirkusa. Sve češće se održavaju »tradicionalne utrke« djeda mrazova, u školama i vrtićim poduzimljivi glumci glume Djeda Mraza, a glumice njegove pomoćnice irtvase. Za određenu sumu vaše se dijete može i slikati s »Djed-Mikulašom«, ovu sliku poslije unuci mogu pokloniti djedovima i bakama. Ali ovo nije sve: trgovačke kuće, ove godine već prvog ovog mjeseca, organizirale su »crni petak« kada svoju robu nude po znatno sniženim cijenama. Na TV programima zasipaju vas pozivima da što više pazarite zbog »velikih popusta« (treba prodati staru robu). Danas već svaki veći grad u Europi organizira na glavnom trgu ili na trgovima božićne vašare. Navodno se u Berlinu na više od sto različitih lokacija održava neki često specijalizirani vašar. Tu, pod toplinom lampi s infra grijačima, možete popiti čašu ili više kuhanog crnog vina, uz to pojesti i raznovrsne »vurstove« sa senfom i popušiti i koju cigaretu. Bar je tako to bilo prije dvanaest godina kada sam u ovo doba bio u Njemačkoj. Nažalost, ovakve manifestacije su postale i meta terorista. No, ne treba kvariti blagdansku atmosferu, dolazi druga nedjelja adventa i možete kupovati darove. I, apropos, što ste dobili od Mikulaša?

Odgovori Zsuzsanne Magosi

O pošti u Maloj Bosni

Prije tri broja pisali smo o problemu kašnjenja pošte u Tavankutu i Maloj Bosni, a što je uzrokovano odlukom Grada da se ugasi ugovorna pošta u Maloj Bosni i prijenosom posla te mjesne zajednice na tavankutsku poštu. Iako se tavankutskim poštarama područje po kojemu raznose poštu značajno povećalo, u Tavankutu u pošti je i dalje tri uposlene osobe, od kojih je jedna za šalterom a dvije na terenu. U vezi s time pisali smo pomoćnici gradonačelnika za mjesne zajednice **Zsuzsanni Magosi** a odgovore prenosimo u ovome broju, jer su nam tek sada stigli.

Može li i na koji način Grad pomoći stanovnicima Male Bosne i Tavankuta da poštu dobijaju na vrijeme?

Na temelju Zakona o poštanskim uslugama (*Sl. glasnik RS* broj 18/05, 30/10 i 62/14) univerzalne poštanske usluge u koje spada prijem, prijenos i uručenje pismonosnih pošiljaka obavlja javni poštanski operator Pošta Srbije. To praktično znači da će i građani Male Bosne i Tavankuta i nadalje, bez obzira na to što više neće imati šalter ugovorne pošte u svom naselju, poštu dobivati u rokovima utvrđenim Zakonom. Ugovorima o povjeravanju operativnih poslova u vezi s pružanjem usluga i obavljanju poštanskih usluga preko Ugovorne pošte u izvangradskoj sredini

u Ugovornoj pošti 24217 – *Mala Bosna*, Ugovornoj pošti 24211 – *Mišićevo* i Ugovornoj pošti 24418 – *Šupljak*, Grad Subotica je uspostavio poslovnu suradnju na neodređeno vrijeme počevši od 1. 10. 2015. godine s JP PTT *Saobraćaja Srbija* kojom mu je povjereno obavljanje pojedinih operativnih poslova u vezi s pružanjem platnih i poštanskih usluga u ime i za račun JPO u granicama utvrđenim ugovorima. U skladu s navedenim ugovorima Grad Subotica je bio u obvezi da kao Drugo lice osigura potreban broj kvalificiranih osoba, koje će kao zaposleni kod Drugog lica ili radno angažirani od strane Drugog lica, obavljati poslove povjerene ovim ugovorima. Grad Subotica zato sada traži drugo alternativno rješenje ovog problema.

Jesu li Vas kontaktirali u skorije vreme iz drugih mjesnih zajednica na području Grada u vezi sa sličnim problemima – korištenja usluga poštara? Ukoliko jesu, jeste li uspjeli nešto učiniti?

Da, kontaktirali su nas i isto tako tražimo najpovoljnije rješenje ovog problema, uz molbu koju smo uputili Javnom poduzeću *Pošta Srbije* da uzme u obzir potrebe građana ovih mjesnih zajednica i sagleda mogućnosti otvaranja ispostava pošti u njima.

J. D. B.

Najavljena pomoć vatrogascima Tavankuta iz Slovenije

Dobrovoljno vatrogasno društvo u Tavankutu (osnovano 1934.) protekle je godine radilo bez prestanka i bilo na usluzi građanima Tavankuta i Mirgeša. Društvo broji oko 50 dobrovoljaca, a u rad uključuje i upoznavanje mladih s vatrogasnim aktivnostima. Prostor koji ovo društvo osigurava je velika površina šume, žitnih zasada i niskog raslinja, s dužinom pruge oko 20 kilometara. Godišnje DVD Tavankut intervenira na 20-30 požara, dok 90% njih uspijeva samostalno ugasiti.

Vatrogasno udruženje ima veliki broj prijatelja i prijateljskih udruga iz zemlje i regije (DVD Kačmar, PVJ Bačaljmaš iz Mađarske, DVD Trnava iz Hrvatske, DVD Zenica iz Bosne i Hercegovine, DVD Kupusina i DVD Monoštor). Jedno od takvih su prijatelji vatrogasci iz Zagorja ob Savi iz Slovenije. Prije nekoliko godina izrazili su želju za suradnjom sa subotičkim vatrogascima, te su se tom prigodom povezali s DVD-om u Tavankutu. Već nekoliko puta su bili kao gosti na raznim manifestacijama koje je organizirala tavankutska udruga vatrogasaca. Kako tavankutsko društvo već dugi niz godina ima problem s ispravnosti vozila, kao i s pravilima koje je država uvela pa se postojeća vozila više ne mogu registrirati, pomoć su potražili od prijatelja iz Slovenije. Predsjednik Vatrogasnog saveza iz Slovenije **Ivan Potočnik** je sa suradnicima zbog toga posjetio Tavankut. Komandir DVD-a Tavankut **Josip Francišković** je povodom ovog susreta izjavio:

»Naši prijatelji, koji su već nekoliko puta bili kod nas, vidjeli su s kakvim vozilima mi radimo te su nam spremni pomoći oko

rješavanja problema. Oni su osigurali kamion koji ima pogon na svih šest kotača što je jako bitno zbog karakteristike terena koji mi pokrivamo. Kapacitet spremnika za vodu mu je 5.000 litara, no problem je što tip motora ne ispunjava uvjet za uvoz u Srbiju. Zbog toga smo pozvali zaštitnika građana **Zlatka Marosiuka** za slučaj da nam može pomoći«.

Osim prijatelja iz Slovenije ovom susretu su prisustvovali i prijatelji vatrogasci DVD-a Beli Manastir iz Hrvatske te DVD-a Tešanj i Jelah iz Bosne i Hercegovine.

I. D.

Radne bilježnice za vrtiće

Protekloga tjedna u Hrvatskom nacionalnom vijeću sastali su se odgojitelji vrtića čiji program se odvija na hrvatskome (*Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* u Subotici, *Bambi* u Maloj Bosni i *Petar Pan* u Tavankutu) radi dogovora oko izrade radnih bilježnica za pripremni i predškolski program. Kako kaže dopredsjednica Odbora za obrazovanje u HNV-u **Margareta Uršal**, trenutačno se prikupljaju ideje za prvi i drugi dio radnih bilježnica. Ona navodi kako je planirano da bilježnice budu mješovitog sadržaja, odnosno da u njih bude inkorporirano gradivo iz svijeta oko nas, grafomotorike i početne matematike. Uršal kaže da je aktualna i ideja za objedinjavanje pjesama, recitacija, igrokaza, priča, bajki i basni s ovoga područja u jednu knjigu.

J. D. B.

Tim za izradu elaborata o školskom centru u Subotici u posjetu Sarajevu

Tročlano izaslanstvo Tima za izradu elaborata o školskom centru na hrvatskom jeziku u Subotici bilo je koncem prošloga tjedna u Sarajevu. Posjetili su upravu Katoličkog školskog centra *Sv. Josip* koja ih je uputila u povijest nastanka ove institucije kao i njezino funkcioniranje.

Zašto je i kako je utemeljen Katolički školski centar u Sarajevu, koliko je tu učenika, kako se njeguju tolerantnost među učenicima različitih vjeroispovijesti koji pohađaju nastavu na hrvatskom, kako se financiraju... nizala su se pitanja izaslanstva Hrvata iz Vojvodine. Njihov je cilj bio prikupiti informacije i

iskustva koja mogu pomoći utemeljenju školskoga centra u Subotici koji bi također obrazovao i odgajao na hrvatskom jeziku.

Ravnatelj centra u Sarajevu **Mario Ćosić**, pri kojemu djeluju osnovna, dvije srednje škole i internat naveo je da je institucija otvorena još u ratno vrijeme 1994. Tada, kao i danas, polaznici su različitih nacionalnosti i vjeroispovijesti.

»To je jedina škola u kantonu Sarajevo u kojoj učenici mogu nastavu pohađati na hrvatskom jeziku. Sedamdeset posto učenika su katolici, a ostalih 30 posto su muslimani Bošnjaci i Srbi pravoslavci«, kaže Ćosić i ističe da školu, osim vjernika, pohađaju i ateisti.

Predstavnik hrvatske manjine iz Vojvodine **Tomislav Žigmanov** naveo je kako su dobivene važne informacije za pripremu centra u Subotici. »To za nas koji tražimo model i rješenje može biti i više nego korisno kako bi na iskustvima i dobrim primjerima drugih mogli nešto adaptivno prilagoditi što mi hoćemo«, rekao je Žigmanov i dodao kako za školski centar u Subotici nije u planu da bude katolički centar već mjesto gdje će se nastava odvijati na hrvatskome jeziku.

Uz Žigmanova, u izaslanstvu su bili članovi tima za projekt Školskog centra na hrvatskom u Subotici **Katarina Čeliković** i **Jasna Vojnić**.

H. R.

Novi roman Dražena Prčića

Ovih dana objavljen je novi roman subotičkog pisca **Dražena Prčića** (*Re*) *Definiranje života*. Knjigu je objavila nakladnička kuća 1909. Minerva iz Subotice. Dražen Prčić je dugogodišnji novinar tjednika *Hrvatska riječ*, a do sada je napisao 14 knjiga.

Z. S.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Rekonstrukcija i promjena namjene postojećeg poslovnog objekta (skladišnog i distributivnog centra) u pogon za proizvodnju ostalih proizvoda od plastike«, na katastarskoj parceli 14729/1 KO Novi Grad, Segedinski put bb. u Subotici (46.1029604°; 19.7270034°), nositelja projekta ON-DAPLAST BALKAN PROPERTY DOO, Pivljanina Baja 9, Beograd-Savski venac.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/pages/11495_1.pdf

Održan svečani godišnji koncert HKC *Bunjevačko kolo*

»Lipo je ić u Kolo, lipo je bit u kolu«

Za svečani godišnji koncert Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, održan 2. prosinca u velikoj dvorani Centra, tražila se, ne samo stolica više, već i slobodno mjesto za stajanje, kako bi svi zainteresirani zaljubljenici folkloru mogli pratiti ovaj, gotovo trosatni događaj.

Osim sve tri folklorne skupine domaćina, kao gosti su se predstavili folklorci ogranka *Kola* iz Žednika, Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta i Kulturno-turističkog centra *Banatska odiseja* iz Novog Miloševa, a tijekom večeri posjetitelji su mogli vidjeti i uživati u igrama iz Bačke, Banata, Slavonije, Međimurja, Šumadije, Like, istočne i južne Srbije, Mađarske.

»Kolo je izraz zajedništva«

Prisutnima se prije početka koncerta obratio generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, koji je, prenoseći pozdrav Veleposlanika RH u Beogradu **Gordana Bakote**, potvrdio opredijeljenost hrvatske države i njenih diplomatskih predstavnika u Srbiji da čvrsto stoje iza svih kulturnih događanja, svake lijepe riječi koja se izgovori a koja čuva hrvatstvo na ovim prostorima.

Koncert je otvorio narodni zastupnik i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**.

»Lipo je ić u *Kolo*, lipo je bit u kolu. Oni koji su prije 47 godina osnovali najznačajnije hrvatsko kulturno društvo u Subotici, temeljno su promislili i dalekosežno gledali kada su ovaj centar imenovali Kolom i to *Bunjevačkim kolom* nas Bunjevaca, naj-snažnije i najbrojnije grane hrvatskoga naroda ovdje u Vojvodini. Kolo je izraz zajedništva od pamtivijeka, otkad je kulture, ono je iskaz povjerenja jer se u njemu ljudi drže za ruke. I večeras moramo osvijestiti da je naš cilj biti zajedno, biti u dobroj vjeri, držati se za ruke kako bi ostvarili opće dobro, ne samo nas kao pojedinaca, nego nas kao zajednice«, rekao je među ostalim Žigmanov.

Prikazan rad svih sekcija

Voditeljica sve tri skupine folklornog odjela od siječnja ove godine **Senka Horvat** kaže da je u okviru godišnjeg koncerta, u odnosu na prethodne, prikazan rad svih sekcija koje Centar trenutno ima. Ona podsjeća kako je prvi ovogodišnji nastup s reprezentativnom skupinom bio na *Velikom prelu* koje također organizira HKC, a što se gostovanja tiče, prvo je bilo u svibnju na manifestaciji *Susreti u Neudorfu* u Vinkovcima, dok su nakon *Dužijance* imali veliku turneju Gate – Rijeka. Tu su i gostovanja u Gari (Mađarska) i Belom Manastiru (Hrvatska), gdje je *Osječka televizija* snimila prilog o njima.

Ovom je prigodom voditelj likovnog odjela Centra **Željko Vi-daković** predstavio rad likovnjaka u protekloj godini, a dramski odjel publici se predstavio izvođenjem odlomka iz predstave *Ča Grgina huncutarija*, u režiji **Marjana Kiša**, voditelja odjela.

Dodjela zahvalnica

Nakon glazbenog dijela programa, predsjednik HKC *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** dodijelio je prigodne darove počasnim članovima Centra – naivnoj slikarici **Ciliki Dulić Kasiba**, bivšem dugogodišnjem predsjedniku HKC-a **Beli Ivkoviću**, potom predsjednicima odnosno predstavnicima gostujućih društava – **Mirku Ostrogoncu** (HKC *Bunjevačko kolo* – ogranak Stari Žed-nik), **Ladislavu Suknoviću** (HKPD *Matija Gubec*, Tavankut) i **Iva-nu Stojanovu** (KTC *Banatska odiseja*, Novo Miloševo) te vodite-ljima odjela HKC *Bunjevačko kolo* – **Senki Horvat**, **Marjanu Kišu** i **Željku Vi-dakoviću**. Na koncu večeri svi izvođači su se uhvatili za ruke i skupa odigrali kolo.

Voditelji programa bili su **Augustin Žigmanov** i voditeljski par **Nataša Vojnić Tunić** i **Nikola Brčić Kostić**, koji su u više na-vrata, svojim duhovitim opaskama, razgalili i nasmijali publiku.

Osim predstavnika hrvatskih institucija i kulturnih udruga, koncertu su prisustvovali i predstavnici Katoličke Crkve i Grada Subotice.

Ivana Petrekanić Sič

Neretva ih očarala

Somborske lađare u dolini Neretve već dobro poznaju. A kako i ne bi kada su ovi uporni panonski veslači već sedam godina sudionici prestižne utrke *Maraton lađa* na Neretvi. A počeci nisu bili nimalo obećavajući. Gumeni čamac i veslači, od kojih je većina u ruke vesla uzela par tjedana prije odlaska na Neretvu. Nije ih to obeshrabrilo. Naprotiv, s puno entuzijazma uputili su se u dolinu Neretve riješeni da pokažu da su i oni odrasli na dnu nekadašnjeg Panonskog mora itekako mogu nositi s čudima Neretve. Iskreno rečeno bilo je tu povuci-potegni, pa i vode pun čamac, ali što je važno ostali su na vodi. I ne samo to. U dolini Nereteve ostali su zapaženi i upamćeni. Maratoni koji su se nizali od te 2011. godine bili su za njih, manje-više, rutina. Znali su kamo idu, što ih čeka, ali svaki maraton bio je novi izazov. Naročito za one članove ekipe koji su dio *Salašara somborskih* od prvog maratona. A nekoliko ih je. Kapetan **Gašpar Matarić**, **Daniel Mandić**, **Ivica Pekanović**, **Bojan Jozić**, **Tomislav Vuković**...

I čini se da ih je neretvanski maraton toliko očarao da ne mogu čekati početak kolovoza i novi maraton, pa su u Somboru, u Hrvatskom domu priredili *Noć lađara*. Za taj neretvanski ugođaj, u sred Sombora, pobrinuo se pročelnik sportske sekcije **Pavle Matarić**, koji ništa nije prepustio slučaju. Iz doline Neretve pravo u Sombor stigle su mandarine, članovi *Nazorovog* pjevačkog zbora izašli su iz svog redovitog pjevačkog repertoara i priredili im mini koncert dalmatinskih pjesama, a za svaki slučaj svaki stol bio je vezan kanapom, na isti način na koji se lađe vezuju na startu neretvanskog maratona. Pozvani su bili svi koji su činili dio veslačke momčadi *Salašari somborski* HKUD-a *Vladimir Nazor*. Od onih koji su dio neretvanskog spektakla bili samo jedan puta do onih koji čast panonskih mornara na Neretvi brane svake godine. Izračunao je pročelnik Matarić, to je ukupno 45 veslača. Na *Noć lađara* pozvani su bili svi s obiteljima, jer bila je to prigoda da se pokaže kako izgleda neretvanska avantura njihovih supruge, momaka, sinova. Za mnoge dame to i nije ve-

Tjedan u Somboru

Voda naša nasušna

Čista, zdrava pitka voda. U XXI. stoljeću. To je nešto što bi se trebalo podrazumijevati, barem tamo gdje vode ima dovoljno. Međutim, čak i kada vode ima dovoljno ne znači da će je čistu i za zdravlje sigurnu imati svi. Znaju to najbolje

Vojvođani, jer barem trećina njih mje-

secima vodu, umjesto iz gradskih vodovoda, pije iz cisterne. Taj problem imaju i stanovnici većine sela u okolini Sombora. Poodavno je sanitarna inspekcija zabranila uporabu vode za piće iz seoskih sistema za vodoopskrbu, a razlog je arsenik. Masovno su zatvarani seoski vodovodi, a građanima preporučano da umjesto iz slavina vodu za piće toče iz cisterne koje se nekoliko puta na tjedan dopremaju u svako selo. Međutim, kako je ta trakavica s arsenikom previše dugo potrajala, digli su ljudi ruke od balona i cisterne i vratili se svojim slavinama. Rješenje je povezivanje svih somborskih sela na tvornicu vode u Somboru (i manjim dijelom u Bezdanu). I ide ta priča, nije da ne ide, ali nije ni brzo ni jednostavno. Godine će još proći dok iz svih seoskih slavina ne poteče voda bez arsenika. I kazat će korisnici seoskih vodovoda, nije problem samo arsenik već i stare azbestne vodovodne cijevi, koje bi također trebalo zamijeniti cijevima od neškodljivog materijala kako bi se onda moglo reći da je u čaši zaista čista, zdrava voda. I dok se to čeka, u duhu sveopće centralizacije (čitaj razvlaštenja mjesnih zajednica) brigu o seoskim sistemima vodoopskrbe preuzima gradsko vodovodno poduzeće. Za početak, ta briga znači da će se u svim selima po istim aršinima voda i plaćati. No, pokazalo se da to nije tako jednostavno, jer problem su postali vodomjeri. Postavljeni tko zna kada, baždareni tko zna kada, ukratko neupouzdanji za odmjerenje koliko je koje kućanstvo potrošilo vode. Privremeno rješenje je u paušalnom naplaćivanju. Svima isto. Tri kubična metra mjesečno po članu kućanstva. Vrtovi, staje i svinjci kao potrošači vode ovdje nisu uračunati. Razloga za nezadovoljstvo ovi iz sela ne bi trebali imati. Osim onih koji svoj komad vrta drže u saksiji, a svinju vide samo u tuđem dvorištu. E oni će, što bi rekli suvremenim rječnikom, sufinancirati i potrošnju svojih susjeda. I tako će biti nekoliko godina, jer prioritet nije baždarenje vodomjera već dovođenje zdrave vode. Do svakog kućanstva.

Z.V.

lika tajna, jer su mnoge od njih i same opčinjene tim neretvanskim spektaklom, pa svoje jače polovine prate u tu pustolovinu. Za sada kao najvjernije navijačice. Laćati se vesla ne usuđuju. Usprkos potajnoj želji pročelnika sportske sekcije koji bi rado u vodama Neretve vidio i ženski veslački tim. Ako treba, potpomognutu i snagama sa strane, pa i onima koji brane boje državne reprezentacije. Ali ne daju se uvjeriti, pa će i naredne godine u dolinu mandarina krenuti kao pratnja. Kažu, još uvijek imaju strpljenja i razumijevanja, ali vesla se laćati ne misle. Poštuju tu njihovu želju i veslači i ne inzistiraju mnogo, jer ne bi se baš veselili da one na Neretvi zasjene njihovu slavu i atraktivnost i još ne daj Bože ostvare i bolji rezultat. Zalud je onda u Somboru objašnjavati kako je konkurencija među ženskim veslačkim ekipama slabija, da ima tek nekoliko natjecateljskih posada. Bilježi se samo ono na kraju, a to je prolazno vrijeme na cilju.

No, veslači, barem što se toga tiče, mogu biti mirni. Na *Noći lađara* nijedna nije progovorila kako bi sjela u čamac i veslala. Ali zato *Salašare somborske* već svrbe dlanovi i već sanjaju Neretvu. Toliko da tek što su izvukli lađu na suho, naširoko i nadugačko raspredaju o ovogodišnjem maratonu. Kako im se dogodilo da ih, kao nekakve početnike, voda skoro potopi, gdje su našli snage da izbace oko tisuću kubičnih metara vode i još preteknu 12 momčadi? I stotinu puta vrte iste snimke, postavljaju ista pitanja, a vidi se zadovoljni su, jer su baš tada pokazali da su momčad koja ne odustaje na prvoj prepreci, koja kada treba vesla kao jedan.

Zadovoljan je vidi se i pročelnik sportske sekcije, a o onom drugom što ih muči svake godine, a to je kako financirati još jedan maraton, mislit će kada dođe vrijeme za to. Za utjehu mu je što veslači nisu zahtjevniji. Ne traže visinske i nizinske pripreme, »lux« smještaj, specijalnu ishranu. Za treninge im je dovoljan somborski kanal, a za smještaj je dobar i kamp na ušću Neretve.

Z.V.

Dosljedni po uzoru na svoju zaštitnicu

»Svakako da Beočin ima potencijal po broju vjernika. To je solidan broj što se tiče prosjeka naših župa u Srijemskoj biskupiji* Prošle godine podnijeli smo prijedlog za uvođenje hrvatskog jezika u školi. Ta ideja je još u implementiranju i još uvijek smo u dogovoru s predstavnicima HNV-a i drugim institucijama za manjine, da se ona uskoro realizira«, navodi vlč. Zdravko Čabrajac

jedna školska učionica u prizemlju jednokatne zgrade pregrađena je za kapelu. Kako je ona bila premalena da primi tada brojne katolike, 14. prosinca 1930. godine podržana je ideja da se gradi crkvena zgrada. Kamen temeljac za novu crkvu položen je 22. rujna 1940. godine, a crkva je građena prema nacrtu inženjera **Ottona Wernera**. Do sredine 1942. godine izgrađen je brod crkve sa sakristijom kao dogradnjom bez zvonika i predvorja. Zvonik je izgrađen tijekom 2007. i 2008. godine. Ime crkve sveta Barbara nije uzeto slučajno, imajući u vidu da je ona zaštitnica rudara širom svijeta, a u obližnjem Vrdniku crkva nosi njeno ime. Proslava ovog blagdana je za župljane Beočina iznimno važna.

»Ovaj blagdan je posebno značajan za vjernike, naše domaćine. Ovakvi svečani događaji trebaju nam biti vjetar u leđa u danima kada se odmaramo od svakodnevice. Bila bi velika šteta da se udaljimo od jednog takvog ideala kao što je bila sveta Barbara. Drugačija su vremena danas, ali mislim da možemo dati svatko prema svom redu ono što nam je Gospodin podario a to je određeno svjedočenje, prije svega prizivanje Isusa Krista. Jer ako ne otkrivamo Krista, znamo što slijedi, dominacija straha, vrtloga nesređenosti i slično«, kaže župnik **Zdravko Čabrajac**.

Danas u Beočinu ima 250 do 300 obitelji katolika, mada ima još njih stotinjak koji, prema riječima župnika, na kriptokatolički način žive svoju vjeru.

»Svakako da Beočin ima jedan potencijal po broju vjernika. To je solidan broj što se tiče prosjeka naših župa u Srijemskoj biskupiji. Ovdje nisu zastupljeni najvećim dijelom stariji župljani. Ima određeni broj mlađih bračnih parova, mladih, djece. Školu pohađa oko 60 učenika katolika, samo što nisu svi evidentirani kao takvi. Prošle godine podnijeli smo i prijedlog za uvođenje hrvatskog jezika u školi. Ta ideja je još u implementiranju i još uvijek smo u dogovoru s predstavnicima HNV-a i drugim institucijama za manjine, da se ona uskoro realizira. Vjerujem da ćemo u određeno vrijeme tu našu ideju provesti u djelo«, navodi župnik Čabrajac.

Crkveni god blagdan svete Barbare, jedne od adventskih glasnica koja nam naviješta Božić, proslavljen je u ponedjeljak, 4. prosinca u Beočinu. Za župljane iz Beočina ovaj dan je poseban. Ove godine nisu skrivali radost što su u svojoj župi mogli ugostiti prvi puta beogradskog nadbiskupa mons. **Stanislava Hočevara**, koji je u zajedništvu sa župnicima iz Srijemske biskupije i svećenicima iz Hrvatske, predvodio svečano euharistijsko slavlje. U prepunoj crkvi vjernika iz Beočina i okolnih župa, beogradski nadbiskup poslao im je jasnu poruku da budu hrabri, dosljedni i da nikad ne izgube nadu i da stalno idu dalje usprkos današnjim teškim uvjetima za život.

Župa s potencijalom

Povijesni podaci govore da je u Beočinu još 1436. godine postojala katolička župa. Nekoliko stoljeća kasnije, 1922. godine,

Poticaj mladima

Župljani se sa sjetom prisjećaju vremena kada je njihova crkva bila puna vjernika, baš onako kako to sada biva na proslavi blagdana svete Barbare.

»Mi Hrvati katolici u Beočinu živimo jako loše, a crkva nam je glavno mjesto okupljanja. Ranije je u crkvi bilo puno više vjernika. Sada u velikom broju vjernici dolaze samo na Božić i blagdan svete Barbare. Meni ova crkva znači puno. U djetinjstvu sam često išao u crkvu, sve dok mi direktor škole nije zabranio. Tada sam prestao. U 24. godini sam otišao u Švicarsku, gdje sam išao redovito na mise, a tamo sam se u crkvi i vjenčao sa svojom suprugom. Poslije 43 godine vratili smo se ovdje. Sada često dolazimo u crkvu, samo što nas je mnogo manje nego prije. Danas na ovaj blagdan je puna crkva, ali ćemo ponovno morati čekati godinu dana da se okupimo u ovolikom broj«, kaže župljanin **Đuro Gajević**.

»Jedno vrijeme se ovdje nije ni smjelo ići u crkvu«, priča **Vera Gojević**, dodajući: »Od kada smo se vratili iz Švicarske, redovito dolazimo i nastojimo održati svoju vjeru. Šteta je samo što mladi ne dolaze. Nastala je apatija, opuštenost kod ljudi. Prije je bio izgovor da se ne smije, a sada je sve drugo važnije od crkve i Boga.«

Marica Božić rođena je u Beočinu. O suživotu u ovoj multietničkoj sredini danas ona kaže.

»Lijepo živimo u zajednici, svi se dobro slažemo. Ja pjevam u crkvenom zboru i s radošću dolazim u crkvu. Proslava ovog blagdana za nas je posebna radost i uvijek se radujemo kada smo zajedno u ovolikom broju.«

Riječi ohrabrenja

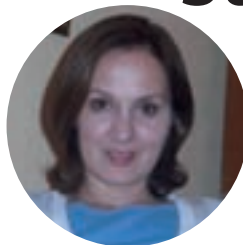
Riječi potpore i ohrabrenja župljanima u Beočinu uputio je beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar, izražavajući zadovoljstvo što je bio u prilici prvi put posjetiti ovu župu Srijemске biskupije.

»Želja mi je da što bolje upoznam sve katolike koji žive u različitim biskupijama i krajevima Srbije. Vrlo je važno naše svjedočenje u ovom teškom vremenu, ali i sama činjenica da smo zajedno mnogo jači. Nova su vremena, vrlo izazovna i trebamo više razmišljati upravo o tim izazovima. Zato je ovo poziv za sve današnje ljude koji žive u jednoj ideološkoj magli, kada se često šire mnoge neistine koje mogu zamagliti poglede ljudi, da idu za istinom i da za istinu budu spremni dati i svoj život, upravo onako kakva je bila sveta Barbara dosljedna sebi i svojoj vjeri. Pozvao bih sve ljude da budu hrabri kako bi bili dosljedni, da nikad ne gube nadu nego da uvijek idu dalje. Radujem se što sam ovaj blagdan mogao proslaviti u Beočinu i svim vjernicima želim novu spoznaju, blagoslov i uspjeh«, poručio je mons. Hočevar.

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

Zabrinuti stočari

Poznato je da se Srijem dijeli na vinski, ružmarinski i svinjski. Ovaj treći dio datira još od druge polovice 19. stoljeća, kada je prošla pruga posred Srijema. Južno od pruge prema Savi u hrastovim šumama gajena su krda

svinja. Sada je to samo davna prošlost. Srijemci su nekada bili izuzetno ponosni što pripadaju upravo tom dijelu Srijema. Nekada se od stočarstva moglo lijepo živjeti, no danas to nije slučaj. Stočari iz Srijema sve su zabrinutiji za otkup i cijenu svinja, pa se nerado odlučuju za njihov tov (barem ne u onom broju kao nekad). Kako ističu stočari, najveći im je problem što ne postoji zakon o prometu poljoprivrednih proizvoda, koji se prema njihovim riječima mora pod hitno uraditi kako bi mogla postojati izvjesnost u proizvodnji. Na tematskoj skupštini Asocijacije stočara Srijema i Mačve, koja je nedavno održana u Srijemskoj Mitrovici, teme predavanja su bile zdravstveni status farme i utjecaj na proizvodne rezultate, kao i kalkulacija proizvodnje na farmi i modeli udruživanja proizvođača svinja. Stočari su zadovoljni što će se u uredu Asocijacije stočara u budućnosti odvijati razne aktivnosti koje će prema njihovim očekivanjima unaprijediti njihov dalji rad. Kako ističu, cijena svinja u odnosu na prošlu godinu je slična. Najprije je počela padati, a sada je došlo do povećanja. A koji su to načini na koje bi država mogla pomoći stočarima? Oni su istakli izradu pravilnika o klasifikaciji svinjskih trupova, kao i izradu pravilnika po kom bi se oni otkupljivali. Od velikog značaja bi im bilo da tijekom cijele godine imaju ugovor s onim prerađivačem koji će od njih otkupljivati svinje, kako ne bi dolazili u problem kad cijena padne da nemaju kome isporučiti robu. Iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede poručuju da neće biti nekih značajnijih promjena kada je u pitanju agrarni proračun i sektor stočarske proizvodnje i svinjarstva. Kako navode, u ovoj godini su povećani poticaji za kvalitetne priplodne krmače sa sedam na deset tisuća dinara, a očekivanja su da će taj iznos ostati isti i u narednoj godini. U svakom slučaju, stočari iz Srijema pozdravljaju otvaranje ureda Asocijacije Srijema i Mačve u Srijemskoj Mitrovici, izražavajući nadu da će stočari preko nje moći poboljšati svoj položaj koji se godinama nije promijenio.

S. D.

Republika

Josip Čuzi

Petar Pašić

Na kolinju kod Branka Matina u Monoštoru

Delicija, da joj ravne nema

Za dobar kulen svinja mora biti stara najmanje godinu dana i teža od 150 kilograma. Monoštorska paprika se podrazumijeva.

Branka Matina iz Monoštoru znam kao člana *Bodroških bečara*. Susrećemo se na svakoj njihovoj manifestaciji, ali osim uobičajenih pozdrava i nekoliko usputnih rečenica ne sjećam se da smo se upuštali u neki dublji razgovor. A onda se nekako dogodilo da se poslije *Bodrogovih Šokačkih divana* povede i priča o dobrom kulenu, a tema je to na kojoj je Branko, što bi rekli, svoj na svome. Pohvalio se on kako kolinje i sve ono poslije kod njega traje tri dana. Onako po starinski. Kolje se po nekoliko svinja, pa se onako natenane tope čvarci, peru crijeva, pravi kulenje, kobasice, švargla. Ne zove Branko na kolinje, pa nema druge već da se sami pozovemo. Nemajući kud, Branko klima glavom, što smo mi od prve shvatili kao poziv. Baš biti sva tri dana na kolinju puno je, pa se nekako onaj drugi dan činio najboljim. Em je veći dio posla urađen, em su se majstori uhodali, pa će i priča lakše teći.

Red divana, red kulena

A prvi na koga nailazimo je **Petar Pašić**, čika Pera iz *Bodroških bečara*. Opasao bijelu kecelju i ne odvaja se od katlanke. A i kako će kad su mu povjerili topljenje masti. Zna on dobro da vatra ne smije biti prejaka, da ne smije zagoriti, da mora voditi računa da u pravo vrijeme doda mlijeko da čvarci budu rumeni, pa budno bdije nad kotlom. Nismo s čika Perom razmijenili ni dvije-tri rečenice, evo i domaćina Branka. I jedva da smo se čestito i pozdravili već nas uvodi u radionicu gdje su vrijedni mesari meso od jednog tovljenika već pripremili za mljevenje. Uzalud mi hoćemo da čujemo odmah priču o Brankovom kulenu, ali ne može, jer potura nam Branko tanjur s lanjskim ku-

lenom i šunkom. Kaže, nema posla dok ne probamo. Ne bi sada mi da se zamjeramo domaćinu, a i kulen dobro izgleda pa smo se lako dali uvjeriti. I kako je krenulo red divana, red kulena, red dobrog vina, ostali bismo mi i do mraka, al' ne ide, jer majstore čeka još jedan rasporeni tovljenik i nekoliko desetaka kilograma mesa koje treba pripremiti za kulenje.

Tajna dobrog kulena

Ostavili smo se zato čašćenja i dajemo riječ Branku da nam ispriča kako se to pravi dobar monoštorski kulen.

»Prvo kulen nadijevamo u domaća crijeva. Mnogi su zaboravili da su se poslije klanja prala crijeva i u njih nadijevale kobasice,

Eva Jožef

Puna pušnica

kulenje, švargla, krvavica. Bolje se kulen suši i ima bolji okus ako je punjen u domaća crijeva, a ne ona sintetička. Meso mora biti zrelo, dakle nikako od mladih svinja. Tovljenik mora biti star barem godinu dana, najmanje od 150 kilograma. Ovi što smo mi klali imaju od 180 do 200 kilograma», priča Branko.

Nadovezuje se iskusni mesar **Josip Čuzi**, koji ovih dana glavu ne diže od posla. Kaže, toliko je kolinja ovih dana u Monoštoru da doslovce ide iz kuće u kuću.

»Za kulen se izabira krtina i leđna slanina. Za dobar kulen mora biti i malo masnoće i omjer je 20 posto leđne masnoće i 80

posto najkvalitetnijeg mesa. Meso sa žilicama može u kobasice, ali u kulen nikako«, pojašnjava Josip.

Odabir i sječenje mesa tek je početak posla. Slijedi mljevenje i onda ono gdje se ne smije pogriješiti, a to je doziranje sastojaka – paprike slatke i ljute i soli. Kaže Branko to su kod kulena jedini začini. I podvlači, paprika obvezno mora biti monoštorska. Jednostavno, najbolja je.

»Sve je naše domaće iz Monoštoru. Jedino još sol ne proizvodimo«, kaže kroz šalu Branko.

E sada, kakvi su ti monoštorski Šokci, tko zna možda nađu neku recepturu i za domaću monoštorsku sol, mislim ja u sebi, ali preštim da se domaćin još ne naljuti i ostavi nas bez novinarske priče. I u nastavku Branko kaže da se meso i začini trebaju dugo miješati, mijese ručno da se sve sjedini, malo odstoji i onda se puni i u pušnicu.

Bez Eve ništa

»Najbolje je tvrdo drvo za dimljenje i ja koristim hrast i bagrem. Dovoljno je nekoliko dimova. Oko pet. A dalje sušenje prepuštamo vjetru. Da bi kulen bio dobar, treba odstojati pet mjeseci. Najmanje. Katicama (kulen punjen u svinjskom slijepom crijevu) treba malo više vremena, do žetve, onda je najbolja«, završava Branko priču, ali nas ne ostavlja u nedoumici kako to izgleda kulen poslije više mjeseci, već hitro iznosi dva lanjska primjerka.

I još bismo mi tu raspredali priče o kulenu ne bi li možda zapričali Branka i naveli ga da nam otkrije ima li tu još neke tajne, da nije stigla **Eva Jožef**, a bez nje ništa od kulena, jer Eva je jedna od rijetkih žena u selu koja još pere svinjska crijeva. Kod Branka je stigla s kolinja na drugom kraju sela.

»Radim taj posao dvadesetak godina, a naučila sam u mesnici *Turkalj*. Prvo se odvajaju tanka i debela crijeva, a zati peru, preokrenu, stružu nožem. Ispira se iz više voda, drži u vodi s vapnom. Debela crijeva se poslije toga drže u vodi s malo octa da izađe sav miris. Mijenja se voda dok ne bude potpuno čista. Crijeva od jednog tovljenika sredim za sat i pol do dva«, priča Eva i odmah se laća posla.

A kod Branka se baš zahuktalo. Domaćin se prihvatio pripreme kulena, majstor Josip nove polutke, a čika Pera uz budno oko Brankove punice odlivanja masti od čvaraka. I nitko više nema vremena za priču, jer posla je još toliko, a dan kratak.

Zlata Vasiljević

Branko Matin

Zadarski akvareli slikani panonskim snijegom

NOVI SAD - Novosadski književni klub predstavio je u subotu, 2. prosinca, skupinu pjesnika iz Zadra na pjesničkoj večeri koja je organizirana u ambijentu popularnog novosadskog kafića *Michelangelo*. Tijekom večeri nazvane *Zadarski akvareli* predstavile su se pjesnikinje **Emilija Vučkov Mijatović**, **Andreja Hrašćanek Jezeršek Malta** i **Rafaela Božić**, te pjesnik i kantautor **Mario Padelin**. »Dok slažemo dojmове s gostovanja u Novom Sadu, zahvalni za početak suradnje s pjesnikom **Milenom Šelmićem**, Novosadskim književnim klubom i HKUPD-om **Stanislav Preprek**, slažu se slike od prvog trenutka dolaska i našeg dočeka, do našeg povratka u Zadar«, prenijela nam je dojmове Emilija Vučkov Mijatović. »Upoznavanje s predsjednikom Hrvatskog kulturnog centra u Novom Sadu **Draganom Draženom Ilićem** je tek prvi kontakt i nadamo se lijepoj suradnji. Niti naporno putovanje i pređenih 1.500 km ne mogu umanjiti ljepotu druženja i početak jednog lijepog prijateljstva i suradnje. Na kraju pjesničke večeri počeo je padati snijeg koji je nedugo zatim prešao u mećavu, a pahulje su dale još snažniju notu izrečenim stihovima«, prenosi svoje dojmове ona, izrazivši radost susreta i želju za, nada se skorim, upoznavanjem Subotice.

Gospođa Vučkov Mijatović, opisujući boje ove poetske večeri, kaže da je svaki pjesnik predstavio svoju poeziju, tematski slobodnu i slobodnim stilom napisanu. »Vjerujem da je svatko sebe mogao naći makar u jednom stihu, a Mario Padelin je neke svoje stihove uglazbio i predstavio se i kao kantautor«. U programu su sudjelovali i **Goran Mičić**, novosadski pjesnik i kantautor, glazbeni duo *Nomadiko*, te *ŽVS HKUD Stanislav Preprek* iz Novog Sada.

Marko Tucakov

Susret s Draženom Prčićem u Novom Sadu

NOVI SAD - Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Stanislav Preprek* organizira sutra (subota, 9. prosinca) susret sa subotičkim književnikom **Draženom Prčićem** u 19 sati u Franjevačkom kulturnom centru *Bonaventurianum* u Novom Sadu, koji se nalazi u dvorištu Franjevačkog samostana (Cara Dušana 4). Dražen Prčić je bački hrvatski romanopisac. Djela s hrvatskog su mu prevedena na srpski, mađarski i talijanski jezik. Do ožujka 2015. objavio je četrnaest romana. Susret s njim je otvoren za sve, a ulaz je besplatan.

M. T.

Predstavljanje knjige Dnevnik jedne cure i jednog dečka

SUBOTICA - Predstavljanje knjige **Vesne Huska** *Dnevnik jedne cure i jednog dečka* bit će održano danas (petak, 8. prosinca), u čitaonici Gradske knjižnice Subotica, s početkom u 12.30 sati.

Obljetnica Nazora

SOMBOR - HKUD *Vladimir Nazor* obilježava sutra (subota, 9. prosinca) 81. obljetnicu. U povodu toga bit će priređen godišnji koncert na kome će sudjelovati sve sekcije društva. Početak je u 20 sati u velikoj Dvorani hrvatskog doma u Somboru.

Z. V.

Godišnji koncert HKPD Đurđin

ĐURĐIN - Povodom proslave sv. Nikole, HKPD *Đurđin* svake godine organizira svoj Godišnji koncert. Ove godine je održan 16. po redu, koliko godina i postoji Društvo. U nedjelju, 3. prosinca, Đurđinčani su se u lijepom broju okupili u dvorani župne crkve sv. Josipa Radnika. Prigodan program priredile su s djecom voditeljice dramske, pjevačke i folklorne sekcije. Novoformirani tamburaški sastav pratio je glazbene točke. Vrijedne članice Upravnog odbora pobrinule su se za cijelu organizaciju. Manifestaciju su potpomogli Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata te mještani Đurđina.

V. D.

Izložba božićnjaka

SUBOTICA - Katoličko društvo *Ivan Antunović* - Etnološki odjel *Blaško Rajić* priređuje XXI. izložbu božićnjaka, koja će biti otvorena u subotu, 9. prosinca 2017. godine u predvorju Gradske kuće, s početkom u 18 sati. Moći će se pogledati dvije prodajne izložbe: Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* i Likovno-slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec*. Izložba, koja se priređuje uz potporu Grada Subotice, moći će se posjetiti do 15. prosinca.

Božićni koncert HKPD Matija Gubec iz Tavankuta

TAVANKUT - Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta održat će svoj prvi pjevački božićni koncert pod nazivom *U susret Božiću*. Koncert će biti održan u četvrtak, 14. prosinca, u 19 sati u crkvi *Srca Isusova* u Tavankutu, a pjesme predbožićnog i božićnog vremena predstaviti će članovi HKPD-a *Matija Gubec* Tavankut te gosti – pjevačka skupina KUDH-a Bodrog *Kraljice Bodroga* iz Monoštora. Ulaz na koncert je besplatan.

I. D.

Promocija knjige Škola tambure

SUBOTICA - Predstavljanje knjige **Sonje Berta** i **Stipana Jaramazovića** *Škola tambure vojvođanskog sistema E-prim* bit će održana u utorak, 12. prosinca, u čitaonici Gradske knjižnice Subotica u 18 sati. Osim autora, o knjizi će govoriti i recenzentica profesorica **Duška Ševo**. Moderatorica večeri je **Bernadica Ivanković**.

Predstavljanje Tajanstvene Subotice

SUBOTICA - U čitaonici Gradske knjižnice, u četvrtak će, 14. prosinca, biti predstavljena knjiga **Katarine Korponaić** *Tajanstvena Subotica (Porodična i zavičajna hronika)*, koja je prije mjesec i pol objavljena u izdanju Povijesnog arhiva iz Subotice. Osim autorice, o knjizi će govoriti i recenzenti: ravnatelj Povijesnog arhiva **Stevan Mačković**, te sociolog i novinar **Ljubomir Đorđević**. Moderatorica večeri bit će **Jelena Cvetić**. Knjiga *Tajanstvena Subotica* govori o paralelnoj povijesti grada i obitelji Korponaić i po tome je slična *Starim subotičkim porodicama*, koju je Katarina Korponaić objavila prije pet godina. Predstavljanje *Tajanstvene Subotice* počinje u 18 sati.

Z. R.

Tradicionalna Božićna izložba u Tavankutu

Prve nedjelje adventa, 3. prosinca, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame organizirali su tradicionalnu Božićnu izložbu. Ove godine glavna tema na izložbi bila je prikaz božićnih kolača božićnjaka. Prikazano je ukupno šesnaest, koji su nastali nakon radionice na kojoj su zainteresirani izrađivali figurice za božićnjak. Među njima je bilo i onih koji su se prvi puta oprobali u izradi božićnjaka, a jednako tako i onih žena koje su svladale ovu vještinu. Smisao radionice i izložbe svakako je bio da se potaknu mladi na sudjelovanje u očuvanju ovog dijela tradicijske baštine. U programu izložbe nastupile su članice Društva literarne sekcije **Milica Vuković**,

Josipa Mačković i **Melisa Gadžur**, dok su prigodne pjesme otpjevale članice pjevačkog zbora HKPD-a *Matija Gubec* koje je za ovu prigodu pripremila prof. **Tamara Štricki Seg**. Izložbu je prigodnim riječima otvorio profesor hrvatskog jezika **Sanjin Ivašić**. Izložba će biti otvorena do 16. prosinca.

I. D.

Film *Neželjena baština* prvi je hrvatski film pozvan u Europski parlament

Dugometražnom dokumentarnom filmu *Neželjena baština* redateljice i scenaristice **Irene Škorić** pripala je čast da bude prvi hrvatski film koji je prikazan u Europskom parlamentu. Projekcija je održana 5. prosinca u Bruxellesu u glavnoj zgradi Europskog parlamenta. Poziv joj je upućen od strane člana Europskog parlamenta **Josep – Marie Terricabras**, dopredsjednika European Free Alliance / Group of the Greens u EP-u. Irena Škorić je osobno prisustvovala projekciji i predstavila film, a nakon filma je održana debata o jačanju nacionalizma na prostoru Balkana.

Film je do sada osvojio 1. nagradu za najbolji dokumentarni film na 6. *Balkan New Film Festivalu BaNeFF* u Stockholmu, Nagradu za najbolji dokumentarni film na *Ischia film festivalu* u Italiji, posebno priznanje na *Accolade global film festivalu* u San Diegu, Nagradu za najbolju fotografiju na *San Gio' Verona video festivalu* u Veroni, Nagradu publike na *Forteca International Film Festivalu* u Perastu i Zlatnu nagradu za Najbolji film u kategoriji povijesne i arheološke tematike na *WorldFestu* u Houstonu, a svoju svjetsku premijeru imao je na međunarodnom *Sarajevo film festivalu* prošle godine. Hrvatsku premijeru doživio je ove godine na *ZagrebDoxu*. Stominutni film *Neželjena baština* govori o sudbini iznimno vri-

jednih spomenika koji govore o vremenu antifašističke borbe u Drugom svjetskom ratu. Od 1945. do 1990. godine izgrađeno je na tisuće NOB spomenika po cijeloj bivšoj Jugoslaviji koji, svaki na svoj način, obilježavaju događaje iz Drugog svjetskog rata. Ti su spomenici bili, posebno neki vrlo visoke umjetničke vrijednosti, dio afirmacije antifašizma kroz obrazovni proces, političke skupove i turističke projekte. U Hrvatskoj je od devedesetih srušena i devastirana polovica, njih oko tri tisuće. Film Irene Škorić priča o spomenicima naših vrhunskih umjetnika srušenim od devedesetih do danas. Promijenjene društvene vrijednosti i nove političke okolnosti su međunarodno priznata umjetnička djela učinila nepoželjnim i metom vandalskih rušilačkih napada. Slikom i govorom svjedoka, eksperata, umjetnika i političara, pa i onih koji su građu spomenika prodavali kao sekundarnu sirovinu, film govori o sudbini umjetničkih djela pretvorenih u otpad, ali i o društvu koje se odreklo svoje povijesti i vrijedne umjetnosti. Snimanje cijelog filma, koji je nastao u produkciji *Artizana filma*, potrajalo je čak nekoliko godina, a za kamerom su se izmjenjivali **Branko Cahun**, **Darko Krakar** i **Robert Krivec**. Montažer je **Silvije Magdić** a skladatelj **Ivo Josipović**.

Večernji list (priredio Z. R.)

Kultura

Godišnji koncert HGU Festival bunjevački pisama u Subotici

Godina ispunjena nastupima i nagradama

Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* iz Subotice priredila je prošloga tjedna, 29. studenoga, Godišnji koncert. U Velikoj vijećnici Gradske kuće svoj rad i postignuća predstavili su kroz bogati glazbeni program Dječji i Veliki tamburaški orkestar.

Osim orkestara udruge, nastupili su i vokalni solisti. Kompozicije s ovogodišnjeg *Festivala bunjevački pisama* otpjevali su uz pratnju Velikog orkestra **Ines Bajić, David Crvenković i Luka**

Matatić, a Martin Vukov, Josipa Horvacki i Lucija Vukov su uz pratnju Dječjeg orkestra izveli pjesme s kojima su se predstavili i na ovogodišnjoj *Smotri dječjih pjevača i zborova*. I Dječjim i Velikim orkestrom ravnala je **Mira Temunović**.

Na koncertu je predstavljen i upravo objavljeni CD pjesama s ovogodišnjeg, XVII. *Festivala bunjevački pisama*.

Prema riječima dopredsjednika Udruge **Vojislava Temunovića** ovo je bila uspješna godina, a kao najvažniju manifestaciju izdava XVII. po redu *Festival bunjevački pisama*. Udruga je organizirala i *Smotru dječjih pjevača i zborova* (četnaestu po redu), Godišnji, svibanjski koncert te *Tambura instrumental festival*. Da je ovo jedna od najaktivnijih hrvatskih udruga, posebice kada je riječ o području glazbe, svjedoče njihovi brojni nastupi, ali i nagrade.

Pojedini članovi orkestra osvojili su prve nagrade na *Festivalu vojvođanske tambure* u Sonti i *Tambura instrumental festivalu* u Subotici, a Dječji tamburaški orkestar osvojio je dva puta prvu nagradu – na *Festivalu vojvođanske tambure* u Sonti i *Festivalu muzičkih i baletskih škola Srbije* u Zrenjaninu.

Osim spomenutih festivala, HGU je održao koncert za Dan hrvatske zajednice, na *Danima Antuna Gustava Matoša i Josipa Andrića*, na promociji udžbenika *Glazbena škrinjica*, na *Danima Balinta Vujkova*, u programu otvorenja izložbe slika **Ruže Tumbas**, izložbe slika Likovne udruge *Cro-art*, u Baji, na Klincijadi, na *Žedničkoj večeri folkloru*, na manifestaciji u organizaciji udruge *Naša djeca u Bunjevačkom kolu*, u Dječjem kazalištu, na Božićnom koncertu u Nišu, a u nedjelju, 10. prosinca nastupit će i na *Sajmu manjina* u Beogradu.

U oba orkestra svira po 30-ak djece i mladih, a Temunović kaže je taj broj konstantan posljednjih nekoliko godina.

J. D. B.

Održan predbožićni koncert komernog zbora *Val* iz Rijeke u Beogradu

Duh hrvatske kulture u Beogradu

»Uvjeran sam da se u Beogradu hrvatska kultura može najbolje promovirati i da se ovdje na neki način mogu okupiti sve hrvatske kulturne udruge iz Srbije«, kaže dopredsjednik HKC-a Beograd Aleksandar Alač

Gledateljstvo iz Beograda imalo je prigodu uživati u cjelovečernjem predbožićnom koncertu renomiranog riječkog komornog zbora *Val*, koji je 2. prosinca održan u Ustanovi kulture *Vuk Stefanović Karadžić* u Beogradu. Organizator koncerta bio je Hrvatski kulturni centar *Beograd*, čija je želja da ovakvi predbožićni koncerti postanu tradicija u Beogradu pred božićne blagdane. Cilj im je, kako su istaknuli, kroz gostovanje zborova iz Hrvatske u Beogradu, široj javnosti predstaviti kulturu svojega zavičaja i na taj način približiti različitosti građanima u zemlji u kojoj žive. Očekuju da će već iduće godine ugostiti zbor iz Zadra, koji bi u Beogradu trebao obilježiti i svoju 110. obljetnicu postojanja.

Mnogobrojna publika koja je napunila dvoranu Ustanove kulture *Vuk Stefanović Karadžić* uživala je u nesvakidašnjem koncertu u raznovrsnom programu riječkog zbora *Val* i njihovoj izvedbi klasične duhovne i sakralne zbarske literature, sve do pop skladbi.

»Beogradska publika je fantastična. Na svim manifestacijama koje smo do sada organizirali, dvorana je uvijek bila prepuna. Prijem kod beogradske publike i ovoga puta je bio velik. Ljudi se raduju ovim druženjima«, ističe predsjednica HKC *Beograd* **Ljiljana Crnić**, dodajući: »Koncert koji je večeras održan je jedan od prvih koncerata ovakve vrste. Ubuduće će oni biti redoviti pred božićne blagdane. Mi želimo predstaviti kulturu našeg zavičaja da dovođenjem zborova iz Hrvatske približimo različitosti ovoj zemlji i građanima koji žive na ovim prostorima. Sa zadovoljstvom očekujem produbljivanje suradnje između nas i Rijeke, jer mi imamo jedni drugima što reći i u turističkom i kulturnom i u gospodarskom pogledu«, navodi predsjednica udruge.

Proširivanje suradnje

Renomirani riječki zbor *Val* mješoviti je zbor osnovan 2002. godine s ciljem poticanja kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i očuvanja nacionalne i lokalne kulturne baštine. Želja za surad-

njom s domaćinima je obostrana, što nam je potvrdila i umjetnička voditeljica zbora **Doris Kovačić**.

»Puno radimo i imamo dosta aktivnosti i veoma žustar tempo. Osim što nastupamo i sudjelujemo na mnogim manifestacijama koje su u našem gradu i županiji, često idemo na natjecanja i vraćamo se s visokim nagradama«, kaže umjetnička voditeljica zbora.

Repertoar im je raznolik. Pjevaju klasičnu zbarsku literaturu, od renesanse do 21. stoljeća, a vrlo dobro izvode i popularnu zabavnu glazbu, narodnu ali i ostale žanrove u što se uvjerila i publika u Beogradu. Zbog srdačnosti publike, dobrih domaćina, nadaju se još čvršćoj suradnji kao i ponovnom gostovanju u Srbiji.

»Do suradnje HKC-a *Beograd* i nas došlo je sasvim slučajno. Jedan naš član je rođak potpredsjedniku udruge iz Beograda **Aleksandru Alaču**. Tako je sve krenulo. Bilo bi mi drago da proširimo suradnju i posjetimo možda još neku udругu ovdje, jer zbilja nam je lijepo a i domaćini su učinili sve da se ugodno osjećamo tijekom boravka«, navodi voditeljica zbora.

Centar promidžbe hrvatske kulture

HKC *Beograd* je relativno mlada udruga. Osnovana je prije godinu i pol dana na inicijativu nekoliko entuzijasta: **Ivane Vukov**, **Ljiljane Crnić**, **Aleksandra Alača** i **Mihajla Balića**, uz veliku potporu Veleposlanstva Republike Hrvatske. Iako još uvijek nemaju svoje prostorije za rad, do sada su imali nekoliko manifestacija: organizirali su izložbu slika likovnih umjetnica iz Hrvatske, književnu večer sa **Željkom Ivankovićem**, potom koncert zagrebačke kantautorice **Sare Renar**.

»Mislim da je osnutak naše udruge iznimno važan jer je u Be-

ogradu najveća vidljivost, a mislim da ovdje postoji i najveće interesiranje za hrvatsku kulturu. Uvjeran sam da se u Beogradu hrvatska kultura može najbolje promovirati i da se ovdje mogu okupiti sve hrvatske udruge iz Srbije», ističe dopredsjednik udruge Aleksandar Alač, dodajući: »Zajednica Hrvata u Beogradu je dosta brojnija nego što to govori posljednji popis. To i jeste jedan od razloga zbog kojih smo se odlučili osnovati udruhu, kako bi oni imali mjesto za okupljanje, gdje bi mogli čuti svoju riječ i osjetiti pripadnost svom narodu. Mislim da smo krenuli pravim putem. Naravno da nam treba potpora. Do sada smo je imali i apliciranjem na različitim natječajima dobili smo izvjesna sredstva, iako smo neke od manifestacija i sami organizirali. Za sada još uvijek nemamo svoj prostor i mislim da je to krucijalna stvar. Kada bismo ga imali, mogli bismo u njemu sami organizi-

rati kulturna zbivanja, koja nas ne bi koštala kao do sada«, kaže Alač.

Veliku potporu udruga iz Beograda do sada je imala od Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu, čiji su predstavnici prisustvovali i ovom kulturnom događaju.

»Jako se veselimo predblagdanskim razdoblju i ovom prvom vikendu adventa. Iskreno se nadam da će se ovakvi predbožićni koncerti nastaviti održavati u Beogradu i idućih godina. Veoma je važno da hrvatska zajednica ovdje ima svoju kulturnu udruhu i mi kao Veleposlanstvo poticati ćemo i davati, kao i do sada, potporu ovakvim pozitivnim i lijepim kulturnim događanjima«, istaknula je opunomoćena ministrica za poslove kulture u Veleposlanstvu RH **Davorka Velicki Čičak**.

S. Darabašić

Obnavljanje pročelja **Parčetićeve palače**

Sredinom studenog počela je obnova pročelja Matičarskog zdanja, na Trgu mladenaca u Novom Sadu, uz popravku pročelja još tri zgrade u vlasništvu Grada u kojima se nalaze javne službe ili ih kao poslovni prostor Grad iznajmljuje. Matičarsko zdanje je dominantna zgrada na ovom starom novosadskom trgu, zaštićena kao spomenik kulture. Ovu klasicističku palaču za sebe je podigao **Feliks Parčetić** (1830. – 1889.), u razdoblju od 1885. do 1889. Nakon toga promijenila je nekoliko vlasnika, da bi 1947. bila nacionalizirana i od tada se, kroz Odsek za građansko stanje Gradske uprave za opće poslove, u njoj registrira svaki rođeni, vjenčani i umrli stanovnik i stanovnica Novog Sada. Plemić Feliks Parčetić rođen je u Subotici. Imao je blistavu karijeru nakon studija u Pešti, Beču i Pragu. U Subotici je 1867. postao gradskim odvjetnikom, 1872. zastupnikom u ugarskom saboru u Pešti, a 1882. novosadskim županom, te 1887. i bajskim županom. Uprkos asimilatorskih tendencija vlasti kojoj je služio, Parčetić se nije sramio svog podrijetla. Ponosito ga je isticao, a sa sunarodnicima je govorio na hrvatskom jeziku. Iskazivao je veliku pobožnost i rado prijateljevao s katoličkim svećenstvom. Umro je u travnju 1889. i pokopan je na Katoličkom groblju u Novom Sadu.

Nažalost, osim grba obitelji Parčetić, koji je postavljen visoko iznad razine ove, jedne od najprometnijih novosadskih ulica, na samoj zgradi nema informacija o njezinom graditelju. Na ulazu postoji jedino oznaka spomenika kulture »Matičarsko zdanje« na srpskom i engleskom jeziku.

Marko Tucakov

20 godina Festivala *Hodočašća u došašće*

U petak i subotu, 8. i 9. prosinca, u Pakracu se održava jubilarno dvadeseto izdanje Festivala duhovne glazbe *Hodočašće u došašće*. Jubilej će, osim glazbene smotre, biti obilježen i predstavljanjem monografije 20 godina Festivala *Hodočašća u došašće*.

Festival *Hodočašće u došašće* su 1998. godine, u suradnji sa župnikom vlč. **Draženom Radigovićem**, pokrenuli mladi župe Uznesenja Blažene Djevice Marije okupljeni u sastav *Vita Nova*. Htjeli su malo konkretnije obilježiti 15. obljetnicu svog djelovanja, zahvaliti Bogu za uspostavu svoje Požeške biskupije koja je upravo te godine osnovana ali i obogatiti glazbeno-duhovni život Pakraca. Festival je ubrzo prerastao župske okvire, te je i od Grada Pakraca prepoznat kao značajan kulturni događaj. Izvođači duhovne glazbe također su vrlo brzo prepoznali Festival kao svoj, budući da je na njemu bilo mjesta ne samo za izvođače koji su već dugi niz godina prisutni na hrvatskoj glazbeno-duhovnoj sceni, nego i za mlada imena koja tek dolaze.

Sadržajno gledajući, bio je to uistinu proročki projekt koji adventu daje puni smisao, ne samo imenom nego i sadržajem. Toga smo svjesni tek danas kada smo suočeni s velikim problemom božićne komercijalizacije gdje je advent potpuno istisnut. Božić je na našim trgovima i ulicama već početkom prosinca i to u sklopu manifestacija koje, paradoksa radi, nose naziv »Advent u ...«.

Hodočašće u došašće je pozivni festival koncertnog tipa što znači da nema natječaja ni natjecanja nego se svake godine pozove 5-7 izvođača koji uživo izvedu tri do četiri pjesme po svom odabiru, s tim da jedna svakako mora biti adventskog karaktera. Svi izvođači koji su barem jedne godine došli u Pakrac na *Hodočašće u došašće* osjetili su veliku, nesebičnu ljubav i entuzijazam koji u ovaj festival ulažu mladi iz *Vita Nove* predvođeni neumornim **Dubravkom Kotorcem** i uz podršku svojih župnika vlč. Dražena Radigovića, pokojnog vlč. **Marka Pišonića** te sadašnjeg vlč. **Matije Jurakovića** uz blagoslov svog biskupa mons. **Antuna Škvorčevića**.

U ovih 20 godina (dakle, računajući i ovu 2017.) na Festivalu *Hodočašće u došašće* nastupila su 73 izvođača iz čak 36 mjesta Lijepe naše, BiH i Srbije. Svi su oni na Festival došli kao hodočasnici pjesmom svjedočiti svoju vjeru i što su se više davali to su se bogatiji vraćali doma. Rekorder po broju nastupa na Festivalu, što je i za očekivati, su domaćini *Vita Nova*. Oni su u ovih 20

godina nastupili čak 23 puta. Naime nastupili su svih 20 godina, ali su 2002. i 2003. godine nastupili u dvije postave: *Vita Nova* (standard) i *Vita Nova Junior*, te na jubilarnom desetom također u dvije postave: *Vita Nova* (standard) te *Vita Nova Seniors*, odnosno postava *Vita Nove* koja je nastupila i na prvom festivalu 1998. godine. Osim njih, najviše nastupa na Festivalu imaju: **Renata Škrnjug (Rodić)** sa svojim zborovima: *Trinitas* iz Prečkog te *Put k Suncu*. Sedam puta na Festivalu nastupila je obitelj **Bardun** iz Zagreba također u dvije kombinacije: kao *Electro Spiritus* te kao *Novo svitanje*. Po šest nastupa imaju zbor *Nebeski znak* iz Nove Gradiške te **Ružica i Maja Nedić** koje su nastupale samostalno kao duo te kao grupa *RiM*. Po pet nastupa imaju **Željka Marinović** i grupa *Kefa*. Ali puno više od suhoparne statistike vrijede poruke koje su ti izvođači tijekom godina sa sobom donosili u Pakrac i obogaćeni njima vraćali se svojim domovima, župnim zajednicama. Ova monografija mali je svjedok te uzajamne ljubavi i izvođača duhovne glazbe i Pakraca.

Autor monografije *20 godina Festivala Hodočašća u došašće* je **Slavko Nedić**, urednik emisije *Sacro ritam* koja na Hrvatskom katoličkom radiju već skoro 20 godina

sustavno prati hrvatsku glazbeno-duhovnu scenu pa tako i ovaj festival. U monografiji se pored osnovnih podataka o svakoj godini Festivala nalazi i osobna priča promatrana iznutra, od strane organizatora, u čijem se timu posljednjih 18 godina nalazio i autor. Osim fotografija iz svake godine te odjeka u medijima, vrlo važan detalj monografije su izjave sudionika Festivala koje su davali za emisiju *Sacro ritam* u sklopu izvještaja o Festivalu. Te izjave,

osim sentimentalne, imaju i veliku dokumentarnu vrijednost jer su ne samo izjavitelji trenutnih dojmova, nego i usmeni i pismeni dojmovi sudionika Festivala od kojih su neki, poput bivšeg župnika vlč. Marka Pišonića nebeski zagovornici festivala *Hodočašća u došašće*.

Monografija ima 86 stranica, sadrži 286 fotografija te 93 novinska članka o Festivalu. U njezinoj realizaciji su osim autora sudjelovali i članovi sastava *Vita Nova*: **Ana Relota**, **Lara Kelemen**, **Dubravko Kotorac**, **Ivana Turuk**, **Branko Križan** te **Maja Ivesa** koja je radila grafičku pripremu.

Promocija monografije *20 godina Festivala Hodočašća u došašće* bit će u petak, 8. prosinca, u 18 sati u Gradskoj vijećnici u Pakracu. Sam Festival bit će održan 9. prosinca u crkvi Uznesenja

Blažene Djevice Marije. Započet će u 17,30 misnim slavljem kojeg će predvoditi župnik domaćin vlč. Matija Juraković, nakon čega slijedi glazbeni dio. Na ovom jubilarnom dvadesetom izdanju Festivala nastupit će izvođači koji su ga obilježili tijekom proteklih devetnaest godina. Osim domaćina, sastava *Vita Nova*, nastupit će još i zborovi *Aletheia* iz Daruvara, *Aqua Viva/Živa voda* iz Davora, *Nebeski znak* iz Nove Gradiške, grupe *Kefa*, *Novo svitanje*, *Put k Suncu* i *RiM*, te Željka Marinović, svi iz Zagreba, te *Tekije* iz Petrovaradina koji svojim dolaskom i ove godine Festivalu daju internacionalni karakter.

S. N.

Paljenje prve svijeće u župi sv. Jurja u Vajskoj

Kako su u svim crkvama diljem svijeta katolički vjernici palili u nedjelju, 3. prosinca, prvu adventsku svijeću, tako su i vjernici u župi sv. Jurja u Vajskoj prvi puta svoju prvu adventsku svijeću upalili ispred crkve. Jednu svijeću na adventskom vijencu uz prigodnu molitvu blagoslovio je vlč. **Vinko Cvijin**. Svjetlost s te svijeće prenijela se u procesiji na prvu adventsku svijeću u crkvi. U svojoj homiliji vlč. Cvijin osvrnuo se na budnost nas samih. »Sigurno mnogi od nas vjernika pomisle: dovoljno je da se ispovijedam za Božić, koji puta se tada i pričestim, a onda se do Uskrsa ne moram ispovijedati, koji puta se i tada pričestim i miran sam, a nitko ne misli kada će doći taj čas kada će nas Gospodin pozvati k sebi. Današnje evanđelje počinje riječju 'pazite', zato pazite i budite budni jer stvarno nitko od nas ne zna ni dana ni časa.«

A. Š.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Pripraviti put Gospodinu

Došašće je započelo govorom o budnosti i iščekivanju Gospodinovog dolaska, a nastavlja se govorom o pripravljanju puta. To je logičan slijed, jer dok čekamo pripremamo se za taj susret. Stoga ni naše čekanje Gospodinovog dolaska ne može proteći u pasivnosti, nego u pripravi.

Preteča

Božji narod je stoljećima iščekivao dolazak onog kojeg su naviještali proroci. Znali su da će Mesija doći, ali nisu znali točno kada. I kako je vrijeme odmicalo njihova pripravnost je bila sve slabija, činilo im se da će se dano obećanje ispuniti u nekoj dalekoj budućnosti. U Isusovo vrijeme teške političke okolnosti i rimska okupacija kod izraelskog naroda su probudile nestrpljivost i pojačale želju da najavljeni Mesija dođe što prije. Bili su pripravnici da ga dočekaju, ali ne u duhovnom smislu, nego u borbenom, jer su mislili da će ih Mesija osloboditi od okupatora. U takvom vremenu nestrpljenja i želje za oslobođenjem pod vodstvom najavljenog Mesije, Bog na scenu povijesti šalje Ivana Krstitelja kao preteču, kao onog koji ima konačno najaviti Mesijin dolazak.

Ivan Krstitelj je svojom pojavom privlačio pozornost ljudi. Previše skroman izgledom, a snažan u govoru. Njegove riječi odzvanjale su među Izraelcima i oni su ga tražili u želji da čuju što će im reći. Najavio je da se vrijeme ispunilo, da Mesija dolazi, stoljetna obećanja najzad će se ispuniti. U trenucima u kojim kao da iščekivanje postaje preteško i u zraku se osjeća promjena i skori dolazak, Ivan nastupa i govori da je došlo vrijeme ostvarenja prorokstva. No, njegovo poslanje nije bilo samo objaviti da se vrijeme ispunilo, nego pripremiti narod za susret s Mesijom. Zato je on u svom javnom nastupu podsjećao narod na riječi proroka Izaije da Gospodinu treba pripremiti put. Pozivao ih je na obraćenje kao osnovni način pripreme za susret s Mesijom. Njegova je poruka odzvanjala u ušima Izraela, privlačila ih je njegova pojava i njegov govor. Osjetili su da on nije običan čovjek, nego Božji poslanik, Preteča Mesijin, te su se odazivali pozivu na obraćenje. Znak odaziva bilo je krštenje. Brojni su se Izraelci krstili i time označili promjenu svoga života odbacivanjem grijeha i duhov-

nom pripravom za najavljivani susret. Zato su bili u stanju u Isusu prepoznati najavljenog Mesiju i slijediti ga.

Obraćenje je bilo nužno, jer je ono određuje grešnosti i vlastitih slika Boga, vlastitih očekivanja glede Božjeg djelovanja. Nakon obraćenja čovjek se otvara Bogu koji je uvijek izvan svake naše slike, izvan svakog našeg kalupa i htijenja. Takav je bio i Mesija. Nikakav ratnik, osloboditelj od zemaljskih okupatora, nikakav poslanik Božji u sjaju i slavi pred kojim će se sve tresti i svi bježati. On je pobjednik nad grijehom koji donosi oslobođenja od zla i đavla, koji pobjeđuje, ali na križu, koji ljudsku patnju i bijedu pretvara u pobjedu nad zlom i slavu. Da bi se to moglo prepoznati i prihvatiti potrebne su otvorene duhovne oči, potrebno je obraćenje i potpuna otvorenost Bogu. Upravo na to nas je pozivao Preteča.

Obraćenje

Ivanov poziv na obraćenje odzvanja već dva milenija. I ma koliko da je vremena prošlo uvijek je jednako aktualan, posebno u vremenu došašća. Budnost na koju nas je pozivala prva nedjelja adventa nije ništa bez obraćenja na koje nas poziva Ivan Krstitelj. Jer, iščekivanje mora biti aktivno da bi postiglo svoj pravi cilj – spremno dočekati susret s Gospodinom. Pripremamo se vrlo temeljito za nadolazeći blagdan Božića. Uređujemo kuću, spremamo bogatu trpezu, okupljamo obitelj. No, takva je aktivnost sporedna. Bog želi da pripravimo svoju dušu, da mu poravnamo put do svoga srca.

Pitamo se kako ćemo to učiniti, što moramo raditi. U evanđelju piše da je Ivan djelovao u pustinji. Pustinja ne znači samo zemljopisni pojam, ona je mjesto tišine i mira. A Bog nam progovara u tišini. Zato je potrebno osamiti se, umiriti, pronaći vremena za susret s Bogom, a da pritom ne dozvolimo da užurbano, buka, mediji, pa ni naše vlastite misli ne zaguše Božji glas. Kada pronađemo vrijeme za takav susret s Gospodinom, znat ćemo i kako mu poravnati put. Tim aktivnostima tražanja za Bogom treba ispuniti vrijeme došašća, te nastaviti i dalje kroz godinu, jer naš je cijeli život vrijeme iščekivanja susreta s Gospodinom, stoga vrijeme pripreme za taj susret ne prestaje.

Aljoša Mihaljev iz Sonte

Nestašni dečko sonćanske glazbene scene

Otkad mu se prvo glazbalo našlo u rukama, **Aljoša Mihaljev** je osjetio da će mu glazba biti ispunjenje duše i vodilja kroz život. Upisao je glazbenu školu u nadi da će biti harmonikaš. No, život mu se kretao posve drugim tokovima, a i danas, kao četrdesetgodišnjak, još uvijek uživa u svojim glazbenim lutanjima.

U glazbenoj izobrazbi niste dospjeli do kraja. Iz kojih razloga?

Malo vlastitom krivicom, malo krivicom ljudi koji nisu imali sluha za moju želju, nestao mi je početni entuzijazam, no ipak sam nastavio glazbenu izobrazbu. Imao sam nekoliko koncerata i nastupa u organizaciji Glazbene škole *Stevan Hristić* u Apatinu. Upisao sam i srednju Glazbenu školu u Subotici, ali zbog ratnih zbivanja i slabog materijalnog stanja bio sam prinuđen prekinuti školovanje. No, nisam mirovao. Počeo sam do tada stečeno znanje prenositi na mlađe generacije. Imao sam dvanaest učenika, od kojih su petero i danas aktivni glazbenici. Bombardiranje Srbije 1999. godine polučuje kod mene novi preokret i tada se potpuno posvećujem izvornom folklornom stvaralaštvu, u koje sam zakoračio još 1993. godine.

Bili ste član većeg broja KUD-ova i tamburaških sastava. Koliko su za glazbenika korisne promjene sredina?

Točno, radio sam u više KUD-ova i tamburaških sastava, iza mene su ostajali dobri rezultati, a najdraže nagrade bila su mi brojna putovanja, koja je tada većina mogla samo sanjati. Tako sam obišao Grčku, Španjolsku, Austriju, Njemačku, Mađarsku, Rumunjsku, Ukrajinu, Hrvatsku, Makedoniju i puno gradova po Srbiji. Promjene su vrlo korisne, ukoliko se sam glazbenik može brzo uklopiti u novu sredinu. Tako se uvijek može naučiti nešto novo, što kroz običaje i kulturu, što kroz tehniku sviranja.

Tijekom rada u KUD-ovima često ste bili u sukobu s pojedincima. Zbog čega?

Nažalost, jesam, najčešće zbog razilaženja u načinu rada. Jednostavno, uvijek sam želio KUD-ove u kojima sam radio svrstati u rang s drugim udrugama, koje su daleko bolje radile i daleko više putovale. Iz nekog razloga uvijek sam ostajao u manjini, ponekad čak i usamljen, jer nisam nailazio na podršku i razumijevanje onih koji nisu bili spremni prihvatiti moj način i tempo rada, uvijek s izlikom nemoguće, mi smo amateri. Od pojedinaca sam potporu imao samo do granica koje su im odgovarale i ni korak više.

Osnovali ste TS *Sonćanski biseri* i za kratko vrijeme postigli zapažene uspjehe. Zbog čega je uslijedio zastoј u radu?

U ljetnim mjesecima 2012. godine okupio sam neke od svojih učenika s ciljem da formiramo jedan komercijalni bend, koji bi bio nešto posve novo u Sonti. Na prvom nastupu pitali su kako nas najaviti, prvo što mi je palo na pamet, bilo je *Sonćanski biseri*. Sonćanski, zbog promocije mjesta u kojem živimo, a biseri su imali dva značenja: biser kao biser i drugo, svatko je biser na svoj način. U kratkom razdoblju stali smo uz rame s mnogim znatno poznatijim od nas. No, u lokalnoj političkoj zajednici nije bilo sluha za ono što radimo, pa je izostala svaka potpora. Pretpostavljam da bi se našim usponom osjetili ugroženi neki koji su očito bili miljenici lokalnih političkih garnitura. Recimo, bilo je preliminaranih dogovora da se manifestacija *Bisernica Janike Balaža* rasporedi na tri dana u tri različita mjesta, jedna od opcija bila je Sonta. Poslije svega, možda je i dobro što do realizacije ovoga prijedloga nije došlo, jer bi to bilo sve, samo ne bisernica i nisam želio skrnjaviti ime jedne od najvećih legendi svijeta tambure, sjevremenskog **Janike Balaža**. Tada sam na svojoj koži spoznao značenje uzrečice »nitko u svom selu ne može biti pop«. Svatko od nas nastavio je nekim svojim putem, a ja se i dalje pitam gdje je greška i zašto mora tako.

Bili ste aktivni i u KPZH-u *Šokadija*. Iz kojih razloga ste odjedanput netragom nestali?

Ne bih se složio s konstatacijom »nestao netragom«. Tu sam, ali sam jednostavno razočaran načinom vođenja politike društva. I danas smatram da je u *Šokadiji* sve ostalo isto, iako je došlo do mnogih promjena. Ostao je taj centralistički sustav, koji je ponekad dobar za vođenje sekcija, ali ne i za samo vođenje društva. Tu ne mislim na pojedince nego na čitavu rukovodnu garnituru. Općenito, moji sukobi s pojedincima bili su isključivo u cilju dobrobiti i napretka samog društva, a tek poslije ostvarenja nekih planiranih ciljeva mogla su doći u obzir druženja i zabave. Pojedinci su u svemu bili bitniji nego društvo općenito, pa su u radu vidjeli osobnu korist, samo nikada mi nije bilo jasno koju, jer koliko vidim društvo i dalje stagnira.

U obitelji ste druga generacija glazbenika. Ima li treće?

Ima, ali sve sam prepustio slučaju. Ne bih volio da sin **Nikola** doživi sve što sam ja doživio i da proživljava nepravdu. Ljudi još dugo neće shvatiti da rad u sportu i u kulturi, čiji je dio i glazba, moraju voditi oni koji znaju i sve dok su u vrhu, treba ih apsolutno podupirati, pa će biti i uspjeha. Tako za sada treća generacija miruje i mogu reći da me to trenutačno raduje.

Ivan Andrašić

Preporuka iz prve ruke

Film: Ne daj mi nikada da odem

Klonovi koji sanjaju ljubav

»Ne daj mi nikada da odem« je film koji će svatko drugačije doživjeti i na emocionalnom, psihološkom i kognitivnom planu – želite li ga gledati kao znanstvenu fantastiku, realistički film, dramu, ljubavnu priču ili bilo što drugo, odlučit ćete sami

Zadesio vas je požar koji ste preživjeli ali vam je koža oštećena i vi ne brinete, jer postoji kopija koja je napravljena, rođena, rasla, disala i razmišljala da bi se njezini dijelovi tijela našli vama na raspolaganju ako nekad zatreba. Pomisao od koje se ježite, zgražavate? Vjerujem. Dalje, otkazuje vam jedan od vitalnih organa i vaš život visi o koncu ali opet, nema prostora za brigu, jer nekad, kad ste se i vi rodili, »rodila« se i vaša kopija, isti kod, isto sve, a različita namjena. Ta kopija je vaš anđeo čuvar, keč u rukavu, vaša čarobna lampa? To je kopija koja je nastala, rasla, disala, osjećala i brinula o sebi da bi umrla za vas. Život vam visi o koncu, a konac o kom visi život vašeg spasa je u vašim rukama. Tko ima pravo nastaviti živjeti i kad smo to postali gospodari smisla drugih života?

Vjerodostojna ekranizacija

O ovoj temi snimani su mnogi filmovi, vođene brojne debate i eksperimenti i koliko god brutalno zvučao ovaj uvod, nadam se da vas je potaknuo i uspješno najavio tematiku današnje preporuke. Film *Ne daj mi nikada da odem* (Never let me go) je rađen po istoimenom romanu japanskog pisca **Kazua Ishiguroa**. Radnja prati odrastanje tri junaka: Kathy, Tommy i Ruth, klonova koji su došli na svijet kako bi donirali organe i time ostvarili smisao svog postojanja.

Udruženi **Mark Romanek**, koji je režirao ovaj film i **Alex Garland**, koji je potpisao scenarij, dosljedno su prenijeli scenu iz romana s učinkovitim nabojem emocionalnog i psihološkog. Glavnu trojku u filmu igraju **Carey Mulligan** u

ulozi Kathy H, **Andrew Garfield** u ulozi naivnog i dobronamjernog Tommyja i **Kiera Knightley** kao Ruth.

Prvi dio filma prati djetinjstvo Kathy, Tommyja i Ruth smještenih u engleskom internatu Hailshamu, mjestu osmišljenom i stvorenom da brine o klonovima, potiče njihove talente i kreativnost vješto skrivajući od njih poentu njihovog postanka i ostanka. Jedna nastavnica im otkriva da su oni stvoreni kako bi donirali vitalne organe i da neće imati pravo na normalni život, niti priliku da stvaraju vlastite obitelji, a da će svoje živote okončati na operacijskom stolu. Iako stvoreni u svrhu doniranja, klonovi su prije svega ljudi i htjeli to ili ne oni razvijaju i svoja osjećanja, pa se tako Kathy zaljubljuje u Tommyja ali kako to biva i u drugim filmovima, običnije teme, Tommy ljubav razvija s Ruth. Taj ljubavni trokut je jedna od priča koje se protežu kroz živote ove trojke.

Nadmoć ljubavi nad opasnim znanstvenim pokusima

Drugi dio filma radnju smješta u jedno gospodarstvo u kom Kathy, Tommy i Ruth upoznaju i druge klonove istih sudbina. Razvoj okolnosti Ruth stavlja pred priliku da upozna svog originala ali joj to ostaje neispunjena želja i veliki teret s kojim živi. U potrazi za originalima od kojih ili za koje su nastali ovi nedužni duplikati žive svoje naizgled beznačajne živote i počinju razdoblje doniranja. Prava poruka i veličina ove priče je u univerzalnosti pitanja koje postavlja i tiče se smisla života, besmrtnosti, snage ljubavi i oprosta i prije svega prava na dostojanstven život i sreću. I sve dok klonovi osjećaju i mogu voljeti i dok čovjek ipak ne može uništiti čovjeka, u ljudima daje nadu za budućnost u kojoj ljubav pobjeđuje svu iskrivljenost i pogrešna skretanja.

Film se završava scenom kojom i počinje: zatvara životni krug. Tommy je na operacijskom stolu i smiješi se djevojci koja ga promatra – Kathy. To je ujedno i njihov posljednji susret.

Ne daj mi nikada da odem je film koji će svatko drugačije doživjeti i na emocionalnom, psihološkom i kognitivnom planu. Želite li ga gledati kao znanstvenu fantastiku, realistički film, dramu, ljubavnu priču ili bilo što drugo, odlučit ćete sami. Sigurno je da će vas uzburkati i da ćete otkriti njegovu humanost ali i surovu realnost.

Gorana Koporan

Kazuo Ishiguro (8. studenog 1954.) je porijeklom Japanac, rođen u Nagasakiju, ali je sa svojih šest godina prešao s obitelji u Englesku, tako da ga svrstavaju u britanskog književnika. Po odluci švedske Kraljevske akademije Kazuo Ishiguro je ovogodišnji dobitnik Nobelove nagrade za književnost. Do sada ima objavljenih osam romana, dobitnik je brojnih nagrada za književnost, a njegova djela su prevedena na 40 jezika. Veliki uspjeh je doživio s romanom *Slikar prolaznog svijeta*, *Bez utjehe* i *Ne daj mi nikada da odem*, a brojne burne reakcije kritike doživljava i njegov posljednji roman *Zakopani džin*. Ovaj veliki književni stvaralac svakako zaslužuje posebno poglavlje.

Idemo li večeras u kazalište? (89)

Trajna privlačnost stubišta visoke klizavosti

Satira nastala na prizorima iz suvremenog života, znakovita naslova: *Kad Bog đavlu kumuje*, što ju je **Matija Poljaković** napisao 1963. godine, praizvedena je 9. svibnja 1967. godine u režiji **Mirka Huske** – a ostvarena je uz sudjelovanje glumaca: **Geze Kopunovića**, **Petra Radovanovića**, **Radeta Stojanova**, **Mihajla Jančikina**, **Milana Pintero-ovića**, **Josipa Bajića**, **Ilije Draškovića**, **Jevrema Uroševića**, **Aleksandra Ugrinova**, **Milenka Rastovića**, **Vojislava Cinkoskog**, **Ivice Andreje-ovića**, **Katarine Bačlija**, **Stevanke Češljarov**, **Slave Bulgakov** i **Danice Lazarević**, te scenografiju **Pálle Petrika**, a u kostimografiji **Marije Zidarić**.

Prije no se zapitamo što je zajedničko svim Poljakovićevim satirama koje su do tada, ali i kasnije, bile postavljene u subotičkom kazalištu, spomenimo se također i drugih djela poput: *Oprostite, umro sam*, a osobito preko *Para žutih cipela*, što su doslovce izazvale snažan politički potres širih razmjera, preko *Ludograda*, do satiričnog komada *Herojima slava, nama ono više* – i valja podsjetiti: »satira označava književno djelo u kojem je na podrugljiv, ali i duhovit način izražena oštra osuda jednog društva ili ljudskih mana«.

Polazeći iz života kakav ovdje jest, tvrdokorna okruženja vladajućih prilika i dobro mu znanih oblapornih likova, vazda, i glede svega, Poljaković ih sve zajedno u svojim satiričnim rukopisima postupno razgolićuje, ustrajno, duhovito, spisateljski domišljato i posve bez ostatka, obnažuje, a potom ih prepušta sudu javnosti – gledateljima, stručnoj kritici, teatrologiji...

A kako ovo podnose njegovi junaci? Fino! Unatoč uočljivo nasapunjanog stubišta, visoke razine klizavosti, mjestimice, ako ne baš i po sam život opasne, po karijeru u svakom slučaju, čeljad tu alavu, što nitko neće omesti i onesposobiti u nebrojenim pokušajima da se dočepa vlasti premećući se po skalinama pohlepe i častohleplja, podlosti i gluposti. U tom se pogledu do danas malo što izmijenilo.

Rušenje neprihvatljivih ideoloških kanona

Uistinu, Matija Poljaković je tragom procesa započetog na Kongresu jugoslavenskih pisaca 1952. u Ljubljani gdje je **Miroslav Kr-**

Uloga Jaga u predstavi *Otelo*, smatra se najboljim glumačkim ostvarenjem Geze Kopunovića, u režiji Bore Hanauske.

leža, kao njegova središnja osobnost svojim zalaganjem označio potpun i bespovratni raskid sa socijalističkim realizmom, ideološki nametnutim smjerokazom, prema kojem su se pisci i umjetnici općenito trebali rukovoditi i po potrebi zatvarati oči, te isključivati ovu ili onu polovicu mozga ili ga do boli u cijelosti ignorirati.

Umjesto prava na šutnju, stvarateljima je dopušteno neka otvorenih očiju prate sve što se zbiva u prostoru njihova okruženja te da bez ustručavanja hrabro progovaraju o moralnom posrnuću, svim porocima i zločama, rugajući se i ismijavajući svaki izostanak pameti, tamo gdje bi obvezatno morala nazočna biti, gdje se bez nje ne može!

Da bismo ovo danas ma i djelomice razumjeli i kroz smisao zalaganja Poljakovićeve djela *Kad Bog đavlu kumuje*, treba se podsjetiti društvenog konteksta s početka šezdesetih godina i nešto kasnijeg razdoblja kada pozornost na javnoj sceni sve više privlači grupa profesora zagrebačkog Filozofskog fakulteta – prije svih **Gajo Petrović**, **Predrag Vranicki**, **Danko Grlić**, **Milan Kangrga** i još neki – nakon što pokrenu Ljetnu filozofsku školu na otoku Korčuli i časopis *Praxis*, neskriveno ondje zagovarajući za ono doba smjele reformističke ideje potkrepljujući ih oštrom, ali razložnom kritikom na račun onodobnog stanja marksističke misli i dosezi- ma socijalizma u socijalističkim zemljama i Jugoslaviji.

Ovakvo što je do tada bilo posve nezamislivo i svaki se pokušaj kritike završavao na isti način – grubim uklanjanjem iz javnog života pa i višegodišnjim zatvorom, kao u slučaju **Milovana Đilasa**, kada se drznuo početkom pedesetih kritizirati partijski i državni

Ratni drugovi

vrh kojemu je i sam pripadao. Za razliku od Đilasa, Korčulanska ljetna škola se održala punih deset godina, unatoč žestokih kritika vodećih komunista, pa čak i samoga **Tita** (nadalje **Bakarića** i još nekolicine važnih likova iz državno-partijskog vrha), zahvaljujući velikom međunarodnom ugledu Škole. U tom, dakle, ozračju treba gledati i na pojavu Poljakovićeve satire *Kad Bog đavlu kumuje*, u kojoj je, kako zapaža **Ivanka Rackov**, prikazano što se zbiva kad se vlast združi s đavlom, tada se na važna mjesta (a tek u fotelji!) uvuku neznalice i gmižavci – u simbolično-metaforičnom polju Dobro sa Zlim; kada neradnicima i glupcima, a oni se ne libe niti jedne nečasne radote, izuče sve »đavolje škole«, za koje se kada i ako dospiju pred sud, sam Đavo skrbi i ondje ih brani, da im ni dlaka ne usfali s glave. [Rackov, I. *Rukovet* 331-332.]

Mogu li dobro i zlo otići nekamo?

Glavna ličnost u ovoj trojini satiri Matije Poljakovića je uistinu sam Đavao, mada on formalno gledano scenom dominira samo tijekom prvog čina, kada njegove opačine dolaze do punog izražaja, dok drugi čin pripada Bogu, a treći čin Tužitelju, koji odlučno traži najstrože kazne za Đavla i njegove sljedbenike. Redatelj je slijedio piščeve nakane, gradeći sukob među glavnim likovima te je predstavu nosio Petar Radovanović, tumačeći Đavla, dok je Geza Kopunović u ulozi Boga ostao odveć suzdržan, gotovo neodređen i nepotrebno folklorno obilježen. Mihajlo Jančikin, pak, u ulozi Tužitelja, uspio je pronaći pravu mjeru svoga scenskog učinka. Pál Petrik s uspjehom je riješio scenografiju prilagodivši je istovremenim, paralelnim događanjima, ili simultanoj smjeni na sceni.

Fotografija je snimljena u desetom mjesecu, 1945. god. u Barajevu, u Šumadiji. Na njoj su pet partizana. Četiri ratna druga u ležećem položaju su za autora ove priče nepoznata, a vojnik koji je iznad njih u poluklečećem položaju je **Ivan Miloš** iz Sonte, r. 1924. g., umro 2003. g. Moj otac. Naoružan je automatom, brzostrelkom s dobošom (pužnim bubnjom). Na fotografiji je u dobi od 22 godine. U partizane se uključio u proljeće 1944. kada su se Bačvani masovno uključivali u partizanske odrede. Prvo je pristupio Somborskom partizanskom odredu koji će ući u 12. Vojvođansku udarnu brigadu. Strahote rata je osjetio već na Srijemskoj fronti, ali ono o čemu će svojim bližnjima s posebnim pijetom prenositi tijekom života je Batinska bitka.

U pripremi za Batinsku bitku bio je dodijeljen kao poslužitelj starijem prekaljenom borcu, mitraljescu. Mnogobrojna ruska i partizanska vojska je početkom studenog 1944. g. gomilala svoje snage na obale Dunava i Drave u cilju prelaska obiju rijeka radi uništenja neprijateljske njemačke vojske koja se očajnički borila za svoj »posljednji bastion« na Balkanu, iznad sela Batina. Njemačka vojska je bila u boljoj strateškoj poziciji. Imala je pregled cjelokupne ruske i partizanske vojske. Partizani, navikli na partizanski način ratovanja, kretali su se samo noću po dunavskim šumama i njivama, slabo zaklonjeni, a kako ih je većina bila regrutirana iz omladinskih redova, bili su neiskusni i postajali su laka meta za neprijatelja s erdutskih i dajlskih planina. Najviše su gubili živote u noćima prelazaka rijeka.

Na naredbu »naprijed« stotine običnih ribarskih čamaca prepunjenih borbama bi zaplovilo hladnim Dunavom u sigurnu smrt. Štitila ih je samo mrkla noć i drugovi s obale, iscrpljeni i slabo naoružani. Čamci su se prevrtali a krič ranjenih gubili u hladnom Dunavu. Nestajali su nepoznati, koji su tko zna odakle došli, i poznati, prijatelji, susjedi i rođaci iz Sonte. Kao dijete,

sumnjičavo bih razmišljala dok bi mi otac pričao o stotinama plutajućih leševa u krvavom Dunavu. Povijesne činjenice će pokazati da je u bici za Batinu poginulo oko 1.500 vojnika Crvene armije i blizu 500 vojnika NOVJ, oko 2.500 neprijateljskih vojnika izbačenih iz stroja, te bitku za Batinu povijest svrstava u najkrvaviju bitku Drugog svjetskog rata na Balkanu.

Moj otac je tada bio ranjen u glavu. Srećom, rana nije bila smrtonosna, a dolaskom *Kačuse* situacija se promijenila u korist oslobodilačke vojske, te je oslobođen prostor za evakuaciju ranjenika i tad je prevezen u bolnicu u Osijeku. Po izlječenju, premješten je u Beograd u vrhovni stožer, gdje je izvjesno vrijeme bio osobni kurir **Moše Pijade**.

Sjećajući se oca, često pogledam UVJERENJE koje je izdao Savez udruženja boraca NOR, Općine Apatin, 12. studenog 1994., kojim se potvrđuje da je Ivan Miloš dobitnik medalje koju je dodijelio Pokrajinski odbor za obilježavanje 50. godišnjice Batinske bitke kao sudioniku bitke. U potpisu je predsjednik OO SUBNOR-a **Stevan Bogunović**. Medalja se zagubila, ali uz uvjerenje postoji knjiga *12. Vojvođanska udarna brigada* autora **Branislava Popova Miše**, kao nagrada. Listajući knjigu ne nalazim niti jednu upisanu osobu iz Sonte kao sudionika Batinske bitke mada su bliski rođaci poginulih uredno dobijali naknadu od države kao i živi sudionici. Ali! Postoji isprika autora o nedostupnosti sveobuhvatnih podataka.

Na fotografiji vidimo nasmiješenog i sretnog partizana Ivana s drugovima kojemu se uvelike smiješi sloboda. Odbijajući ponudu primamljivog radnog mjesta u vojsci, imao je viziju svoga sela, roditelja, djevojaka i rodni njiva. Na poleđini fotografije piše: »Za uspomenu i dugo sićanje roditeljima. Ratni drugovi u zasede, ko virni drugovi koji dila i dobro i zlo zajednički«. Postrance jedva vidljivo piše: X 1945., XII m. doma.

Ruža Silađev

Advent... vrijeme priprave

Jupiiii! Stigao nam je advent ili došašće, vjerujem mnogima najljepše razdoblje godine. Vrijeme priprave za Božić i rođenje našeg Isusa. Počele su mise zornice, upalili smo prvu svijeću na adventskom vijencu, dočekali smo svetog Nikolu a danas proslavljamo i prvo čelo Božića, Bezgrješno začće naše majke Marije, naše Gospe koja je prihvatila anđelovu poruku i donijela na ovaj griješni svijet malenog Isusa da nas sve otkupi i spasi.

A tek slijede brojni događaji. Već sutra ćemo u predvorju Gradske kuće u Subotici u 18 sati moći prisustvovati otvorenju izložbe božićnjaka, prekrasnih kolača koje stavljamo ispod našeg bora za Božić koju priređuje Katoličko društvo *Ivan Antunović* i njihov etnološki odjel *Blaško Rajić*. Bit će mnogo lijepih, ali mene najviše interesiraju oni koje su na radionici izradili naši mali prijatelji iz vrtića a i oni hrabri koji su ih pravili doma. Provirili smo kod **Karla** dok je izrađivao figurice za svoj božićnjak.

Sveti Nikola darove nosi...

Sveti Nikola je poseban svetac. Vole ga jednakim žarom i djeca i odrasli. Njegovo ime se veže samo uz lijepe stvari. A o darovima koje nosi ne trebamo ni pričati. On stigne do svakoga tko je bio dobar, ali ponekad i malo zažmiri i daruje i one koji baš nisu to uvijek zaslužili. Zna on da će se oni popraviti i stoga s ljubavlju ostavlja i njima dar u čizmicu.

I ove godine je sveti Nikola bio posebice vrijedan. Stigao je na toliko mjesta da ga nismo uspjeli svugdje otpratiti a baš smo se dobro organizirali. To je samo potvrda koliko je on poseban. A mi smo onda odlučili priču o njegovom boravku napraviti u dva dijela, ovom i sljedećem broju *Hrvatske riječi*, a vjerujem da će ostati i po koja fotografija i za podlistak *Hrcko*. Sigurno ni tada

nećemo uspjati sve pokazati ali ćemo mnogo toga ipak objaviti.

Da svetom Nikoli bude lakše u ovoj važnoj zadaći dijeljenja darova djeci našao je sebi prave odgovorne partnere. Jedan od njih je Hrvatsko nacionalno vijeće koje je i ove godine osiguralo oko 650 paketića za djecu. Isporučili su oko 250 paketića u Subotici i okolici (Tavankut, Mala Bosna, Đurđin, Žednik) u vrtićima te nižim razredima osnovnih škola gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku ili gdje se pohađa predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. U vrtićima im je osobno podijelio darove. Paketiće je primilo i 240 učenika od 1. do 4. razreda koji pohađaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Monoštoru, Beregu, Sonti, Bezdanu, Vajskoj, Plavni, Srijemskoj Mitrovici, Somboru. Neke od

fotografija vidjet ćete u ovom, a neke u sljedećem broju.

Sveti Nikola stigao je 5. prosinca i u HKC *Bunjevačko kolo* u Subotici, gdje su ga dočekali mali folklorci, točnije ovi iz mlađe skupine. Koje oduševljene je bilo kad se pojavio na probi.

Na konjima i kočiji stigao je i u Tavankut 3. prosinca, nešto malo ranije da ne bi zakasnili kod ostalih. Na Etno salašu *Balažević* podijelio je oko stotinu paketića za djecu nižih odjela koja igraju folklor u HKPD-u *Matija Gubec* u Tavankutu, ali i za ostalu djecu u selu koja su došla. Bilo je tu pjesmica, recitacija, fotografiranje i druženja.

Sveti Nikola bio je i u Đurđinu u HKPD-u *Đurđin*. Zna on da i tamo ima djece koja su jako dobra.

Vidjeli smo ga kako obilazi i dobru djecu po kućama. Svratio je do mnogih, ali mi smo uspjeli zabilježiti samo u nekoliko domova, kod obitelji **Šarčević, Kujundžić, Ivković Ivandekić**. Sljedeći put ćemo otići i kod drugih.

Baš je dobar sveti Nikola, ali i mi smo bili dobri čim smo dobili darove.

ZIMSKI VAŠAR

SUBOTICA
024/ 551 045

RABAT

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šiva- nom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povolj- no za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvor- bu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katni- cu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 ku- paone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 14 88
Ozbiljan muškarac, Hrvat iz Hrvatske, umirovljenik, želi upoznati ozbiljnu ženu do 55 godina. Tel.: 099-1958-444 (HR) i 064-041-5760 (SRB). Pošaljite za početak SMS.
Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Po- šaljite za početak SMS poruku na 063- 766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.
U predgrađu Subotice prodajem tro- sobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizi- rano, sa svim priključcima. Plac 560 m ² . Moguća i zamjena za sličnu u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i za-
štitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o
procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i
36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA DOO Beograd, Takov-
ska 2, Izvršna Jedinica Subotica, Prvomajska br. 2-4, podnio
je dana 5. 12. 2017. pod brojem IV-08/I-501-447/2017, Za-
htjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja
na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefoni-
je SU02/SUU02/SUL02 – PALIČKO JEZERO na katastarskoj
parceli 1028/1 KO Palić, Horgoški put bb, Palić (46.103992°,
19.765816°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prosto-
rijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I.
kat soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 15.
12. 2017. do 15. 1. 2018., a javna prezentacija Studije bit će
održana 15. 1. 2018. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Uvid u Studiju se može izvršiti na sajtu Subotice, u odjelj-
ku Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, i to
na linku: <http://www.subotica.rs/index/page/id/11504/lg/sr/pr/1>.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 13. 12. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa
u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini
uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju
Hrvatske riječi.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt
prodaje umjetničke slike, djela
članova udruge. Zainteresirani se
mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel,
prodaje slike svojih članova. Slike se
mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul.
Preradovićeve 4, radnim danom od 8
do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Predstavljena knjiga Blaža Duplančića: *Ivan Gudelj Hajdučka priča*

Životna priča s važnom porukom

Svojevremeno jedan od najboljih europskih nogometaša koji je bio na pragu transfera u glasoviti *Real Madrid*, kapetan *Hajduka* i nogometne reprezentacije Jugoslavije **Ivan Gudelj** predstavio se subotičkoj publici u utorak, 5. prosinca, na predstavljanju knjige **Blaža Duplančića: *Ivan Gudelj Hajdučka priča***. U društvu svojih gostiju, proslavljenog osječkog nogometaša **Ivice Grnje** i nekadašnjeg suigrača iz *Hajduka*, vratara **Ivana Budimčevića**, uz odličnu moderaciju **Kristiana Takača**, prisutni auditorij u Velikoj vijećnici Gradske kuće imao je prigodu pogledati kratki film s najatraktivnijim potezima i golovima legendarne četvorke i poslušati njegovu tragičnu sportsko-životnu storiju.

Snaga ličnosti

Knjiga *Hajdučka priča* započinje autorovim riječima: »Gudeljev primjer ulijeva nadu svima onima koji misle da su u bezizlaznoj situaciji«.

Svi oni koji znaju za detalje njegove nogometne tragedije složiti će se s ovom Duplančićevom konstatacijom u djelu koje vjerno svjedoči o svim relevantnim događanjima vezanim za aktivnu karijeru velikog nogometaša *Hajduka* i svemu što se odigravalo nakon iznenadnog prekida aktivnim bavljenjem nogometom. Jer, kako je to lijepo rekao Gudeljev dugogodišnji trenerski kolega iz mladih hrvatskih nogometnih selekcija, njegov gost na promociji Grnja »Ivan je svoju ljudsku veličinu pokazao nakon velike tragedije koja ga je zadesila uslijed obolijevanja od hepatitisa, kada je smogao snage započeti život doslovno od početka mireći se s tužnom sudbinom koja ga je odvojila od njegove velike životne radosti. Završio je studij na Kineziološkom fakultetu, postao vrstan trener i odlučio svoje iskustvo i nogometnu vještinu prenositi na mlade nogometaše. Ostajući bez voljene supruge, koja mu je podarila dvije prekrasne kćeri, još jednom se našao oči u oči sa zlosretnom sudbinom i zahvaljujući snazi svoje ličnosti nastavio uzdignute glave koračati stazom života«.

Hajdučka priča

Govoreći o knjizi u kojoj je glavni junak, Ivan Gudelj je istaknuo značajan podatak kako je subotičko predstavljanje 85. po redu, a promovirajući je prošao je gotovo pola Europe i veći dio Hrvatske.

»Na svim predstavljanjima najviše volim govoriti o drugom dijelu knjige koji se bazira na mom životnom iskustvu nakon obolijevanja od opake bolesti koja me je zauvijek odvojila od nogometa, jer gledajući isječke iz svoje igračke karijere uvijek imam dojam kako je u pitanju neka posve druga osoba od one koja sam ja danas. Uvijek ističem kako sam kao mladi momak iz malih Zmijevaca stigao u veliki grad Split, u veliki klub *Hajduk*, i do 26. godine uspio ostvariti sve svoje nogometne snove, postavši čak i kapetanom nacionalne selekcije nekadašnje zajedničke države. I onda je sve to, gotovo u sekundi, nestalo zbog bolesti od koje sam obolio. Poanta ove knjige je moj odgovor kako je trebalo iz te neugodne situacije izaći i nastaviti život jednim posve drugačijim tokom od onoga kojim je do tog trenutka uspješno tekao. Nije bilo lako, prije svega jer sam se godinama borio s hepatitisom, a potom što se nisam više mogao baviti nečim što sam volio najviše u svom životu. Zato nastojim na svim svojim promocijama, osobito onim koje se upriliče u srednjim školama, ukazivati na važnost vjere u sebe, uz naravno pomoć vjere u dragoga Boga, i pronalaženja najboljeg rješenja u najtežim životnim situacijama.«

Prigodan program

Subotičku promociju knjige Blaža Duplančića *Ivan Gudelj Hajdučka priča* uveličali su prigodnim obraćanjem auditoriju član Gradskog vijeća zadužen za sport i mladež **Nemanja Simović** i generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**, dok se za glazbenu podlogu pobrinuo tamburaški sastav *Hajo* iz Subotice.

M. D.

Blaško Temunović

Kao aktivni član splitskog *Hajduka* izuzetno mi je drago što je u Subotici upriličeno predstavljanje knjige o Ivanu Gudelju, nogometašu koji je bio velika uzdanica tadašnjeg jugoslavenskog nogometa. Svojom nogometnom vještinom, ali i prepoznatljivim stasom i frizurom bio je vrlo primjetan i on je bio taj o čijim se potezima s ushićenjem govorilo. Sve do onog nesretnog dana kada se, nažalost, razbolio.

Promocija u Somboru

Dan kasnije, u srijedu, 6. prosinca, u Hrvatskom domu u Somboru, Ivan Gudelj je u sklopu mini vojvođanske turneje promovirao *Hajdučku priču*.

Ždrijeb

»Moglo je biti i gore, ali i bolje«, izjavio je hrvatski izbornik **Zlatko Dalić** nakon ždrijeba za Svjetsko nogometno prvenstvo koje će se odigrati sljedeće godine u Rusiji. Kuglicu iz pota druge jakosne skupine u kojoj se nalazila ceduljica s natpisom *Croatia*, izvukao je po mnogima najbolji svjetski nogometaš svih vremena **Diego Armando Maradona** (i sam hrvatskih korijena) i smjestio je uz svoju Argentinu u skupinu D u kojoj su svoje mjesto našle još i reprezentacije Islanda i Nigerije.

Je li zbilja moglo gore ili bolje pita se već danima cijela hrvatska nogometna javnost?

Gore je moglo biti, primjerice u skupini E, gdje se nalazi Srbija skupa s Brazilom, Kostarikom i Švicarskom ili u skupini F: Njemačka, Meksiko, Švedska i Južna Koreja, a bolje kod domaćina Rusije u skupini A uz još Saudijsku Arabiju, Egipat i Urugvaj ili u skupini H: Poljska, Senegal, Kolumbija, Japan.

No, zaboravimo sad sve moguće kalkulacije, jer ples kuglica je završen i nogometna sudbina će se krojiti u skupini D počevši od 16. lipnja i uvodnog duela protiv Nigerije u Kalinjingradu. Potom slijedi najatraktivniji i najteži susret protiv Argentine (Nižnji Novgorod, 21. lipnja) i konačno, vjerojatno

(objektivno) odlučujući susret za drugo mjesto i prolaz u osminu finala protiv Islanda (Rostov na Donu, 26. lipnja).

Usporedimo li skupine s prošla dva velika natjecanja (Euro 2016 i SP 2014), skupina D je mnogo lakša od brazilske: Brazil, Kamerun i Meksiko (2 poraza, 1 pobjeda), a objektivno po jačini u rangu one francuske: Turska, Češka, Španjolska (2 pobjede, 1 remi). Također, možemo slobodno konstatirati kako

je ova generacija predvođena kapetanom Modrićem na vrhuncu svog zajedničkog igranja i vrijeme joj je za finalnu naplatu svojih golemih igračkih potencijala (**Rakitić, Mandžukić, Su-bašić...**). Plus, vodit će je talentirani stručnjak koji je svoju kvalitetu pokazao u najtežim trenucima posljednjeg kvalifikacijskog susreta protiv Ukrajine, te baražnih duela s Grčkom.

Zanimljivo je dodati kako će nogometnu natjecateljsku sudbinu Hrvatska ponovno ukrstiti protiv Islanda, dužnika iz kvalifikacija, a susret u gradu na velikoj ruskoj rijeci bit će odlična prilika za obračun kamate zbog svih neugodnosti iz nedavne prošlosti.

Na koncu, prisjetimo li se nezaboravne Francuske 1998. godine, kada je Hrvatska vođena palicom **Čire Blaževića** osvojila povijesno 3.

mjesto, i tada su vatreni startali u skupini skupa s Argentinom i na koncu otišli mnogo dalje od njih.

Pa neka tako bude i ovoga puta!

M. D.

FIFA WORLD CUP RUSSIA 2018

Počela nova klizališna sezona

Javno komunalno poduzeće *Stadion* obavještava građane da je na gradskom klizalištu počela nova klizališna sezona. Klizalište će raditi svakog radnog dana od 10 do 12 i od 18 do 20 sati, kao i vikendom od 10 do 12, od 15 do 17 i od 18 do 20 sati.

Cijena ulaznica ostala je nepromijenjena i iznosi 110 dinara za dva sata klizanja. Posjetitelji koji ne posjeduju klizaljke mogu ih iznajmiti po cijeni od 200 dinara.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJEU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta GEBI DOO, Maršala Tita 46, Čantavir, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Objekt kotlarnice na biomasu u okviru kompleksa GEBI, u Čantaviru« zaveden pod brojem IV-08/I-501-239/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli broj 4550/2 KO Čantavir, Maršala Tita 101, u Čantaviru. (45.9297466 ; 19.7573867).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

ŽRK Sonta ima najmlađu ekipu u DRLS Sjever skupina Srijem – Bačka

Dvije strane medalje

Sportski nastrojen dio Sonte ljetos je slavio plasman svojih miljenica, igračica ŽRK Sonta u Drugu ligu Srbije. Iako ženski rukomet u selu ima dugu tradiciju, uspjeh u vidu natjecanja u ovako visokom rangu Sonćanke još nisu zabilježile. Kako svaka priča o uspjehu, i ova ima drugu stranu medalje, pokazao je slučaj ŽRK Sonta. Ubrzo je došlo do otrežnjenja, slavlje vodstva kluba pretvorilo se u strepnju i probleme. Kriza je prvo zahvatila Upravni odbor, koji je funkcionirao samo na papiru. Od trinaestero članova ovoga tijela, svega dvoje-troje bilo je koliko-toliko aktivno. Trener **Stevan Mihaljev** i igračice bili su prepušteni sami sebi. Na gostovanjima uz Mihaljeva nije bilo nikoga, pa čak ni roditelja igračica. Mihaljev, uz ogromnu odgovornost za malodobne igračice koje je vodio, umjesto da se posveti pripremi ekipe za utakmicu, rješavao je sve probleme koje bi inače trebao rješavati netko od predstavnika kluba. Jedino je još tadašnji predsjednik kluba, uz najavljenju ostavku zbog osobnih i profesionalnih obveza, odrađivao administrativne poslove.

»Prije svega, zbog obitelji ne mogu zanemariti posao kojega radim za plaću. Uposlenik sam Željeznica Srbije, a svima je poznato kolika je neizvjesnost glede posla prisutna kod nas. U toj situaciji jednostavno se nisam u stanju stopostotno angažirati u radu kluba i to je jedini razlog moje ostavke na mjesto predsjednika ŽRK Sonta. Tu sam i dalje, pomažem u granicama mogućnosti, ali nikakvu stalnu dužnost ne mogu prihvatiti zbog čestih odsustvovanja iz Sonte«, kaže bivši predsjednik **Saša Krstin**.

Do krize je došlo i u igračkom pogonu. Ulaskom u II. ligu ostalo se bez četiri igračice ORK Apatin, koje su u prošlom prvenstvu na dvojnu registraciju nastupale za Sontu, a kako je njihov klub sada u istom rangu natjecanja, to više nije moguće. Što zbog odlaska na dalje školovanje, što zbog profesionalnih obveza, što zbog angažmana u drugim klubovima, klub je preko noći ostao maltene bez cijele prve ekipe. Praznine su popunjene iz rukometnog inkubatora nastavnika tjelesnog odgoja u OŠ **Ivan Goran Kovačić Željka Vinka**. Kako su to cure dobi 12, 13, 14 i 15 godina, najveći problem je njihovo neiskustvo i tjelesna konstitucija. Najstarije po godinama i predvodnice mladoga vala su srednjoškolke, kapetanica ekipe **Tanja Šegrt, Jelena Mihalek** i sestre **Kalanj**.

»Pa, sve u svemu, kako smo mlada ekipa, mislim i najmlađa u ligi, zadovoljna sam igrama ove jeseni. Iako nismo osvojile niti bod, zadovoljna sam napretkom u našoj igri. Svakako, bilo je i padova, u početku i malih nesnalaženja, ali smo uvijek jedna drugoj bile potpora, pa smo iz utakmice u utakmicu igrale sve povezanije. Stasavanjem ove generacije i malo većom podrškom uprave i naših vjernih navijača, mislim da ćemo stvoriti ekipu koja će za jedno dvije do tri godine igrati značajnu ulogu u ovoj konkurenciji«, kaže Šegrtova.

Ovakvo stanje kulminiralo je potkraj jesenskog dijela prvenstva, što je i bio razlog sazivanja izvanredne izborne skupštine. Skupština je održana na ivici kvoruma, što govori o teškoj apatiji u klubu. Jednoglasno je izabran novi UO i predsjednik, dosadašnji trener **Stevan Mihaljev**.

»Izlaska iz krize ima, ali svi skupa moramo zasukati rukave. Novi UO mora poći od ništice i mora ozbiljno raditi. Šest dana u tjednu mogu biti predsjednik, ali na dan utakmice moram se stopostotno posvetiti ekipi. I na gostovanja s ekipom mora ići bar dvoje članova UO i poneki roditelj. Te cure su pravo blago i jednostavno moraju osjetiti da imaju podršku klupskih i seoskih struktura. Više ne smijemo dolaziti u situaciju da odgovaram na njihove upite je li naš klub nekom i bitan, osim njima i meni. Trebalo bi uvesti nekoga reda i u odnose s publikom. Sonćani su u većini korektni navijači, ali dolazi nas gledati i jedan manji broj nestrpljivih, da ne kažem neodgojenih. U klubu se o tome do sada nije javno govorilo, ali dalje ne smijemo šutjeti. Više puta sam svjedočio vulgarnostima. Taj dio publike, umjesto da uzme u obzir dob naših igračica i istinski ih podrži, svoje navijanje svode na iskaljivanje negativne energije kroz psovke i vrijeđanje ovih mladih cura, a i sudaca, koji su, ruku na srce, najmanje krivi za situaciju u kojoj smo se našli. Duša me boli kad čujem da vrijeđaju i psuju Šegrtovu, koja izgara na parketu i koja na svakoj utakmici dobije više batina nego preostali dio ekipe, a za svoje godine na plećima nosi pretežak teret lidera ove ekipe. Rješavanje svih pobrojanih problema očekujem tijekom proljetne polusezone, tako da se nadam vedrijem startu u prvenstvu 2018./19. godine«, zaključuje razmišljanja Mihaljev.

Ivan Andrašić

U NEKOLIKO SLIKA Godišnji koncert HKC Bunjevačko kolo

Iz Ivković šora

Jesen na njivi

piše: Branko Ivković

Eto, prošla nam i Sveta Kata. Doduše, brez sniga al donela nam pravu jesen, čeljadi moja. Posli kiše koji dan svit se latio poorat i pripravit makar zemlju za proliće. Ko zna: možda će se i usput štogod posadit na ove naše ispošćene i svakakim otrovama ispolivane njive. Valjda će i onima koji se tribaju starat za svit na selu doć otkaleg u glavu, pa malkoc makar otpuštit kajase i dat malkoc i seljaku da prodiše, jal makar malo uzdane pa da kupi sime za proliće. No, doduše, to je samo moja nako gustirancija. Znademo mi mali paori da će se velike gazde snać, dobit kojikake posticaje što ji ne triba ni vratit i posijati, a mi već ne možmo to uradit tako olako. Mi više ni s tavana nemamo s čime posijati. Stalno se divani kako su kadgod meli tavane, bili vaki pa naki, al borme ja vam kažem da ovi imaju još bolje metle, ta usisivače, pa su nam sad tavani čisti kugod sobe divojačke i ni ne triba ji mest. Ta već i sam sam poprodavo već sve po avliji, još i staro gvožđe što sam napabirčijo samo da porez platim a kamol za drugo da ostane. Išo sam niki dan malo po šoru, s njive i natrag do komškiskog šora ovom mojom biciglom. Idem tako dolom i gledim, pa to je Bogu plakat, čeljadi! Eto, šta da vam kažem... kilometerima tako ja idem, tiram biciglu i po vagašu i nuz vagaš, putovi razvaljeni kugod naši prazni čardakovi, sve s ovim velikim mašinerijama, ta to kopa i gazi sve zvoni, ne smeta tim čudima ni blato ni bare, baš sam se razbisnio kad mal nisam odletio s bicigle u šanac. Al nisam vam to ni tio divanit, neg o tim kako sam zvero okolo, i livo i desno i nigdi, ama baš nigdi, ako ćete mi virovat, nisam vidio ni zeca, ni fazana, a o srni samo možem sanjat. Nema borme ni traga od tog kadgodašnjeg divijeg josaga što su ga bile pune njive. Malo-malo pa ti ispidr točka prne fazan jal fazanka, pa protrče pet-šest zecova, valjdar cila familija s baćom na čelu, a tek jarebica što je bilo... ne mož ni pobrojiti; srna čitava regimenta, da se čovik zadivi i okom nauživa. Sad borme ništa, sve niko sivo, mrtvo da se čovik rastuži i ražalosti. Valjdar sve otrovano ovim novim teknikama poljoprivrede kako ji ovi umni zovu. Nikad oni neće svatit, čeljadi moja, ono što su naše dide znale stotinama godina prija, a to je da se poljoprivreda živi, a ne študira. Mudrovat je lako, al triba zasukat rukave, bacit koje vile i stajnjaka, okopat koje jutro kuruza, prinoćit koju noć u košari kad se tele krave jal u svinjaku kad se prase krmače, e onda bi oni svatili seljačku muku i nauk, a ne ovako: »ta ja valjda imam fakultet i znam najbolje«. Svi nam viču i sole pamet, opravljaju nike skupe seminare, obavezno po koji kaki turistički otelima, lipo side i idu i piju, a na tim pridavanjima uče seljaka bit seljakom. Ha-ha, ne možem se ne nasmijati. Kad bi ja nji dovo na salaš da vide moju krmaču Šaru, oni bi se siroti poplašili od nje, još kad se izvalja u kaljugi. Al valjda će dat Bog pa ćemo vidit i ovo di vodi. Ajd zbogom.

Bać Ivin štodir

Komu se može može se

piše: Ivan Andrašić

Još davno bać Iva u škole učijo kaki svit velik. Učitelj jedamput dono nikaku kuglu ofarbanu u puno fela i reko jim da je to svit. On će oma, ajoj kaki nam svit mal! Bome, učitelj oma prut, pa po prsta. Zabardo to za cili život. Više ni virovo ni starijima ka kažu da je svit mal. A ope, ka on došo u zrilije godine i sam vidijo zašto se tako kaže. Prvač išo u Varoš, najveću u njegove ravnice. Tribo tamo ništa svršit, pa veli malo će i u goste ko starije i njeznoga derana. Njegova ga lipo navukla. Dala mu ancug za nedilju i svetac, cipele naviksala i oglancala mož se nagledat na njima. Sokakom šunegle samo zveču za njim. I još mu dala novi šešir, naj crni, što ga nosi samo za svetac. Napunili i torbe, vad neće ruke u džepove, pa ko dice u goste. Samo što došo na štaciju, stigo i ajziban. U Varoši ga dočekali starija i njezin deran, pa torbe odneli na lemuzine, a on će svršit posov, pa će ko nji na ručak. Ide on sokakom, šunegle samo zveču, niko ga sto zvati po imenu, sam sebe ni mogo virovat ko. Još se čudijo, naj se već sto rukovat i zvati ga na pivo. Oma se lecnijo i sitijo kirbaja o pri dvajsdvi godine. Pa to je naj što iz cile općine dovejo u njegovo selo take ko što bijo i on i još gorje. Gledi ga i sebe ne viruje, prvo mu tijo svašta odvrati i poslat ga u očin, al kućeš, nikako baš i ni zgodno u druge varoši praviti belaja, mogli bi se tu i žandari umišat. A vidi i da vaj ni više loder kaki bijo, navučen u lipi, cigurno i skupi ancug, a ka izvadijo punđelar, vidi da ofanj nabrekni, samo što ne pukne. I još ga zove da dojde ko njega u partiju, veli šef mu naj što vlado za rata, a vlada i danas. On mu tamo nigdi do čljanaka. Bać Ive oma spali na pamet ni što ji pri rata ker ni imo za čega ugrist, a ka iz rata došli natrag, to se sve otrpalo i otpravilo u gazdašag. Pokupovali i zemlju i zadruga i fabrike, pa još svima i pokazivu koliko su imućni i mogućni. Rabadžijama radu šta oće, platu jim koliko oće, a država jim ništa ne može i ne smije. Jal neće. E, misli se on, da mu je sad pokojni dada tude, ko zna obili mu i on zno rastolmačit sve vo što mu se mota po glave i posvitovat mu šta da radi. Taman reko vomu da se dosta zadržo, a sad mora otit, reko mu i kakim poslim. Vaj i to dočeko pripravan. Veli mu da sad više ni ne vridi it notaj nikaki šalter, do sutra neće dojt na red. Nego, otiće on s njim, pa će ga oma odvest ko glavnoga i on u njegove partije. Tako i bilo, bać Iva za dram svršijo sve brog čega došo, oma mu natrukovali i sve papire, neće morat čekat nikoliko miseci da mu ji pošalju priko pošte. Krenili se, glavni se još vomu njegovomu ništa i zafaljiva. Na skaku mu vaj još jedamput pito oće li ko njega u partiju i oće li još kogagod dovest sa sobom. Bać Iva samo reko da će proštodirat, pa će mu se javiti potli kirbaja. Al bome, atresu i telefon mu ni uzo, a ni njegovu do. Ko zna čiji će on bit zovaj i za kakegod nove kirbaje. Taki već davno naučili minjat gazde ko Cigan konje. Komu se može, može se.

RECEPT NA TACNI

Slani rolat: odlično predjelo

Prošla su vremena kada je priprema ručka obuhvaćala pripremu ručka. Trendovi, natjecanja kućanica, cjelodnevna druženja i tko zna koji još krivci su učinili da kada preuzmete na sebe ulogu pripreme ručka to znači pripremu predjela, glavnog jela, desertu, raznih dekoracija i degustacija. Pravi jedan izazov za kućanice. No, kako su se razvijali ti razni zahtjevi, razvijala se i dosjetljivost, te danas imate pregršt sjajnih, ukusnih i prije svega praktičnih, brzih i originalnih recepata za svaku stavku dobre trpeze.

Danas u centar zbivanja stavljamo recept za slani rolat. Odlično predjelo.

Potrebno za kore: 8 jaja / 9 žlica brašna / 400 ml jogurta / 4 žlice ajvara / vrećica praška za pecivo / žličica soli / začini po želji.

Potrebno za nadjev: 500 g sitnog sira / 200 g vrhnja / 200 g šunke / 150 g kulena / 3 kisela krastavca.

Postupak: Odvojiti bjelanjke od žumanjaka, te prvo dobro umutiti bjelanjak, nakon čega postupno dodavati žumanjak. Umućenim jajima dodati jogurt. U drugoj posudi pomiješati 8 žlica brašna, sol i prašak za pecivo i uz miješanje ih pripojiti umućenim jajima i jogurtu. Podijeliti smjesu na dva jednaka dijela, te u jedan dio umiješati ajvar i dodati preostalu jednu žlicu brašna. Pripremljenu smjesu izliti u pleh, te peći 15 minuta na temperaturi od 200 stupnjeva. Kad izvadite iz pećnice, urolajte, s papirom, u čistu krpu i ostavite da se ohladi, zatim ponovite postupak s drugom smjesom.

Dok se smjesa hladi, pripremiti nadjev. Umutiti sir i vrhnje, te četvrtinom smjese premazati prvu koru, pa preko premarazati šunku i narezane krastavčiće, te još jednu četvrtinu premaza. Ufilovanu koru urolati, te umotati u papir i staviti u hladnjak. Isti postupak ponoviti i s drugom korom, koja se puni kulenom umjesto šunkom i krastavčićima.

Kada odstoji, rezati rolat na kriške i servirati za posluživanje. Naravno, ovo je samo jedna od ideja za punjenje, vi možete po svome ili po ukusu vaših gostiju.

Gorana Koporan

**PETAK
8.12.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Kraljica, britansko-francusko-talijanski film
21:50 Vojvoda i vojvotkinja od Windsora - dokumentarni film
22:51 Hrvatska za 5
23:46 Dnevnik 3
00:19 Dobra žena
01:00 Detektiv Murdoch
01:45 Don Matteo
02:35 Kristinin davni Božić, američki film
03:58 Dr. Oz
04:43 Reprizni program
05:00 Kod nas doma
05:45 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Neustrašiva Freja, serija za djecu
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki: Carevo novo ruho, crtana serija
09:30 Školski sat: Rusija: U očekivanju Napoleona
10:04 Degrassi
10:30 U drugom svijetu
11:00 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:30 Ubojstvo, napisala je
12:17 Drevni misteriji: Krvne žrtve naroda Maja, kratki dokumentarni film
12:24 Čuda svijeta
12:32 Pite i pudinzi Paula Hollywooda
13:19 Male priče o Božiću: Nekadašnji Božići
13:29 Kristinin davni Božić, američki film

14:55 Hit dana
15:05 Kirstien i Philov savršeni Božić, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Idemo na put s Goranom Milićem: Švicarska
17:39 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:28 Goldbergovi
18:51 Ikone 20. stoljeća
18:58 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:24 Hit dana
19:30 POPROCK.HR
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:50 Viši inspektor Banks
23:25 Nestanak
00:20 Goldbergovi
00:40 Sve zbog jednog dječaka
01:00 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
9.12.2017.**

06:33 TV Kalendar
06:45 Klasika mundi: Misija - Cecilia Bartoli i glazba Agostina Steffanija u dvorcu Versailles, glazbeni dokumentirani film
07:50 Troje žestokih, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma
15:40 Zdrav život
16:10 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Židovski Brod - kronika nastanka
17:40 Lijepom našom
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 A strana
21:40 Plaćenici, američki film
23:30 Dnevnik 3
00:05 Osam glava u torbi, američko-britanski film
01:45 Troje žestokih, američki film
03:20 Umorstva u Fjalbacki, mini-serija
04:50 Momci iz Brazila, američki film

06:55 Žene, povjerljivo! : Majke i kćeri
07:45 Reprizni program

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Neustrašiva Freja
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki, crtana serija
09:25 Val d'Iser: Svjetski skijaški kup - veleslalom
10:30 Lidijina kuhinja
10:55 Vrtlara
11:25 Veliki snovi, a malo prostora
12:25 Val d'Iser: Svjetski skijaški kup - veleslalom
13:20 Špica, riva, korzo
15:05 Legendarni vlak Venice Simplon Orient-Express, dok.film
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija
17:00 Klizanje "Zlatna pirueta"
18:30 Sportski prijenos ili snimka
19:00 Michel, crtana serija
19:15 HRT TOP 20
20:05 Kraljica pustinje, američko-marokanski film
22:10 Operacija zlatna groznica: U potrazi za zlatom
23:05 Motel Bates
23:55 Anđeo iz pakla
00:25 Sutkinja Rebecca
00:55 Sve zbog jednog dječaka
01:15 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
10.12.2017.**

08:00 Djevojke, djevojke, djevojke!, američki film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Nova Gradiška: Misa, prijenos
11:05 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:04 Mir i dobro
15:33 Neplanirana ljubav na sjeveru, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Sigurno u prometu
17:35 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana

20:00 LOTO 6/45
20:05 Šifra, kviz
21:01 Republika: Sustav, dokumentarna serija
21:54 Prijelomna otkrića: Borba s pandemijama
22:45 Dnevnik 3
23:00 Sportske vijesti
23:25 Excalibur, američki film
01:43 Nedjeljom u dva
02:38 Djevojke, djevojke, djevojke!, američki film
04:13 Endeavour, Maldi Morse
05:43 Reprizni program
05:55 Rijeka: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:33 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Luka i prijatelji
09:25 Val d'Iser: Svjetski skijaški kup - slalom
10:20 Poirot
12:25 Val d'Iser: Svjetski skijaški kup - slalom
13:15 Čudesni svijet Gordona Watsona: Anita - milijarderka koja obožava umjetnine, dokumentarna serija
13:45 Dobar, bolji, najbolji ... britanski slastičar
14:40 Nećemo reći mladenki
15:25 Vrtlara
15:55 Sjedni, odličan
16:25 Magazin Lige prvaka
17:00 Košarka, PH
18:55 Maher za putovanja
19:30 Garaža
20:05 Viktorija, serija
21:20 Čovjek iz San Fernanda, američki film
23:15 Graham Norton i gosti
00:00 Sve zbog jednog dječaka
00:25 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
11.12.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17

17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Anka, dramska serija prema romanu Mate Lovraka ANKA BRAZILIJANKA
20:55 Tada & Sada - Hrvatska, dok. serija
21:50 Reprizni program
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Detektiv Murdoch
00:48 Don Matteo
01:38 Dadilja za Božić, film
03:03 Dr. Oz
03:46 Žene, povjerljivo! : Bračni drugovi, vječna vatra
04:36 Reprizni program
05:11 Kod nas doma
05:56 Zaljubljena u Ramona

06:03 Riječ i život
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Pite i pudinzi Paula Hollywooda, dok. serija
13:35 Dadilja za Božić, film
15:05 Kirstien i Philov savršeni Božić, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 City Folk 2017 Best of
17:30 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:20 TV Bingo
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
20:05 Stadion
21:00 Plavuša s Harvarda, američki film
22:34 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:29 Brooklyn 99
23:59 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:19 Sve zbog jednog dječaka
00:39 Noćni glazbeni program

**UTORAK
12.12.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti

10:20 Dr. Bergmann
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu, talk show
21:05 Kozmos: Neustrašivo kroz tamu, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:23 Dobra žena
00:06 Detektiv Murdoch
00:51 Don Matteo
01:41 Bolničarka Betty, američko-njemački film
03:25 Žene, povjerljivo!
04:15 Dr. Oz
05:00 Reprizni program
05:10 Kod nas doma
05:55 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Pite i pudinzi Paula
Hollywooda, dokumentarna serija
13:35 Priča o psima i

vjenčanjima, američki film
15:05 Kirstien i Philov savršeni Božić
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Sahara s Michaelom
Palinom: Potpuna pustinja
17:50 FIFA, Svjetsko klupsko prvenstvo - polufinale, prijenos
19:52 Glazbeni spotovi
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Bolničarka Betty, američko-njemački film
22:50 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:40 Brooklyn 99
00:10 POPROCK.HR
00:40 Sve zbog jednog dječaka
01:00 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 13.12.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:15 Zagreb: 20 godina Vojnog ordinarijata u RH - misa, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Franjo - papa koji želi promijeniti svijet, dokumentarni film
21:09 Storijske neponovljivosti: Oridinalski perpetuum mobile, dokumentarna serija
21:39 Pola ure kulture
22:05 Otvoreno
22:55 Dnevnik 3
23:30 Dobra žena
00:15 Detektiv Murdoch
01:00 Don Matteo
01:50 Sve što želim za Božić, američki film
03:15 Dr. Oz
04:00 Oči u oči
04:50 Reprizni program
05:05 Kod nas doma
05:50 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki, crtana serija
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu, serija za mlade
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Pite i pudinzi Paula
Hollywooda, dokumentarna serija
13:35 Sve što želim za Božić, američki film
15:05 Kirstien i Philov savršeni Božić, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Sahara s Michaelom
Palinom: Mučni tjesnac, dokumentarna serija
17:40 Hit dana
17:50 FIFA, Svjetsko klupsko prvenstvo - polufinale, prijenos
20:05 Oči u oči
21:00 Slijepi strah, film
22:30 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:20 Brooklyn 99
23:50 Sve zbog jednog dječaka
00:10 POPROCK.HR
00:40 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 14.12.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:10 Leteći fratar, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Sigurno u prometu
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra, kviz
21:00 Milijarde, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Dobra žena
00:10 Detektiv Murdoch

00:53 Don Matteo
01:43 Direktori na cesti, američko-britanski film
03:23 Dr. Oz
04:08 Koktel-bar
04:58 Reprizni program
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona, telenovela

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Pite i pudinzi Paula
Hollywooda, dokumentarna serija
13:40 12 Dates of Christmas, američki film
15:10 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć - dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Posljednji morski nomadi, dok.film
17:40 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:30 Goldbergovci
19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Koktel-bar
21:00 Direktori na cesti, američko-britanski film
22:45 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:35 Brooklyn 99
00:05 Goldbergovci
00:25 Sve zbog jednog dječaka
00:45 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Kreativno novogodišnje druženje

Piše: Gorana Koporan

Priroda i društvo u toplini doma

Iako uvijek vođeni nekom potrebom za izaći van, otkrivati nova mjesta, nove ljude, interesantne ture i avanture, nekada se javi potreba da dan provedemo u domu, uz vatricu, s prijateljima i uz razne ugođaje. Još ako se potrefi da je vani napadao sneg, da nemate obveza i da su ukućani i prijatelji slobodni za druženje, znači da smo odabrali pravo vrijeme za predložiti kreativno novogodišnje druženje i prirodu i društvo dovesti u toplinu vašeg doma.

U dućanima, tržnicama, trgovima, novogodišnjim i adventskim vašarima možete naći baš sve što vam je potrebno, od borova, ukrasa, kolačića, čajeva, vina... Sve što vam je potrebno jest novac i malo vremena da to što kupite i lijepo uklopite u ambijent. Ali nije to to. Najveća čar kod ovih blagdana i jest u ukrašavanju, u vremenu koje provedete s familijom i najdražima, a mi danas predlažemo samo neke od ideja što to sve možete sami i kako spojiti lijepo, korisno i kreativno, uz to i uštedjeti, a napraviti nešto autentično.

Grana po grana – bor

Živi bor s busenom koji miriše je nezamjenjiv, ali kako često poslije nemamo gdje s njim, a ne želimo mu nauditi mnogi od nas su prešli na plastične borove koji umiju biti vjerodostojna zamjena. To jest dobro rješenje ali je još mnogo dobrih ideja. Današnji prijedlog je napraviti bor koji će biti instalacija na zidu, a koji se pravi od grana koje možete naći u obližnjem šumarku, ispred kuće ili u svom dvorištu. Kao što možete vidjeti na priloženoj fotografiji potrebno je da nađete nekoliko grana i važno je da one budu različite duljine. Poredajte grane od najdulje do najkraće, te ih uz razmake povežite konopom, žicom ili najlonom koji koriste pecaroši ukoliko želite da povez ne bude vidljiv. Iznad najkraće grane vežite čvor i taj dio će vam poslužiti da ga okačite o klin na zidu. Bor možete ukasiti običnim ukrasima ali možete nastaviti igru, te u prirodi naći ukrase ili ih napraviti od papira, medenjaka, vaticice ili već nekih vama

dragih rekvizita. Često lijepi ispadnu borovi ukrašeni dragim fotografijama. Naravno, ne zaboravite staviti svijetleće lampice i vaš bor je spreman. I što je super, ovaj bor može ostati kao zidna dekoracija tijekom cijele godine, ukoliko vam priraste k srcu. Vaš dom, vaša pravila.

Pahuljice od papira – djetinjarije

Novogodišnje kreativne radionice najviše privlače djecu i ona u njima najviše uživaju. Bilo da imate djecu ili će ih netko od prijatelja dovesti oni će htjeti sudjelovati u baš svakoj aktivnosti i zato predlažemo jednu osobito interesantnu njima. Malo tko nikad nije pokušao napraviti pahulju od papira. Beskrajno zabavna igra sjeckanja bijelog papira po principu kako me prstići vode. Nećemo prilagati šablone jer ih je internet pun i lako ćete naći oblik koji vam se dopada. Ovdje vam samo dajemo prijedlog kako animirati najmlađe i napominjemo da je moguće napraviti lijep ukras i bez prethodnog plana i šablona. Prosto, pripremite kvadratni oblik papira, te ga presavijte u trokut, pa taj trokut u još jedan trokut, pa još jedan i sjeckajte rubove po želji. Ukoliko želite baš pravu pahulju, morat ćete se potruditi te šestarom prvo napraviti krug koji ćete zatim nekoliko puta presaviti, pa sjeckati na željenim mjestima. Važno je da ne pretjerujete u sjeckanju; najljepše zvijezde su izrezane na malo mjesta.

Zagrijevanje atmosfere

Za kraj, red je da toplu i kreativnu atmosferu zapečatimo cimetom. Osim čaja za najmlađe, neka se obavezno na meniju nađe kuhano vino. Osim što će ugrijati, čaša kuhanog vina je dobra da spriječi prehladu i dobra je za krv. U 2,5 dl vode, stavite 3 žlice šećera i držite na zagrijanom štednjaku dok ne provri, dodajte 5 dl polusuhog crvenog vina, pola žličice karanfilića i malo cimeta i grijte bez vrenja. Služiti uz pola kriške pomorance.

Podijelite zaduženja, smijte se i uživajte jer praznici nam stižu.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVETNI MED

MED SA MATIČNIM MLEČOM

MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM

PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Donosiocu ovog
kupona popust od
10%

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

ŽUPA UZNESENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE PAKRAC

20. FESTIVAL DUHOVNE GLAZBE

Hodočašće u došašće

Petak, 8. prosinca 2017.

Gradska vijećnica u kuriji Janković

- 18⁰⁰ h - promocija monografije
20 godina festivala Hodočašće u došašće

Subota, 9. prosinca 2017.

Župna crkva Uznesenja BDM

- 17⁰⁰ h - prilika za sv. ispovijed
- 17³⁰ h - sv. misa
- 18³⁰ h - festival Hodočašće u došašće

SUDIONICI FESTIVALA:

Put k Suncu - Zagreb

Novo svitanje - Zagreb

Kefa - Zagreb

Željka Marinović - Zagreb

RiM - Zagreb

Tekije - Petrovaradin

Aletheia - Daruvar

Nebeski znak - N. Gradiška

Živa voda - Davor

Vita Nova - Pakrac